

VÝKON POVOLANIA A ETIKA ARCHITEKTA/PROJEKTANTA

Júlia Baranová
Ján Florián Gajniak

VÝKON POVOLANIA A ETIKA ARCHITEKTA/PROJEKTANTA

Júlia Baranová, Ján Florián Gajniak

Skriptá s názvom Výkon povolania a etika architekta/projektanta sú učebnou pomôckou pre študentov Stavebnej fakulty. Obsahujú právne predpisy pre výkon povolania a etiku architekta/projektanta, podľa aktuálnej právnej úpravy k 15.10.2021.

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť textu nesmie byť použitá na ďalšie šírenie akoukoľvek formou bez predchádzajúceho súhlasu autorov alebo vydavateľstva.

© Ing. Júlia Baranová, JUDr. Ján Florián Gajniak

Recenzenti: Ing. Ján Karel, PhD., EUR ING
Mgr. Renáta Zahoráková

Schválila Edičná rada Stavebnej fakulty STU v Bratislave.

ISBN 978-80-227-5151-3

OBSAH

ÚVOD	5
A ZÁKLADNÉ PRÁVNE POJMY PRE ARCHITEKTA/PROJEKTANTA.....	6
1 Právne atribúty práva a právnej normy, ich význam pre architekta/projektanta.....	6
2 Katalóg právnych predpisov pri výkone povolania architekta/projektanta vo všetkých formách realizácie	7
3 Právne informačné systémy a vzťah medzi znalosťou vyhľadať právnu normu a jej aplikáciou v právnej praxi	9
B LEGISLATÍVNE FORMY VÝKONU POVOLANIA ARCHITEKTA/PROJEKTANTA.....	11
1 Obchodné spoločnosti a družstvo.....	11
2 Živnostník – vymedzenie a formy realizácie podľa príloh živnostenského zákona	15
3 Záujmové združenia právnických osôb	16
4 Zmluva o združení.....	17
5 Zmluva o tichom spoločenstve.....	18
6 Oprávnená osoba pri územnom plánovaní	19
7 Projektant, stavby vedúci a stavebný dozor, ako osoby pri vybraných činnostiach vo výstavbe.....	20
8 Autorizovaný architekt, hosťujúci architekt, krajinný architekt, hosťujúci krajinný architekt a autorizovaný stavebný inžinier, hosťujúci stavebný inžinier	23
9 Tvorca predmetov duševného vlastníctva, medzinárodná a národná právna úpravu.....	30
10 Autor a práva k autorským dielam	31
11 Pôvodca a práva k dizajnu a ochrannej známke	34
12 Zamestnanec – pracovnoprávne vzťahy	41
13 Zmluvné zastupovanie vo výstavbe	45
14 Znalec v odbore stavebníctvo.....	46
C ZMLUVNÉ VZŤAHY PRI VÝKONE POVOLANIA ARCHITEKTA/PROJEKTANTA.....	47
1 Kúpna, zámenná a darovacia zmluva k nehnuteľnosti.....	47
2 Zmluva o výstavbe, vstavbe a nadstavbe bytu a nebytového priestoru.....	47

3 Zmluva o dielo	49
4 Licenčná zmluva a dielo na objednávku	51
5 FIDIC, charakteristika a aplikácia v slovenských pomeroch	52
6 Verejné obstarávanie	54
D ETICKÁ A PRÁVNA ZODPOVEDNOSŤ ARCHITEKTA/PROJEKTANTA	59
1 Etická zodpovednosť autorizovaného architekta	59
2 Etická zodpovednosť autorizovaného stavebného inžiniera	66
3 Všeobecná zodpovednosť autorizovaných architektov a autorizovaných stavebných inžinierov v zmysle Zákona o autorizácii.....	69
4 Disciplinárna zodpovednosť autorizovaných architektov a autorizovaných inžinierov	71
5 Trestnoprávna zodpovednosť autorizovaných architektov a autorizovaných inžinierov.....	72
6 Pracovnoprávna zodpovednosť zamestnávateľa a zamestnanca	77
E RIEŠENIE SPOROVÝCH KONANÍ – APLIKÁCIA CIVILNÉHO SPOROVÉHO PORIADKU	87
1 Predmet, príslušnosť súdov, strany sporu a podanie	87
2 Konanie v prvej inštancii.....	89
3 Dôkazné prostriedky	89
4 Súdne rozhodnutia – druhy a základné náležitosti	90
5 Opravné prostriedky	92
LITERATÚRA	95

ÚVOD

V roku 2021 bol akreditovaný predmet Výkon povolania a etika architekta, ktorý je zapracovaný do študijného programu Pozemné stavby a architektúra a garantom tohto predmetu je Katedra architektúry Stavebnej fakulty STU v Bratislave. Autori pripravili skriptá, ktoré študenti inžinierskeho stupňa štúdia použijú na prípravu v rámci tohto špecializovaného vyššie uvedeného predmetu, pričom ich rovnako môžu používať aj študenti iných študijných programov, avšak ich vyučujúci musia študentov zorientovať v nadväznostiach na problematiku jednotlivých tém problematiky, či už právnych disciplín alebo inžinierskej etiky. Ide o účelovú problematiku s ktorou sa študenti môžu stretnúť už v rámci štúdia na Stavebnej fakulte STU v Bratislave a potom v praxi po absolvovaní technickej univerzity.

Skriptá sú obsahovo spracované tak, že sú členené na päť kapitol: /A/ Základné právne pojmy pre architekta/projektanta, /B/ Legislatívne formy výkonu povolania architekta/projektanta, /C/ Zmluvné vzťahy pri výkone povolania architekta/projektanta, /D/ Etická a právna zodpovednosť architekta/projektanta a /E/ Riešenie sporových konaní – aplikácia Civilného sporového poriadku. V nasledujúcich skriptách chceme k tejto teoretickej problematike doplniť celú ilustračnú časť právnych vzorov podaní, žiadosti, zmlúv a rozhodnutí súdov, prípadne dôležité výňatky právnych dokumentov z online prostredia.

Na úvod je ešte mimoriadne dôležité vysvetlenie, že výkon povolania architekta/projektanta sa v tejto učebnej pomôcke interpretuje v širšom zmysle, a teda zahrňame do tejto problematiky všetky aspekty možného výkonu povolania osoby architekta/projektanta podľa systematiky v skriptách. Rovnako sa širšie interpretuje aj etika v rámci povolania architekta/projektanta, aby sme príliš nezúžili na toto povolanie, ale priblížili ju ťažiskovo v kontexte projektovej činnosti týchto povolaní, ako aj iných činností v stavebníctve, tiež podľa systematiky v týchto skriptách.

Ako je vo všeobecnosti známe, v rámci legislatívneho konania sa pripravujú viaceré nové právne normy s obsahom týkajúcim sa povolania a etiky architekta. Prioritne ide o nový Stavebný zákon a vykonávacie predpisy k nemu, ktoré ovplyvnia problematiku k uvedenému predmetu. Do doby prijatia právnych predpisov je určite opodstatnené obohatiť vedomosti študentov daného študijného programu teraz aktuálnymi právnymi predpismi upravujúcimi právne a etické aspekty povolania architekta/projektanta. Totiž nesmieme zabudnúť pripomenúť, že v posledných piatich rokoch boli prijaté mimoriadne dôležité normy týkajúce sa povolania architekta/projektanta.

Na záver chceme úprimne poďakovať recenzentom skrípt Ing. Jánovi Karelvi, PhD., EUR ING, znalcovi, a Mgr. Renáte Zahorákovej, advokátke, za ich odborné pripomienky pri spracovaní problematiky právnych a etických aspektov výkonu povolania architekta.

Bratislava 15.10.2021

Ing. Júlia Baranová

JUDr. Ján Florián Gajniak

A ZÁKLADNÉ PRÁVNE POJMY PRE ARCHITEKTA/PROJEKTANTA

1 Právne atribúty práva a právnej normy, ich význam pre architekta/projektanta

Právo je súhrn právnych noriem (práv a povinností) ktoré sú vyjadrené v osobitnej štátom uznannej právnej forme (zbierke zákonov), pričom vykonateľnosť je zabezpečená štátnou mocou, v rámci súdneho systému, prokuratúry a polície a exekučného systému.

Právny poriadok Slovenskej republiky podľa renomovaných autorov zaraďujeme do kontinentálno-európskej právnej kultúry, ktorá sa vyznačuje tým, že základným prameňom práva sú právne normy v písomnej forme. Tieto sú vo forme zákonov a ich pravidiel sú rozpracované vo vykonávacích predpisoch, ako sú vyhlášky. Rozhodnutia súdov zaväzujú iba subjekty konkrétneho sporového konania, nevytvárajú všeobecne záväzné pravidlo ako v niektorých právnych kultúrach, napríklad v anglo-americkej.

Právny poriadok podľa základných druhov právnych vzťahov môžeme rozdeliť na tieto odvetvia, avšak s prihliadnutím na potrebu stupňa analýzy právnej teórie a technický profil štúdia na Stavebnej fakulte STU v Bratislave:

Štátne právo – upravuje štátno-právne vzťahy, medzi štátom a občanmi, Ústavou SR a inými právnymi predpismi.

Správne právo – upravuje správno-právne vzťahy, medzi verejnou správou a občanmi, právnickými osobami, právnymi predpismi. Delí sa na:

- hmotné právo:

právne predpisy jednotlivých odvetví štátnej správy, avšak neexistuje zákonník, ale právne predpisy sú roztrieštené podľa odvetví štátnej správy.

- procesné právo: Zákon o správnom konaní a Súdny správny poriadok.

Finančné právo – upravuje finančno-právne vzťahy, medzi štátom a občanmi, právnickými osobami, právnymi predpismi.

Obchodné právo – upravuje obchodno-právne vzťahy medzi podnikateľmi, ďalej právne vzťahy v rámci konkurzu a reštrukturalizácie, verejného obstarávania a hospodárskej súťaže, Obchodným zákonníkom a inými právnymi predpismi.

Pracovné právo a právo sociálneho zabezpečenia – upravuje pracovnoprávne vzťahy medzi zamestnávateľom a zamestnancom, ako aj vzťahy v rámci sociálneho zabezpečenia, Zákonníkom práce a inými právnymi predpismi.

Pozemkové a stavebné právo – upravuje pozemkovo-právne a stavebno-právne vzťahy medzi štátom a občanmi, právnickými osobami, právnymi predpismi, rovnako tu neexistuje zákonník, ale právne predpisy sú roztrieštené podľa právnych odvetví. Teória práva považuje pozemkové právo za samostatné odvetvie práva a stavebné právo za právo zmiešané, resp. komplexné právo, nakoľko zahŕňa právne predpisy rôznych základných právnych odvetví.

Občianske právo – upravuje občiansko-právne vzťahy medzi občanmi, medzi občanmi a právnickými osobami a medzi občanmi, právnickými osobami a štátom, právnymi predpismi.

Delí sa na:

a/ hmotné, ktoré upravuje Občiansky zákonník a iné právne predpisy.

b/ procesné, ktoré upravuje Civilný sporový poriadok a Civilný mimosporový poriadok.

Trestné právo – upravuje trestnoprávne vzťahy medzi štátom a občanmi, právnickými osobami, právnymi predpismi.

Delí sa na:

a/ hmotné, ktoré upravuje Trestný zákon a iné právne predpisy a

b/ procesné, ktoré upravuje Trestný poriadok.

Medzinárodne právo – upravuje medzinárodnoprávne vzťahy medzi občanmi rôznych štátov a medzi štátmi, alebo medzinárodnými organizáciami navzájom, právnymi predpismi.

Delí sa na:

a/ súkromné, ktoré upravuje Zákon o medzinárodnom práve súkromnom a

b/ verejné, ktoré upravujú medzinárodné zmluvy.

2 Katalóg právnych predpisov pri výkone povolania architekta/projektanta vo všetkých formách realizácie

Katalóg právnych predpisov v rámci stavebného práva v sebe zahŕňa súhrn právnych predpisov z právnych odvetví slovenského právneho poriadku, ktoré sa týkajú nehnuteľností a všetkých právnych vzťahov, ktoré s nimi súvisia, vrátane právnych predpisov životného prostredia vo väzbe na nehnuteľnosti. Pri výkone povolania architekta/projektanta zužujeme tento výpočet právnych predpisov v nami sledovaných súvislostiach tak, aby zahŕňal právne normy vo forme zákonov a vykonávacích predpisov pre legislatívne formy výkonu povolania architekta/projektanta a zmluvné vzťahy pri tomto výkone povolania.

Tu uvádzame pre prehľadnosť celý komplex právnych predpisov, avšak obsahom tejto pomôcky sú len právne predpisy, ktoré sú zvýraznené tučným písmom a v jednotlivých kapitolách budú primerane použité:

- Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon), v znení neskorších predpisov, v ďalšom texte aj Stavebný zákon

- Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok), v znení neskorších predpisov

- Zákon č. 282/2015 Z. z. o vyvlastnení pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov

- Zákon č. 133/2013 Z. z. o stavebných výrobkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov

- Zákon č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch, v znení neskorších predpisov, v ďalšom texte aj Zákon o autorizácii

- Zákon č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, v znení neskorších predpisov, v ďalšom texte aj Zákon o vlastníctve bytov a nebytových priestorov

- ***Zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon, v znení neskorších predpisov, v d'alšom texte aj Autorský zákon***
- ***Zákon č. 444/2002 Z. z. o dizajnoch, v znení neskorších predpisov, v d'alšom texte aj Zákon o dizajnoch***
- ***Zákon č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach, v znení neskorších predpisov, v d'alšom texte aj Zákon o ochranných známkach***
- Zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
- Vyhláška č. 453/2000 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia stavebného zákona
- Vyhláška č. 55/2001 Z. z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii
- Vyhláška č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie
- Vyhláška č. 162/2013 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam skupín stavebných výrobkov a systémy posudzovania parametrov
- Zákon č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 137/2010 Z. z. o ovzduší, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 264/1999 Z. z. o technických požiadavkách na výrobky a o posudzovaní zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 555/2005 Z. z. o energetickej hospodárnosti budov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch a v znení neskorších predpisov (vodný zákon), v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 469/2002 Z. z. o environmentálnom označovaní produktov, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 491/2005 Z. z. o environmentálnom overovaní a registrácii organizácií v schéme Európskeho spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí, v znení neskorších predpisov

- *Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), v znení neskorších predpisov, v d'alšom texte aj Živnostenský zákon*
- *Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov, v d'alšom texte aj Obchodný zákonník*
- *Zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov, v d'alšom texte aj Zákon o konkurze*
- *Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov, v d'alšom texte aj Občiansky zákonník*
- *Zákon č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľnosti a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiach (katastrálny zákon), v znení neskorších predpisov*
- *Zákon č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch, v znení neskorších predpisov, v d'alšom texte aj Zákon o znalcoch*
- *Vyhláška č. 490/2004 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch, v d'alšom texte aj Vyhláška*
- *Zákon č. 386/1997 Z. z. o d'alšom vzdelávaní a o zmene zákona č. 387/1996 Z. z. o zamestnanosti v znení zákona č. 70/1997 Z. z., v d'alšom texte aj Zákon o d'alšom vzdelávaní*
- *Zákon č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov*
- *Zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok, v znení neskorších predpisov*
- *Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, v znení neskorších predpisov*
- *Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, v znení neskorších predpisov, v d'alšom texte aj Trestný zákon*
- *Nariadenie vlády č. 396/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na stavenisko*
- *Smernica Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 142 zo dňa 01.10.2013, ktorou sa upravujú podrobnosti vnútornej organizácie okresného úradu*
- *Zákon č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v d'alšom texte aj Zákon o zbierke zákonov*
- *Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, v znení neskorších predpisov, v d'alšom texte aj Zákonník práce*
- *Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon), v d'alšom texte aj Antidiskriminačný zákon*
- *Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v d'alšom texte aj Zákon o verejnom obstarávaní*

3 Právne informačné systémy a vzťah medzi znalosťou vyhľadať právnu normu a jej aplikáciou v právnej praxi

Právne predpisy uvedené v tejto kapitole sú publikované v Zbierke zákonov Slovenskej republiky. Táto zbierka zákonov je vydávaná v písomnej forme, pričom

plnohodnotnou formou je aj elektronická forma, ktorá na základe Zákona o zbierke zákonov, s účinnosťou od 01.01.2016, má záväzný charakter.

Zbierka zákonov v písomnej aj elektronickej forme, na portály www.slov-lex.sk sú záväzné a rovnocenne. Okrem toho sú právne predpisy uverejňované aj cez rôzne informačné právne systémy, ako napr. www.zbierka.sk, www.zakonypreludi.sk

Základnou zručnosťou právnej profesie (advokáta, prokurátora, vyšetrovateľa, sudcu alebo inej právnej pozície) je vyhľadať príslušnú právnu normu k spoločenskému vzťahu, ktorý je predmetom právnej analýzy, postihu protispoločenského konania alebo riešenia sporu.

V našom kontexte je táto úloha rovnaká, aby sme relevantne vyhľadali korešpondujúcu právnu normu. K tomu potrebujeme právne znalosti a tie je možné získať štúdiom právnych disciplín na technickej univerzite.

Vzniká však otázka, či postačuje v danom prípade vyhľadať relevantnú právnu normu? Odpoveď na túto otázku nie je zložitá, pretože už máme informácie a vedomosti o tom, že najdôležitejšie je vyhľadanú právnu normu správne použiť, tzn. odborne vysvetliť jednotlivé právne inštitúty alebo slová a spojenia slov, prípadne v kontexte iných inštitútov. K tomu je potrebné „know-how“, ktoré študent dostáva cez prednášky a cvičenia právnych disciplín v tomto prípade tohto konkrétneho predmetu.

Táto téza môže vyznieť ako fráza, ale najdôležitejšie po vyhľadaní relevantného právneho predpisu je kvalitná aplikácia (odborné použitie) právnej normy na daný prípad prípadne ešte spojená s konkrétnym rozhodnutím všeobecného súdu SR, Najvyššieho súdu SR alebo Ústavného súdu SR.

Samozrejme variabilita aplikácie právnej normy je značná a tu je preto nevyhnutné spolupracovať, či už v rámci vyučovania právnych predmetov s vyučujúcim, eventuálne v stavebnej praxi s právnikom so špecializáciou na stavebné právo.

Ako však z právnej praxe vyplýva, aplikácia právnych noriem pre reguláciu spoločenských vzťahov, vyššie vymenovanými právnymi profesiami, nesmie deformovať právne normy, a teda subjektívne meniť to, čo nie je možné meniť. Je to však v právnej praxi možné? Odpoveď znie: je to nevyhnutné, lebo inak by právo nesplnilo to čo má, teda spravodlivosť v spoločenských vzťahoch podľa prijatých právnych noriem.

B LEGISLATÍVNE FORMY VÝKONU POVOLANIA ARCHITEKTA/PROJEKTANTA

Autorský náhľad na jednotlivé formy povolania architekta/projektanta je relatívna záležitosť v tom zmysle, že prekračuje základné možnosti realizácie architekta/projektanta a uvádza širší výpočet jeho uplatnenia v praxi. Je to variabilita profesionálneho zamerania z hľadiska právnej úpravy v Slovenskej republike a to výkonu povolania jednotlivo alebo v súbehu viacerých foriem výkonu povolania.

1 Obchodné spoločnosti a družstvo

Obchodné spoločnosti a družstvo právne upravuje Obchodný zákonník.

Sú registrované v obchodnom registri, ktorý je verejným zoznamom zákonom ustanovených údajov, napr. obchodné meno, IČO, predmet podnikania, ktorého súčasťou je zbierka zákonom ustanovených listín, napr. spoločenská zmluva, živnostenské oprávnenie, úplne znenie spoločenskej zmluvy. Je vedený na okresnom súde v sídle krajského súdu.

Do obchodného registra sa zapisujú:

- a) obchodné spoločnosti, družstvá, iné právnické osoby, o ktorých to ustanoví osobitný zákon, právnické osoby založené podľa práva Európskych spoločenstiev, podniky a organizačné zložky podnikov zahraničných osôb,
- b) odštepné závody a iné organizačné zložky podnikov, ak tak ustanoví osobitný zákon,
- c) fyzické osoby s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, ktoré sú podnikateľmi a ktoré sa do obchodného registra zapisujú na vlastnú žiadosť, alebo ak tak ustanoví zákon.

Za právnické osoby koná štatutárny orgánom alebo za ňu koná zástupca na základe zmluvného splnomocnenia. Ustanovenia Obchodného zákonníka o jednotlivých obchodných spoločnostiach a o družstve určujú štatutárny orgán, ktorého konanie je konaním podnikateľa.

Nižšie vymenované obchodné spoločnosti sú najviac používané v stavebníctve a teda aj v rámci realizácie architekta/projektanta.

Spoločnosťou s ručením obmedzeným je spoločnosť, ktorej základné imanie tvoria vopred určené vklady spoločníkov. Spoločnosť môže založiť jedna osoba. Spoločnosť môže mať najviac 50 spoločníkov.

Spoločnosť zodpovedá za porušenie svojich záväzkov celým svojím majetkom. Spoločník ručí za záväzky spoločnosti do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri. Obchodné meno spoločnosti musí obsahovať označenie „spoločnosť s ručením obmedzeným“, postačí však skratka „spol. s r. o.“ alebo „s. r. o.“. Hodnota základného imania spoločnosti musí byť aspoň 5 000 eur, ak je hodnota základného imania vyjadrená v eurách. Hodnota vkladu spoločníka musí byť aspoň 750 eur. Za spoločnosť koná konateľ.

Akciovou spoločnosťou je spoločnosť, ktorej základné imanie je rozvrhnuté na určitý počet akcií s určitou menovitou hodnotou. Spoločnosť zodpovedá za porušenie svojich záväzkov celým svojím majetkom. Akcionár neručí za záväzky spoločnosti. Za spoločnosť koná predstavenstvo.

Obchodné meno spoločnosti musí obsahovať označenie "akciová spoločnosť" alebo skratku „akc. spol.“ alebo skratku „a. s.". Akciová spoločnosť môže byť súkromnou akciovou spoločnosťou alebo verejnou akciovou spoločnosťou. Akcia môže byť vydaná v podobe listinného cenného papiera alebo v podobe zaknihovaného cenného papiera. Akcia môže znieť na meno alebo na doručiteľa. Stanovy môžu založiť právo akcionárov na výmenu akcie na meno za akcie na doručiteľa a naopak.

Akcia na meno môže byť vydaná ako listinná alebo zaknihovaná. Akcia na doručiteľa môže byť vydaná len ako zaknihovaná.

Prevod zaknihovaných akcií sa uskutočňuje podľa osobitného zákona. Prevod listinných akcií na meno sa uskutočňuje rubopisom a odovzdaním akcie.

Jednoduchá spoločnosť na akcie je upravená v Obchodnom zákonníku od 01.01.2017 a môže ju založiť jedna alebo aj viacero osôb, fyzické aj právnické osoby.

Zakladateľská listina či zmluva musia byť spísané formou notárskej zápisnice, nestačí len overený podpis zakladateľa. Súčasťou musia byť aj stanovy spoločnosti. Nasleduje získanie živnostenského oprávnenie podľa predmetu činnosti.

Spoločnosť vznikne zápisom do obchodného registra, ku ktorému je potrebné doložiť potrebné dokumenty (predovšetkým zakladateľský dokument, stanovy, prehlásenie správcu vkladu, súhlas s umiestnením sídla, oprávnenie k podnikaniu, určenie štatutárneho orgánu).

Akcionári majú možnosť stanoviť, aké práva a povinnosti budú s jednotlivými akciami spojené. Spoločnosť môže vydávať kmeňové akcie (základné) a akcie s osobitnými právami, ktoré špecifikuje vo svojich stanovách. Neexistuje žiadne obmedzenie čo je možné s akciami spájať a zakladatelia môžu určiť skupinu akcií, ktoré budú mať napríklad väčšie hlasovacie právo či väčší podiel na zisku než by im náležal podľa hodnoty, alebo naopak nebudú mať žiadne hlasovacie právo.

Ďalej môže byť obmedzená alebo zakázaná prevoditeľnosť akcií. Je to na voľbe zakladateľov. Tieto podmienky, aj s odkazom na konkrétne ustanovenie stanov, sa zapisujú do evidencie emisií vedenej Národným centrálnym depozitárom cenných papierov, a. s.

Jednoduchá spoločnosť na akcie nemusí mať dozornú radu. Štatutárnym orgánom je predstavenstvo a najvyšším orgánom valné zhromaždenie zložené z akcionárov.

Jednoduchá spoločnosť na akcie môže v stanovách stanoviť dôvody vlastného zrušenia, a to akékoľvek podľa uváženia zakladateľov. Takýmto dôvodom môže byť napríklad aj zlý výsledok hospodárenia. Zoznam akcionárov je verejne prístupný, nakoľko všetky akcie musia byť zaknihované a evidované na meno.

Jednoduchá spoločnosť na akcie môže mať základné imanie 1 euro, ktoré môže byť rozdelené na ľubovoľný počet akcií, s minimálnou hodnotou 1 cent. Na rozdiel od bežnej akciovej spoločnosti musí byť základné imanie spoločnosti splatené hneď pri vzniku a aj do budúcnosti je vylúčené zvyšovanie základného imania upisovaním akcií.

Jednoduchú spoločnosť na akcie je možné zmeniť, ale iba na akciovú spoločnosť. Zo žiadnej obchodnej spoločnosti nie je možné urobiť premenou jednoduchú spoločnosť na akcie.

Prokúra. Zastupovanie v obchodných spoločnostiach bolo uvedené vyššie a táto problematika je zrozumiteľná a je jednorazovo ilustrovaná. Prokúra je osobitný právny inštitút pri zastupovaní obchodnej spoločnosti a treba sa s ním oboznámiť teoreticky aj ilustračne. Prokúrou splnomocňuje podnikateľ prokuristu na všetky právne úkony, ku ktorým dochádza pri prevádzke podniku, aj keď sa na ne inak vyžaduje osobitné plnomocenstvo. Prokúru možno udeliť len fyzickej osobe.

V prokúre nie je zahrnuté oprávnenie scudzovať nehnuteľnosti a zaťažovať ich, ibaže je toto oprávnenie výslovne v udelení prokúry uvedené.

Obmedzenie prokúry vnútornými pokynmi nemá právne následky voči tretím osobám. Viacerým osobám možno prokúru udeliť tak, že sú na zastupovanie a podpisovanie oprávnené každá samostatne, alebo tak, že je pritom potrebný súhlasný prejav vôle všetkých prokuristov alebo aspoň dvoch z nich.

Prokurista podpisuje tým spôsobom, že k obchodnému menu podnikateľa, za ktorého koná, pripojí dodatok označujúci prokúru a svoj podpis.

Udelenie prokúry je účinné od zápisu do obchodného registra. Návrh na zápis prokúry do obchodného registra musí obsahovať meno a bydlisko prokuristu a spôsob, akým sa za podnikateľa podpisuje. Ak bola prokúra udelená viacerým osobám, musí návrh obsahovať aj určenie, či každý prokurista môže konať samostatne, prípadne koľko prokuristov musí konať spoločne.

Podnikateľa zaväzuje aj konanie inej osoby v jeho prevádzkárni, ak nemohla tretia osoba vedieť, že konajúca osoba na to nie je oprávnená.

Rozdiely je medzi likvidáciou, konkurzom a reštrukturalizáciou obchodnej spoločnosti a družstva (ďalej len spoločnosť).

Likvidáciu spoločnosti právne upravuje Obchodný zákonník.

Spoločnosť zaniká ku dňu výmazu z obchodného registra.

Zániku spoločnosti predchádza jej zrušenie s likvidáciou alebo bez likvidácie, ak jej imanie prechádza na právneho nástupcu. V týchto prípadoch spoločnosť nesmie spĺňať podmienky pre vyhlásenie konkurzu, t. j. nie je predĺžená ani v úpadku a je predpoklad, že po likvidácii zostane likvidačný zostatok.

Zrušenie s likvidáciou znamená, že spoločníci dobrovoľne odsúhlasia vstup do likvidácie a po dobu likvidácie sa používa obchodné meno spoločnosti s dodatkom „v likvidácii“. Ustanovením likvidátora do funkcie prechádza na neho pôsobnosť štatutárneho orgánu konať v mene spoločnosti.

Likvidátor robí v mene spoločnosti len úkony smerujúce k likvidácii spoločnosti. Pri výkone tejto pôsobnosti plní záväzky spoločnosti, uplatňuje pohľadávky a prijíma plnenia, zastupuje spoločnosť pred súdmi a inými orgánmi, uzaviera zmiery a dohody o zmene a zániku práv a záväzkov. Nové zmluvy môže uzavierať len v súvislosti s ukončením nevybavených obchodov.

Zrušenie bez likvidácie znamená, že spoločníci dobrovoľne odsúhlasia zrušenie spoločnosti s tým, že sa táto zlúči alebo splynie s inou spoločnosťou, prípadne sa rozdelí. Pri týchto spôsoboch musí mať zanikajúca spoločnosť a spoločnosť, na ktorú prechádza imanie zanikajúcej spoločnosti rovnakú právnu formu, ak zákon neustanovuje výnimku.

Zákon o konkurze právne upravuje riešenie úpadku dlžníka speňažením majetku dlžníka a kolektívnym uspokojením jeho veriteľov alebo postupným uspokojením veriteľov dlžníka spôsobom dohodnutým v reštrukturalizačnom pláne; zákon upravuje aj riešenie hroziaceho úpadku dlžníka a oddĺženie fyzickej osoby.

Dlžník v úpadku je povinný podať návrh na vyhlásenie konkurzu do 30 dní, odkedy sa dozvedel, alebo sa pri zachovaní odbornej starostlivosti mohol dozvedieť o svojom úpadku. Túto povinnosť v mene dlžníka má rovnako štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu dlžníka, likvidátor dlžníka a zákonný zástupca dlžníka.

Dlžník je v úpadku, ak je platobne neschopný alebo predĺžený.

Platobne neschopný je ten, kto má viac ako jedného veriteľa a nie je schopný plniť 30 dní po lehote splatnosti viac ako jeden peňažný záväzok. Za jednu pohľadávku pri posudzovaní platobnej schopnosti dlžníka sa považujú všetky pohľadávky, ktoré počas 90 dní pred podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu pôvodne patrili len jednému veriteľovi. Predĺžený je ten, kto je povinný viesť účtovníctvo podľa osobitného predpisu, má viac ako jedného veriteľa a hodnota jeho splatných záväzkov presahuje hodnotu jeho majetku.

Po ukončení konkurzného konania alebo zamietnutia návrhu na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku vykonaná súd na základe právoplatného rozhodnutia výmaz spoločnosti z obchodného registra.

Ak dlžníkovi hrozí úpadok alebo je v úpadku, môže poveriť správcu vypracovaním reštrukturalizačného posudku s cieľom zistiť, či sú splnené predpoklady na jeho reštrukturalizáciu. Tým nie je dotknutá povinnosť dlžníka včas podať návrh na vyhlásenie konkurzu.

Ak sa jeden veriteľ alebo viacerí veritelia dohodli s dlžníkom na poskytnutí potrebnej súčinnosti, môžu poveriť správcu vypracovaním posudku aj sami.

Poveriť vypracovaním posudku možno len osobu zapísanú do zoznamu správcov. Správca pri príprave posudku zisťuje finančnú situáciu a obchodnú situáciu dlžníka a podľa týchto zistení vo vypracovanom posudku odporučí alebo neodporučí reštrukturalizáciu dlžníka. Ak správca reštrukturalizáciu dlžníka odporučí, v posudku navrhne aj možný spôsob jej uskutočnenia.

Oddlženie fyzickej osoby nie je predmetom tejto učebnej pomôcky, nakoľko ide o právnu úpravu, ktorá je rozsiahla a týka sa občana, ktorý je platobne neschopný, je teda dlžník, a je oprávnený domáhať sa oddlženia konkurzom alebo splátkovým kalendárom podľa zákona a to bez ohľadu na to, či má záväzky z podnikateľskej činnosti.

2 Živnostník – vymedzenie a formy realizácie podľa príloh živnostenského zákona

Živnosťou je sústavná činnosť prevádzkovaná samostatne, vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť, s cieľom dosiahnutia zisk a za podmienok ustanovených Živnostenským zákonom.

Zákon explicitne uvádza prípady, ktoré nie sú živnosti, napr. živnosťou nie je: činnosť autorizovaných architektov, autorizovaných krajinných architektov a autorizovaných stavebných inžinierov, autorizovaných geodetov a kartografov.

Prenájom nehnuteľností, bytových a nebytových priestorov je živnosťou, pokiaľ sa popri prenájme poskytujú aj iné než základné služby spojené s prenájomom.

Prevádzkovanie garáží alebo odstavných plôch pre motorové vozidlá je živnosťou, ak sú splnené podmienky podľa vyššie uvedeného odseku alebo ak garáže, prípadne odstavné plochy slúžia na umiestnenie najmenej piatich vozidiel patriacich iným osobám než majiteľovi alebo nájomcovi nehnuteľnosti.

Živnostník ručí za záväzky z podnikania celým svojím majetkom.

Živnosti sú:

- remeselné, ak je podmienkou prevádzkovania živnosti odborná spôsobilosť získaná vyučením v odbore, pričom sú uvedené v prílohe č.1 Živnostenského zákona.
- viazané, ak je podmienkou prevádzkovania živnosti odborná spôsobilosť získaná inak, pričom sú uvedené v prílohe č. 2 Živnostenského zákona.
- voľné, ak nie je ako podmienka prevádzkovania živnosti odborná spôsobilosť ustanovená. Voľné živnosti sú živnosti, ktoré nie sú uvedené v prílohách č. 1 a 2 a ich označenie nezodpovedá obsahu živností uvedených v týchto prílohách.

Pre prevádzkovanie týchto živností musia byť splnené všeobecné podmienky. Preukazovanie odbornej ani inej spôsobilosti sa nevyžaduje. Zoznam odporúčaných voľných živností je uvedený na www.civil.gov.sk

Rozsah živnostenského oprávnenia sa posudzuje podľa znenia predmetu podnikania s prihliadnutím na ustanovenia tejto časti.

V prílohe č. 4 živnostenského zákona sú uvedené činnosti, ktoré môžu živnostníci vykonávať s osobitnou odbornou spôsobilosťou.

Okresný úrad, živnostenský odbor vykonáva pôsobnosť živnostenského úradu v prvom stupni, vedie evidenciu podnikateľov, ktorým vydal doklady o živnostenskom oprávnení. Príslušný na vydanie živnostenského oprávnenia je okresný úrad v ktorom má podnikateľ sídlo. Ministerstvo vnútra SR riadi a kontroluje činnosť okresných úradov.

Konanie živnostníka, upravuje Obchodný zákonník, pričom tento podnikateľ ako fyzická osoba koná osobne alebo sa môže dať zastúpiť zástupcom na základe zmluvného splnomocnenia, ktoré právne upravuje Občiansky zákonník.

3 Záujmové združenia právnických osôb

Podľa Občianskeho zákonníka môžu právnické osoby vytvárať záujmové združenia právnických osôb. Účelom tohto združenia je ochrana svojich záujmov alebo osobitný účel tohto subjektu, hoci jeho členovia majú rôzne predmety činnosti.

Na založenie združenia sa vyžaduje písomná zakladateľská zmluva uzavretá zakladateľmi alebo schválenie založenia združenia na ustanovujúcej členskej schôdzi. O založení združenia na tejto schôdzi sa spíše zápisnica obsahujúca zoznam zakladajúcich členov združenia s uvedením ich mena /názvu/ a bydliska /sídla/ a podpisy členov. K zmluve alebo zápisnici o ustanovujúcej členskej schôdzi musia byť priložené stanovy a určenie osôb oprávnených konať v mene združenia, ktoré schvália zakladatelia alebo ustanovujúca schôdza.

Stanovy združenia určia názov, sídlo a predmet činnosti združenia, úpravu majetkových pomerov, vznik a zánik členstva, práva a povinnosti členov, orgány združenia a vymedzenie ich pôsobnosti, spôsob zrušenia združenia a naloženie s jeho likvidačným zostatkom. Členstvo v združení možno viazať na určitý členský príspevok.

Stanovy schvaľujú zakladatelia alebo ustanovujúca členská schôdza. Stanovy určia spôsob, ktorým sa stanovy menia a dopĺňajú.

Združenie je právnickou osobou, ktorá zodpovedá svojím majetkom za nesplnenie svojich povinností. Združenie nadobúda právnu subjektivitu /spôsobilosť byť právnym subjektom/ zápisom do registra združení vedeného na obvodnom úrade v sídle kraja, príslušnom podľa sídla združenia. Do registra sa zapisuje názov a sídlo združenia, predmet jeho činnosti, orgány, prostredníctvom ktorých združenie koná, a mená osôb vykonávajúcich ich pôsobnosť.

K návrhu na zápis do registra sa prikladá zakladateľská zmluva alebo zápisnica o ustanovujúcej členskej schôdzi spolu so stanovami. Návrh podáva osoba splnomocnená zakladateľmi alebo ustanovujúcou členskou schôdzou.

Pred zánikom združenia sa vyžaduje likvidácia, ak imanie združenia neprechádza na právneho nástupcu.

Združenie zaniká výmazom z registrácie.

Pokiaľ je účastníkom občianskoprávných vzťahov štát, je právnickou osobou.

4 Zmluva o združení

Rovnako zmluva o združení je upravená Občianskym zákonníkom. Niekoľko osôb sa môže združiť, aby sa spoločne pričínili o dosiahnutie dojednaného účelu.

Na rozdiel od Zmlúv o záujmovom združení právnických osôb, združenia na základe zmluvy o združení nemajú právnu subjektivitu. Každý z účastníkov je povinný vyvíjať činnosť na dosiahnutie dojednaného účelu spôsobom určeným v zmluve a zdržať sa akejkoľvek činnosti, ktorá by mohla znemožniť alebo sťažiť dosiahnutie tohto účelu. Popri pracovnej činnosti môžu byť účastníci združenia podľa zmluvy povinní poskytnúť na účely združenia peniaze alebo iné veci. Ak v zmluve nie je určená výška, predpokladá sa, že účastníci sú povinní poskytnúť rovnaké hodnoty.

Majetkové hodnoty je účastník povinný poskytnúť na účely zmluvy v dobe určenej v zmluve, inak bez zbytočného odkladu po uzavretí zmluvy.

Pokiaľ nie je poverený niektorý účastník správou vecí vyššie uvedených, nakladá s nimi s cieľom dosiahnuť účel zmluvy účastník, ktorý ich poskytol; je však povinný oddeliť ich od ostatného svojho majetku dohodnutým spôsobom alebo spôsobom, ktorý oznámi ostatným účastníkom zmluvy o združení.

Poskytnuté peniaze alebo iné veci určené podľa druhu sú v spoluvlastníctve všetkých účastníkov v pomere k ich výške, a to oznámením o ich oddelení od ostatného majetku účastníka alebo odovzdaním poverenému účastníkovi. Veci jednotlivo určené sú v bezplatnom užívaní všetkých účastníkov.

Majetok získaný pri výkone spoločnej činnosti sa stáva spoluvlastníctvom všetkých účastníkov. Podiely na majetku získanom spoločnou činnosťou sú rovnaké, ak zmluva neurčuje inak. Zo záväzkov voči tretím osobám sú účastníci zaviazaní spoločne a nerozdielne.

Ak nie je v zmluve určené inak, rozhodujú účastníci o obstarávaní spoločných vecí jednomyseľne. Ak má podľa zmluvy rozhodovať väčšina hlasov, patrí každému účastníkovi jeden hlas; veľkosť podielu nerozhoduje. Každý účastník, aj keď nevykonáva správu, má právo sa presvedčiť o hospodárskom stave združenia. Ustanovenia zmluvy, ktoré tomu odporujú, sú neplatné. Každý účastník môže zo združenia vystúpiť, nie však v nevhodnej dobe a na ujmu ostatných účastníkov združenia. Z vážnych dôvodov však môže zo združenia vystúpiť kedykoľvek, a to aj keď bola dohodnutá výpovedná lehota.

Z vážnych dôvodov možno účastníka zo združenia vylúčiť, a to iba jednomyseľným uznesením ostatných účastníkov združenia, ak zmluva neurčuje inak.

Účastníkovi, ktorý vystúpil alebo bol vylúčený, sa veci vnesené do združenia vrátia. Podiel majetku podľa stavu v deň vystúpenia alebo vylúčenia sa mu vyplatí v peniazoch.

Účastník, ktorý vystúpil alebo ktorý bol vylúčený, sa nezaväzuje zodpovednosťou za záväzky z činnosti združenia, ktoré vznikli do dňa vystúpenia alebo vylúčenia.

Pri rozpustení združenia majú účastníci nárok na vrátenie hodnôt poskytnutých na účel združenia a vyporiadajú sa medzi sebou o majetok získaný výkonom spoločnej činnosti združenia spôsobom určeným v zmluve, inak rovným dielom.

5 Zmluva o tichom spoločenstve

Zmluvou o tichom spoločenstve podľa Obchodného zákonníka sa zaväzuje tichý spoločník poskytnúť podnikateľovi určitý vklad a podieľať sa ním na jeho podnikaní a podnikateľ sa zaväzuje na platenie časti zisku vyplývajúcej z podielu tichého spoločníka na výsledku podnikania.

Zmluva vyžaduje písomnú formu. Predmetom vkladu môže byť určitá peňažná suma, určitá vec, právo alebo iná majetková hodnota využiteľná pri podnikaní.

Tichý spoločník je povinný predmet vkladu odovzdať podnikateľovi alebo mu umožniť jeho využitie pri podnikaní v dohodnutej dobe, inak bez zbytočného odkladu po uzavretí zmluvy.

Ak sa zmluvou neurčuje inak, stáva sa podnikateľ prevzatím veci, s výnimkou nehnuteľných vecí, jej vlastníkom. Ak je predmetom vkladu nehnuteľná vec, je podnikateľ oprávnený na jej užívanie po dobu trvania zmluvy. Ak je predmetom vkladu právo a zmluva neurčuje niečo iné, je podnikateľ oprávnený po dobu trvania zmluvy na jeho výkon.

Tichý spoločník je oprávnený nahliadať do všetkých obchodných dokladov a účtovných záznamov týkajúcich sa podnikania, na ktorom sa podieľa svojím vkladom podľa zmluvy o tichom spoločenstve.

Podnikateľ je povinný poskytnúť tichému spoločníkovi na požiadanie informácie o podnikateľskom zámere na budúce obdobie a o predpokladanom vývoji stavu majetku a financií týkajúcich sa podnikania, na ktorom sa tichý spoločník podieľa svojím vkladom podľa zmluvy o tichom spoločenstve. Podnikateľ je povinný na požiadanie poskytnúť tichému spoločníkovi kópiu účtovnej závierky, ak zákon ukladá podnikateľovi povinnosť mať účtovnú závierku overenú audítorom, a výročnú správu.

Pre určenie podielu tichého spoločníka na výsledku podnikania je rozhodná ročná účtovná závierka.

Tichému spoločníkovi vzniká nárok na podiel zo zisku do 30 dní po vyhotovení ročnej účtovnej závierky. Ak je podnikateľom právnická osoba, plyní táto lehota od schválenia tejto závierky v súlade s jej stanovami, spoločenskou zmluvou alebo zákonom.

Pri neskoršej strate nie je spoločník povinný prijatý podiel na zisku vracať. O podiel na strate sa znižuje vklad tichého spoločníka. O podiel na zisku v ďalších rokoch sa znížený vklad zvyšuje a nárok na podiel na zisku vzniká spoločníkovi po dosiahnutí pôvodnej výšky vkladu.

Tichý spoločník nie je povinný pri podiele na strate z podnikania svoj vklad dopĺňať a na strate sa zúčastňuje len do výšky svojho vkladu.

Práva a povinnosti voči tretím osobám z podnikania vznikajú iba podnikateľovi.

- Tichý spoločník však ručí za záväzky podnikateľa, ak
- jeho meno je obsiahnuté v obchodnom mene podnikateľa, alebo
 - vyhlási osobe, s ktorou rokuje podnikateľ o uzavretí zmluvy, že obaja podnikajú spoločne.

Účasť tichého spoločníka na podnikaní zaniká:

- uplynutím doby, na ktorú bola uzavretá,
- výpoveďou, ak nebola zmluva uzavretá na dobu určitú,
- ak dosiahne podiel tichého spoločníka na strate výšku jeho vkladu,
- ukončením podnikania, na ktoré sa zmluva vzťahuje,
- vyhlásením konkurzu na majetok podnikateľa alebo zamietnutím návrhu na vyhlásenie tohto konkurzu pre nedostatok majetku.

Ak zmluva neurčuje inú výpovednú lehotu, možno zmluvu vypovedať najneskôr šesť mesiacov pred koncom kalendárneho roka. Do 30 dní po zániku zmluvy je podnikateľ povinný vrátiť tichému spoločníkovi vklad zvýšený alebo znížený o jeho podiel na výsledku podnikania.

6 Oprávnená osoba pri územnom plánovaní

V prípade oprávnenej osoby pri územnom plánovaní použijeme dva právne predpisy, a to Stavebný zákon a Živnostenský zákon. Stavebný zákon upravuje charakteristiku povolania tejto osoby a podmienky jej ustanovenia. Živnostenský zákon právne upravuje vydávanie živnostenského oprávnenia po splnení podmienok Stavebného zákona.

Obec a samosprávny kraj zabezpečujú obstarávanie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie prostredníctvom odborne spôsobilej osoby. Táto osoba nemôže byť súčasne spracovateľom ňou obstarávaných územnoplánovacích podkladov alebo územnoplánovacej dokumentácie.

Odbornou spôsobilosťou sa rozumie vzdelanie, prax a súhrn teoretických vedomostí, praktických skúseností a znalosť všeobecne záväzných právnych predpisov potrebných na obstarávanie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie.

Za odborne spôsobilú osobu možno ustanoviť fyzickú osobu, ktorá:

- je bezúhonná,

- má vysokoškolské vzdelanie alebo bakalárske vzdelanie príslušného smeru a najmenej tri roky praxe v príslušnom odbore alebo má stredoškolské vzdelanie príslušného smeru ukončené maturitou a najmenej päť rokov praxe v príslušnom odbore,
- zloží požadovanú skúšku.

Odbornú spôsobilosť overuje Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky skúškou.

Odborná spôsobilosť sa osvedčuje vydaním preukazu o odbornej spôsobilosti a overuje sa každých desať rokov.

Ministerstvo vedie register odborne spôsobilých osôb.

- Ministerstvo vyčiarkne z registra odborne spôsobilých osôb toho, kto
- zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho,
 - prestal byť plne spôsobilý na právne úkony
 - prestal byť bezúhonným,
 - bol do registra zapísaný na základe nepravdivých alebo neúplných údajov,
 - porušuje napriek písomnému upozorneniu ministerstva predpisy o obstarávaní územnoplánovacích podkladov alebo územnoplánovacej dokumentácie,
 - písomne požiadal o vyčiarknutie alebo
 - po uplynutí 10 rokov od posledného overenia odbornej spôsobilosti nemá overenú odbornú spôsobilosť.

7 Projektant, stavby vedúci a stavebný dozor, ako osoby pri vybraných činnostiach vo výstavbe

Vybrané činnosti vo výstavbe právne upravuje Stavebný zákon. Ide o najvyšší stupeň oprávnenia vo výstavbe, teda pre všetky stavby a prekračuje oprávnenia, ktoré zákon stanovuje pre jednoduché stavby, drobné stavby a zmeny týchto stavieb.

Vybrané činnosti vo výstavbe môžu vykonávať len fyzické osoby, ktoré získali oprávnenie na výkon týchto činností podľa Zákona o autorizácii. Obchodné spoločnosti môžu vykonávať vybrané činnosti vo výstavbe, ak zabezpečia ich výkon oprávnenými osobami.

Osoby pri vybraných činnostiach vo výstavbe sú:

Projektant vykonáva projektovú činnosť a zodpovedá za správnosť a úplnosť vypracovania dokumentácie. Projektant vypracovaného projektu stavby zodpovedá aj za jeho realizovateľnosť.

Projektovou činnosťou sa rozumie:

- vypracovanie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie,
- vypracovanie dokumentácie potrebnej na vydanie územného rozhodnutia,
- vypracovanie projektu stavieb potrebného na vydanie stavebného povolenia vrátane statických a dynamických výpočtov konštrukcií stavieb.

Statický výpočet musí byť vypracovaný v takej forme, aby bol kontrolovateľný.

Stavbyvedúci a stavebný dozor sú osoby, ktoré sú kompetentné pre vedenie uskutočňovania /realizovania/ stavieb, ktorým sa rozumie organizovanie, riadenie a koordinovanie stavebných prác a iných činností na stavenisku a na stavbe, sledovanie spôsobu a postupu uskutočňovania stavby, zodpovednosť za súlad priestorovej polohy s dokumentáciou stavby a za dodržanie všeobecných technických požiadaviek na výstavbu.

Stavbyvedúci organizuje, riadi a koordinuje stavebné práce a iné činnosti na stavenisku a na stavbe a vedie o nich evidenciu v stavebnom denníku.

Stavbyvedúci je oprávnený:

- určovať začatie a skončenie jednotlivých stavebných prác a iných činností na stavenisku a na stavbe,
- dávať pokyny týkajúce sa vykonávania stavebných prác, organizácie práce a pohybu osôb na stavenisku a na stavbe,
- preberať stavebné výrobky, zisťovať ich vhodnosť a určovať ich umiestnenie a uskladnenie na stavenisku,
- dávať príkazy na okamžité zastavenie stavebných prác a iných činností na stavenisku a na stavbe, ak sa vyskytla prekážka, pre ktorú je ich ďalšie vykonávanie neprípustné,
- koordinovať poradie stavebných prác,
- vykázať cudziu osobu zo staveniska a zo stavby.

Osoba vykonávajúca stavebný dozor, ktorá:

- sleduje spôsob a postup uskutočňovania stavby tak, aby sa zaručila bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci, riadna inštalácia a prevádzka technického vybavenia na stavbe, odborné ukladanie stavebných výrobkov a hmôt, vhodnosť ich použitia a odborné ukladanie strojov a zariadení; sleduje vedenie stavebného denníka,
- zodpovedá za súlad priestorovej polohy s dokumentáciou stavby, za dodržanie všeobecných technických požiadaviek na výstavbu a spoluzodpovedá za dodržanie podmienok rozhodnutí vydaných na uskutočnenie stavby, najmä územného rozhodnutia a stavebného povolenia,

- vplýva na odstránenie závad, ktoré na stavbe zistil; ak nemožno závady odstrániť v rámci výkonu stavebného dozoru, bezodkladne ich oznámi stavebnému úradu.

Posledná skupina osôb, ktoré zaraďujeme medzi osoby pri vybraných činnostiach vo výstavbe sú geodeti a kartografi, ktorí sú zodpovední za riadne zriadenie a aktualizáciu geodetických bodov, vypracovanie návrhu vytyčovacích sietí, vybudovanie vytyčovacích sietí, vytyčovanie a kontrolné meranie geometrických parametrov priestorovej polohy stavby, vyznačenie existujúcich podzemných vedení na povrchu, meranie a zobrazenie predmetov skutočnej realizácie stavby v súlade s územným rozhodnutím a stavebným povolením.

Mimoriadne dôležitou informáciu pre študentov je právna úprava Stavebného zákona, že za vybrané činnosti sa nepovažuje:

- vypracovanie dokumentácie a projektu jednoduchých stavieb, drobných stavieb a zmien týchto stavieb, ktoré môže vypracovať osoba s príslušným odborným vzdelaním, teda už absolvent bakalárskeho štúdia alebo absolvent Stavebnej fakulty STU v Bratislave,
- vedenie uskutočňovania (realizovania) jednoduchých stavieb, drobných stavieb a zmien týchto stavieb, rovnako môže absolvent bakalárskeho štúdia alebo absolvent Stavebnej fakulty STU v Bratislave.

V zmysle Stavebného zákona sú jednoduché stavby:

- bytové budovy, ktorých zastavaná plocha nepresahuje 300 m², majú jedno nadzemné podlažie, môžu mať aj jedno podzemné podlažie a podkrovie,
- stavby na individuálnu rekreáciu,
- prízemné stavby a stavby zariadenia staveniska, ak ich zastavaná plocha nepresahuje 300 m² a výšku 15 m, iba vtedy, ak z hľadiska požiarnej bezpečnosti je pre ich užívanie počet osôb určený podľa technickej normy, najviac však 30 osôb.
- oporné múry,
- podzemné stavby, ak ich zastavaná plocha nepresahuje 300 m² a hĺbka 6 m, iba vtedy, ak z hľadiska požiarnej bezpečnosti je pre ich užívanie počet osôb určený podľa technickej normy, najviac však 30 osôb.

Za jednoduché stavby sa nepovažujú stavby skladov horľavín a výbušnín, stavby pre civilnú ochranu, stavby pre požiarnu ochranu, stavby uránového priemyslu a jadrových zariadení a stavby čerpacích staníc kvapalných palív, skvapalnených plynov alebo stlačených plynov pre pohon motorových vozidiel, stavby prečerpávacích staníc horľavých kvapalín, horľavých plynov a stavby plniarní tlakových nádob horľavým plynom alebo horenie podporujúcim plynom.

Drobné stavby sú stavby, ktoré majú doplnkovú funkciu pre hlavnú stavbu (napr. pre stavbu na bývanie, pre stavbu občianskeho vybavenia, pre stavbu na výrobu a skladovanie, pre stavbu na individuálnu rekreáciu) a ktoré nemôžu podstatne ovplyvniť životné prostredie, a to:

- prízemné stavby, ak ich zastavaná plocha nepresahuje 25 m² a výška 5 m, napríklad kôlne, pracovne, letné kuchyne, prístrešky, zariadenia na nádoby na odpadky, stavby na chov drobného zvieratstva, sauny, úschovne bicyklov a detských kočíkov, čakárne a stavby športových zariadení,

- podzemné stavby, ak ich zastavaná plocha nepresahuje 25 m² a hĺbka 3 m, napríklad pivnice, žumpy.

Za drobné stavby sa považujú aj:

- stavby organizácií na lesnej pôde slúžiace na zabezpečovanie lesnej výroby a poľovníctva, ak ich zastavaná plocha nepresahuje 30 m² a výška 5 m, napríklad sklady krmiva, náradia alebo hnojiva,

- oplotenie,

- prípojky stavieb a pozemkov na verejné rozvodné siete a kanalizáciu všetkých stavieb a pozemkov a pripojenie drobných stavieb a pozemkov na rozvodné siete a kanalizáciu hlavnej stavby,

- nástupné ostrovčeky hromadnej verejnej dopravy, priechody cez chodníky a na susedné pozemky, priepusty a pod.

Za drobné stavby sa nepovažujú stavby skladov horľavín a výbušnín, stavby pre civilnú ochranu, stavby pre požiarnu ochranu, stavby uránového priemyslu a jadrových zariadení, vodné stavby, stavby čerpacích staníc kvapalných palív, skvapalnených plynov alebo stlačených plynov pre pohon motorových vozidiel, stavby prečerpávacích staníc horľavých kvapalín, horľavých plynov a stavby plniarní tlakových nádob horľavým plynom alebo horenie podporujúcim plynom.

8 Autorizovaný architekt, hosťujúci architekt, krajinný architekt, hosťujúci krajinný architekt a autorizovaný stavebný inžinier, hosťujúci stavebný inžinier

Právna úprava autorizovaných architektov, hosťujúcich architektov, krajinných architektov, hosťujúcich krajinných architektov a autorizovaných stavebných inžinierov a hosťujúcich stavebných inžinierov je obsiahnutá v Zákone o autorizácii.

Autorizovaný architekt je ten, kto je zapísaný v zozname autorizovaných architektov a je oprávnený na:

- vykonávanie prípravnej predprojektovej činnosti, najmä na vypracúvanie stavebných zámerov verejných prác, investičných zámerov, architektonických a urbanistických štúdií, územnoplánovacích prieskumov a rozborov,

- vykonávanie komplexnej projektovej činnosti, najmä na vypracúvanie architektonických návrhov a dokumentácie umiestňovania stavieb a ich zmien, projektovej dokumentácie stavieb a ich zmien vrátane ich interiérov a exteriérov, ako aj rekonštrukcií a modernizácií budov a obnovy stavebných pamiatok,

- spracovanie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie,
- vykonávanie projektového manažmentu, najmä na riadenie projektu a koordináciu čiastkových projektov vypracovaných inžiniermi, krajinármi a inými špecialistami, na výkon odborného autorského dohľadu nad uskutočňovaním stavieb podľa schválenej projektovej dokumentácie,
- grafické spracovanie a modelovanie architektonického diela vrátane vypracovania špecifikácií a technickej dokumentácie,
- poskytovanie súvisiacich technických služieb, najmä na poskytovanie architektonického poradenstva investorom a vlastníkom nehnuteľností, na zastupovanie investora pri príprave a uskutočňovaní stavieb,
- vyhotovovanie odborných posudkov, odhadov a dobrozdaní.

Host'ujúci architekt je ten, kto je zapísaný v registri host'ujúcich architektov.

Autorizovaný krajinný architekt je ten, kto je zapísaný v zozname autorizovaných krajinných architektov a je oprávnený na:

- vykonávanie predprojektovej činnosti, najmä na spracúvanie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacích prieskumov a rozborov, na spracúvanie podkladov, prieskumov a rozborov na architektonické štúdie a urbanistické štúdie a na spracúvanie krajinoekologických plánov,
- spoluprácu na tvorbe územnoplánovacej dokumentácie v rámci tvorby krajiny a sídelnej zelene v obci,
- vykonávanie komplexnej projektovej činnosti, najmä na vypracúvanie návrhov a projektovej dokumentácie diel záhradnej a krajinnej architektúry a projektovej dokumentácie obnovy a úpravy pamiatok záhradného umenia v pamiatkovej zóne a v jej ochrannom pásme a na navrhovanie rekonštrukcie historických parkov, záhrad, špeciálnych plôch zelene a verejných priestorov,
- navrhovanie začlenenia stavieb do prostredia s cieľom minimalizovať negatívne dopady stavieb na urbánne prostredie a navrhovanie tvorby obrazu sídla a krajiny,
- výkon odborného autorského dohľadu nad uskutočňovaním diel záhradnej a krajinnej architektúry podľa dokumentácie územného rozhodnutia a podľa schválenej projektovej dokumentácie,
- poskytovanie súvisiacich služieb, najmä na poskytovanie odborného poradenstva investorom a vlastníkom pozemkov, na zastupovanie investora pri príprave a uskutočňovaní diel záhradnej a krajinnej architektúry,
- grafické spracúvanie a modelovanie diel krajinnej a záhradnej architektúry vrátane vypracovania špecifikácií a technickej dokumentácie,

- vyhotovovanie odborných posudkov, odhadov a dobrozdaní týkajúcich sa diel záhradnej a krajinnej architektúry.

Hostujúci krajinný architekt je ten, kto je zapísaný v registri hostujúcich krajinných architektov.

Autorizovaný stavebný inžinier je ten, kto je zapísaný v zozname autorizovaných stavebných inžinierov.

Podľa Zákona o autorizácii uchádzač môže žiadať o autorizáciu v kategórii:

Komplexných architektonických a inžinierskych služieb a súvisiaceho technického poradenstva, ktoré zahŕňajú:

- vykonávanie prípravnej predprojektovej činnosti, najmä na vypracúvanie stavebných zámerov verejných prác, investičných zámerov, architektonických štúdií, územnoplánovacích prieskumov a rozborov, komplexných výhľadových inžinierskych dokumentácií a variantných štúdií,
- vykonávanie komplexnej projektovej činnosti, najmä na vypracúvanie architektonických návrhov a dokumentácie umiestňovania stavieb a ich zmien vrátane ich vnútorného vybavenia a exteriéru, ako aj rekonštrukcií a modernizácií budov a obnovy stavebných pamiatok,
- spracúvanie príslušnej časti územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie,
- vykonávanie projektového manažmentu, najmä na riadenie projektu a na koordináciu čiastkových projektov vypracovaných inžiniermi, architektmi, krajinármi a inými špecialistami, a na vykonávanie odborného autorského dohľadu nad uskutočňovaním stavieb podľa schválenej projektovej dokumentácie,
- zastupovanie investora pri príprave a uskutočňovaní stavieb,
- vyhotovovanie podkladov na hodnotenie vplyvu stavby na životné prostredie,
- vykonávanie stavebného dozoru.

Poskytovania služieb inžinier pre konštrukcie pozemných stavieb, ktorý je:

- oprávnený na vyhotovovanie projektovej dokumentácie na stavebné povolenie a na poskytovanie technického a ekonomického poradenstva týkajúceho sa konštrukcií pozemných stavieb.

Poskytovania služieb inžinier pre konštrukcie inžinierskych stavieb, ktorý je:

- oprávnený na vyhotovovanie projektovej dokumentácie na stavebné povolenie a na poskytovanie technického a ekonomického poradenstva týkajúceho sa konštrukcií inžinierskych stavieb.

Poskytovania služieb inžinier pre statiku stavieb, ktorý je:

- oprávnený na poskytovanie služieb vyhradených statikovi stavby podľa všeobecných predpisov, najmä na
- vyhotovovanie projektovej dokumentácie nosných konštrukcií stavieb,
- overovanie projektov z hľadiska mechanickej odolnosti a stability stavieb,
- vykonávanie prieskumov, stavebných meraní a stavebnej diagnostiky a technické poradenstvo týkajúce sa statiky a dynamiky nosných konštrukcií stavieb.

Poskytovania služieb inžinier pre technické, technologické a energetické vybavenie stavieb, ktorý je:

- oprávnený na vyhotovovanie projektovej dokumentácie týkajúcej sa technického, technologického a energetického vybavenia stavieb,
- spracúvanie príslušnej časti územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie,
- vyhotovovanie podkladov na hodnotenie vplyvu stavby na životné prostredie a
- poskytovanie technického a ekonomického poradenstva týkajúce sa technického, technologického a energetického vybavenia stavieb.

Vymedzenie obsahovej náplne jednotlivých stavieb je v Stavebnom zákone.

Host'ujúci stavebný inžinier je ten, kto je zapísaný v registri host'ujúcich stavebných inžinierov.

Vykonávať regulované povolanie možno:

- sústavne vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť (slobodné povolanie),
- v mene a na zodpovednosť právnickej osoby alebo fyzickej osoby ako jej zamestnanec, spoločník alebo konateľ (zamestnanec).

Poskytovať služby možno odo dňa zapísania do zoznamu alebo do registra podľa zákona do dňa vyčiarknutia z nich.

Právne vzťahy medzi autorizovanými architektami a autorizovanými stavebnými inžiniermi

Problematika právnych vzťahov medzi vyššie uvedenými osobami je právne upravená v Zákone o autorizácii, pričom sú práva a povinnosti týchto osôb už analyzované na iných miestach tejto učebnej pomôcky.

Mimoriadne dôležité sú právne vzťahy medzi vyššie uvedenými osobami pri projektovej činnosti. Právne ich upravuje Stavebný zákon a najdôležitejšie je ustanovenie o spolupráci týchto osôb, konkrétne ide o právnu dikciu, že projektant je povinný prizvať na vypracovanie častí územnoplánovacích podkladov, návrhu územnoplánovacej dokumentácie

alebo projektu stavby ďalších oprávnených projektantov, ak nie je oprávnený niektorú časť vypracovať sám.

Čo sa týka právnych nástrojov v rámci ich spolupráce, tak tu sa najčastejšie v praxi používa ustanovenie Obchodného zákonníka, ktoré umožňuje uzavrieť takú zmluvu, ktorá nie je upravená ako typ zmluvy, avšak za podmienky, že zmluvné strany dostatočne určia predmet svojich záväzkov. Ide o tzv. nepomenovanú zmluvu, ktorá sa v stavebnej praxi používa aj pri spolupráci medzi geodetom alebo kartografom a objednávateľom kartografického diela.

Autorizovaní projektanti a autorizovaní stavební inžinieri sú tiež zvyknutí v rámci spolupráce používať zmluvný typ podľa Obchodného zákonníka, a to zmluvu o dielo, aj keď z hľadiska dikcie tohto inštitútu, ako je už v inej časti tejto učebnej pomôcky uvedené, malo by ísť prioritne o zhotovenie stavby, presnejšie uvedené zhotovenie, montáž, údržbu, opravu alebo úpravu stavby alebo jej časti.

Ani jedna zmluvná strana však neurobí chybu, ak v rámci spolupráce použije ustanovenia Autorského zákona k licenčnej zmluve alebo zmluvy o vytvorení diela na objednávku – zmluvy o dielo, pričom môže ísť aj o taký prípad, že autorizovaný architekt a autorizovaný stavebný inžinier budú na jednej strane a objednávateľ na druhej strane, teda pôjde o príklad trojstrannej zmluvy.

Slovenská komora architektov

Slovenská komora architektov má sídlo v Bratislave.

Slovenská komora architektov je samosprávna stavovská právnická osoba, ktorej úlohou je najmä:

- podporovať architektov a krajiných architektov a obhajovať ich práva a profesijné, sociálne a hospodárske záujmy,
- viesť zoznam autorizovaných architektov a zoznam autorizovaných krajiných architektov, zapisovať do nich a vyčiarkovať z nich architektov a krajiných architektov, register hostujúcich architektov a register hostujúcich krajiných architektov, zapisovať do nich a vyčiarkovať z nich hostujúcich architektov a hostujúcich krajiných architektov, evidenciu vydaných knížiek odbornej praxe,
- dbať o to, aby architekti a krajiní architekti vykonávali svoje povolanie odborne, v súlade s jeho etikou a spôsobom ustanoveným zákonmi a predpismi komory,
- dbať o rast odbornosti architektov a krajiných architektov a zabezpečovať ich celoživotné odborné vzdelávanie,
- udržiavať disciplínu a dbať o stavovskú česť medzi architektmi a krajinými architektmi,
- starať sa o stavebnú kultúru a o harmonické utváranie územia,

- prispievať k rozvoju vzdelávania v oblasti architektúry spoluprácou na obsahu študijných programov vysokých škôl a na akreditácii študijných odborov,
- vykonávať osvetovú, propagačnú, popularizačnú, poradenskú a informačnú činnosť,
- spolupracovať so zahraničnými komorami a s inými registračnými orgánmi vo veciach autorizácie architektov a krajinných architektov a registrácie hosťujúcich architektov a hosťujúcich krajinných architektov,
- overovať súťažné podmienky v súťažných podkladoch architektonických a urbanistických súťaží a poskytovať vyhlasovateľom súťaží a obstarávateľom odbornú pomoc pri organizovaní a vyhodnocovaní súťaží,
- zhromažďovať údaje o architektonických dielach členov a viesť o nich evidenciu,
- uznávať doklady o vzdelaní v oblasti architektúry, odborné kvalifikácie architektov a krajinných architektov priznané v domovských členských štátoch, doklady o odbornej praxi, doklady o bezúhonnosti a doklady o poistení zodpovednosti za škodu,
- plniť úlohu informačného centra v oblasti architektúry a poskytovať informácie o požiadavkách na usadenie a na registráciu,
- poskytovať záujemcom potrebné informácie o uznávaní odbornej kvalifikácie, najmä o pravidlách vyplývajúcich z tohto zákona, a o etických pravidlách výkonu povolania, objednávatelom pomoc pri uplatňovaní práv z poskytovaných služieb podľa zákona, ak sa týkajú odbornosti a etiky poskytovaných služieb, koordinátorovi uznávania odborných kvalifikácií na požiadanie informácie o podmienkach prístupu k regulovaným povolaniam architekt a krajinný architekt, regulačným orgánom iných členských štátov potrebnú administratívnu pomoc, najmä výmenu informácií o uznaní dokladov podľa zákona, o usadení a o hosťovaní ich členov v Slovenskej republike, o disciplinárnych konaniach a uložených disciplinárnych opatreniach voči ich členom poskytujúcim služby v Slovenskej republike a o správnom vybavení prípadnej reklamácie príjemcu služby,
- vydať a zverejniť etický kódex správania sa architektov a krajinných architektov a dbať o jeho plnenie pri výkone povolania,
- navrhovať spoločné platformy v povolaní krajinný architekt.

Členmi Slovenskej komory architektov sú všetci architekti zapísaní v zozname architektov a všetci krajinní architekti zapísaní v zozname krajinných architektov. Jej členmi môžu byť aj iné osoby podľa štatútu komory.

Slovenská komora architektov má tieto orgány:

- valné zhromaždenie,
- predstavenstvo,
- autorizačný výbor a
- disciplinárnu komisiu.

Slovenská komora stavebných inžinierov

Slovenská komora stavebných inžinierov má sídlo v Bratislave, avšak má regionálne združenia komory v Trnave, Žiline, Banskej Bystrici a Košiciach.

Slovenská komora stavebných inžinierov je samosprávna stavovská právnická osoba, ktorej úlohou je najmä:

- podporovať inžinierov a obhajovať ich práva a profesijné, sociálne a hospodárske záujmy,
- viesť zoznam autorizovaných inžinierov, zapisovať do neho a vyčiarkovať z neho inžinierov, viesť register host'ujúcich stavebných inžinierov, zapisovať doň a vyčiarkovať z neho stavebných inžinierov, viesť záznamník o odbornej praxi,
- dbať o to, aby inžinieri vykonávali svoje povolanie odborne, v súlade s jeho etikou a spôsobom ustanoveným zákonmi a predpismi komory,
- dbať o rast odbornosti inžinierov a podporovať ich odborné vzdelávanie,
- udržiavať disciplínu a dbať o stavovskú česť medzi inžiniermi,
- prispievať k rozvoju výstavby a stavebníctva spoluprácou s vysokými a strednými školami, so špeciálnymi vedeckými a vzdelávacími inštitúciami, so štátnymi orgánmi a s obcami a ich záujmovými a regionálnymi združeniami a podieľať sa na ochrane verejných záujmov v oblasti výstavby,
- prispievať k rozvoju vzdelávania v oblasti výstavby a stavebníctva spoluprácou na obsahu študijných programov vysokých škôl a na akreditácii študijných odborov,
- uznávať odborné kvalifikácie povolania stavebný inžinier a spolupracovať s regulačnými orgánmi iných členských štátov vo veciach autorizácie stavebných inžinierov a registrácie host'ujúcich stavebných inžinierov a vo veciach poskytovania služieb stavebnými inžiniermi,
- overovať súťažné podmienky v súťažných podkladoch súťaží pre inžinierov a poskytovať vyhlasovateľom súťaží a obstarávateľom odbornú pomoc pri organizovaní a vyhodnocovaní súťaží,
- vykonávať skúšky odbornej spôsobilosti uchádzačov o oprávnenie na výkon činnosti stavbyvedúceho, na stavebný dozor a na energetickú certifikáciu, preskúšavať ich a vydávať im osvedčenie o vykonaní skúšky odbornej spôsobilosti,
- viesť evidenciu o vydaných osvedčeniach o získaní osobitnej odbornej spôsobilosti na vydanie živnostenského oprávnenia na vedenie uskutočňovania stavieb a na energetickú certifikáciu budov a evidenciu osôb, ktorým bolo uznané takéto oprávnenie získané v domovskom členskom štáte,
- zhromažďovať údaje o architektonických a inžinierskych dielach členov a viesť o nich evidenciu,

- poskytovať regulačným úradom iných členských štátov potrebnú administratívnu pomoc, najmä výmenu informácií o uznaní dokladov podľa zákona, o usadení a o hostovaní ich členov v Slovenskej republike, o disciplinárnych konaniach a uložených disciplinárnych opatreniach voči ich členom poskytujúcim služby v Slovenskej republike,
- vydať a zverejniť etický kódex správania sa stavebných inžinierov a dbať o jeho plnenie pri výkone povolania,
- navrhovať spoločné platformy v povolaní stavebný inžinier.

Členmi Slovenskej komory stavebných inžinierov sú všetci inžinieri zapísaní v zozname inžinierov. Jej členmi môžu byť aj iné osoby podľa štatútu komory.

Na vykonávanie skúšky odbornej spôsobilosti uchádzačov o oprávnenie na výkon činnosti stavbyvedúceho a na stavebný dozor a na energetickú certifikáciu sa primerane vzťahujú zákona.

Právo vykonať skúšku odbornej spôsobilosti má uchádzač, ktorý spĺňa predpoklady podľa zákona a

- má vysokoškolské vzdelanie najmenej I. stupňa elektrotechnického alebo strojníckeho zamerania a tri roky odbornej praxe projektovania technického, technologického a energetického vybavenia stavieb alebo
- má vysokoškolské vzdelanie najmenej I. stupňa technického zamerania a päť rokov odbornej praxe alebo stredoškolské vzdelanie technického zamerania a päť rokov odbornej praxe vo výkone činnosti stavbyvedúceho alebo stavebného dozoru.

Slovenská komora stavebných inžinierov má tieto orgány:

- valné zhromaždenie,
- regionálne združenia komory,
- predstavenstvo,
- autorizačnú komisiu a
- disciplinárnu komisiu.

9 Tvorca predmetov duševného vlastníctva, medzinárodná a národná právna úpravu

Pre pochopenie národnej právnej úpravy práv duševného vlastníctva je dôležité najskôr uviesť výpočet medzinárodných zmlúv (dohovorov) v tejto oblasti, nakoľko tieto z historického hľadiska sú základným východiskom pre právny poriadok SR. Slovenská republika je viazaná týmito dohovormi, lebo sme členským štátom týchto zmluvných záväzkov a máme v nich rovnoprávne postavenie. V systéme týchto dohovorov sú prezentované práva duševného vlastníctva, práva priemyselného vlastníctva, ako prvý podsystem práva duševného vlastníctva a ďalej druhý podsystem, autorské práva.

Ide o tieto dohovory a tieto základné údaje k nim:

Dohovor o zriadení Svetovej organizácie duševného vlastníctva, ktorý vznikol v roku 1967. Právny predchodca SR je viazaný dohovorom od roku 1970 a SR od jej vzniku 01.01.1993.

Dohovor zaraďuje do predmetov duševného vlastníctva:

literárne, vedecké a umelecké diela, výkony výkonných umelcov, zvukové záznamy a rozhlasové a televízne vysielania, vedecké objavy, priemyselné vzory a modely, továrenské, obchodné známky a známky služieb, ako aj obchodné mená a obchodné názvy, ochrana proti nekalej súťaži, a všetky ostatné práva vzťahujúce sa na duševnú činnosť v priemyselnej, vedeckej, literárnej a umeleckej oblasti.

Parižsky dohovor na ochranu priemyselného vlastníctva, ktorý uzatvorili zakladateľské členské štáty v roku 1883, a právny predchodca vstúpil do členstva v roku 1975 a SR od jej vzniku od 01.01.1993.

V tomto dohovore boli vymenované predmety priemyselného vlastníctva a to: patent na vynález, úžitkový vzor, priemyslový vzor a model, továrenské známky a známky služieb, obchodné meno a údaje o proveniencii tovaru a označenia jeho pôvodu.

Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel, uzatvorený v roku 1886, pričom právny predchodca SR bol viazaný od roku 1980 a SR vznikom samostatného štátu od 01.01.1993.

Z tohto dohovoru je významné, že výraz „literárne a umelecké diela“ zahŕňa: všetky výtvary z literárnej, vedeckej a umeleckej oblasti bez ohľadu na spôsob alebo formu ich vyjadrenia, ako: knihy, brožúry a iné písomné diela; prednášky, preslovy, kázne a iné diela takej istej povahy; dramatické alebo hudobno-dramatické diela; choreografické diela a pantomímy; hudobné skladby s textom alebo bez textu; filmové diela, ktorým sú na roveň postavené diela vyjadrené spôsobom obdobným filmu; kresliarske, maliarske, architektonické, sochárske, rytecké, litografické diela; fotografické diela, ktorým sú na roveň postavené diela vyjadrené spôsobom obdobným fotografii; diela úžitkového umenia; ilustrácie, zemepisné mapy; plány, náčrty a plastické zemepisné, miestopisné, architektonické alebo vedecké diela.

Z vyššie uvedeného výpočtu práv duševného vlastníctva je evidentne členenie podľa jednotlivých predmetov a k tomu korešpondujúcich právnych predpisov, pričom z hľadiska základného členenia týchto práv pre stavebníctvo je ustálené členenie na podsystemy práv:

- Autorské právo a

- Právo priemyselného vlastníctva.

10 Autor a práva k autorským dielam

Pre podsystem Autorské právo môžeme vychádzať pri prezentácii tejto problematiky z jedného zákona všeobecnej právnej úpravy, ktorým je Občiansky zákonník, ktorý má

ustanovenie, že upravuje aj právne vzťahy z duševného vlastníctva, ak tieto vzťahy neupravujú iné zákony, avšak tento pojem obsahovo nevymedzuje.

Druhý zákon, ktorý má charakter osobitnej právnej úpravy, ktorým je Autorský zákon, upravuje právne vzťahy, ktoré vznikajú v súvislosti s vytvorením a použitím autorského diela alebo umeleckého výkonu, v súvislosti s výrobou a použitím zvukového záznamu, audiovizuálneho záznamu alebo vysielania a v súvislosti s vytvorením alebo zhotovením a použitím počítačového programu alebo databázy tak, aby boli chránené práva a oprávnené záujmy autora, výkonného umelca, výrobcu zvukového záznamu, výrobcu audiovizuálneho záznamu, rozhlasového vysielateľa a televízneho vysielateľa, autora počítačového programu, autora databázy a zhotoviteľa databázy.

Z Autorského zákona sa však sústredíme iba na tému autorských diel z hľadiska stavebníctva (neuvádzajúc právne inštitúty databázy a počítačového programu), nakoľko ostatné právne vzťahy majú mediálny charakter a ich aplikácia je pre oblasť kultúry.

Autorstvo a práva k autorskému dielu upravuje Autorský zákon. Uvádzame prioritne právnu úpravu k architektonickému dielu a s tým súvisiace právne vzťahy.

Dielom je literárne dielo, slovesné dielo, divadelné dielo, hudobné dielo, audiovizuálne dielo, dielo výtvarného umenia, architektonické dielo, dielo úžitkového umenia, kartografické dielo alebo iný druh umeleckého diela alebo vedeckého diela, ak spĺňa podmienky podľa zákona.

Architektonickým dielom je najvšeobecnejšie vyjadrenie tvorivej architektonickej myšlienky autora, najmä grafické a priestorové zobrazenie architektonického riešenia stavby alebo urbanistického usporiadania územia, stavba, ako aj dielo záhradnej, interiérovej a scénickej architektúry a dielo architektonického dizajnu.

Autor je fyzická osoba, ktorá dielo vytvorila. Spoluautori sú dvaja alebo viacerí autori, ktorí vytvorili tvorivou duševnou činnosťou jediné dielo tak, že nie je možné od seba odlíšiť tvorivé vklady jednotlivých autorov a použiť ich ako samostatné diela.

Práva k dielu patria všetkým spoluautorom spoločne a nerozdielne, ak sa spoluautori nedohodli písomne inak.

Spoluautori sa môžu dohodnúť, že pri nakladaní s dielom ich bude zastupovať v ich mene a na ich účet niektorý zo spoluautorov. Takto udelené plnomocenstvo musí mať písomnú formu.

Autorské právo k dielu vzniká okamihom, keď je dielo objektívne vyjadrené v podobe vnímateľnej zmyslami.

Autorské právo zahŕňa výhradné osobnostné práva a výhradné majetkové práva.

Výhradné osobnostné práva

Autor má právo na autorstvo k svojmu dielu. Autor sa nemôže vzdať osobnostných práv, tieto práva sú neprevoditeľné a smrťou autora zanikajú.

Výhradné majetkové práva

Autor má právo použiť svoje dielo a právo udeliť súhlas na použitie svojho diela. Dielo je možné použiť iba so súhlasom autora, ak zákon neustanovuje inak. Za použitie diela

má autor právo na odmenu, ak zákon neustanovuje výnimku; tým nie je dotknuté ustanovenie licenčnej zmluvy.

Trvanie majetkových práv

Majetkové práva trvajú od okamihu vytvorenia diela počas autorovho života a 70 rokov po jeho smrti. Pri spoluautorskom diele majetkové práva trvajú počas života posledného zo spoluautorov a 70 rokov po jeho smrti.

Ochrana autorského práva

V rámci stavebníctva ide o tieto prípady protiprávneho zasahovania:

- do autorstva, tak že osoba sa vydáva za autora,
- do nedotknuteľnosti architektonického alebo kartografického diela, formou nedovolennej zmeny, nedovoleným zásahom do autorského diela – vykonaním protiprávnych stavebných úprav alebo udržiavacích prác,
- do práva použiť dielo iba so súhlasom autora,
- do práva autora umožniť dohľad nad zhotovením stavby.

Ochrana proti neoprávneným zásahom alebo hrozbe zásahu do práv autora autorského diela spočíva v možnosti domáhať sa voči porušovateľovi najmä:

- určenia svojho autorstva,
- poskytnutia informácií o pôvode rozmnoženiny diela alebo napodobeniny diela, o spôsobe a rozsahu jej použitia a o službách porušujúcich právo autora,
- odstránenia následkov zásahu do práva na náklady osoby, ktorá neoprávnene zasiahla alebo hrozila neoprávneným zásahom
- náhrady nemajetkovej ujmy,
- náhrady škody a
- vydania bezdôvodného obohatenia a
- iných oprávnení podľa zákona.

Všetky vymenované spôsoby právnej ochrany proti protiprávnemu zásahu do práv tvorcov autorských diel majú pomerne rozsiahly obsahový právny záber a je potrebné ich konzultovať a požiadať o spoluprácu právnik.

Pre prípad, že nie je možné uzatvoriť protiprávne zasahovanie dohodou, tak v sporovej forme riešenia ochrany postup súdu, strán sporu a osôb zúčastnených na konaní pri prejednávaní a rozhodovaní sporov právne upravuje Civilný sporový poriadok.

Pre úplnosť uvádzame aj výpočet prípadov v rámci aplikácie v stavebníctve, kedy autor musí strpieť zásah do jeho práv z dôvodu výnimiek a obmedzení uvedených v Autorskom zákone, teda sa na nich vzťahuje zákonná licencia – súhlas vyplývajúci priamo zo zákona. V týchto prípadoch do autorského práva nezasahuje fyzická osoba a bez súhlasu autora je možné použiť tieto diela na účely:

- citácie, najmä na účel recenzie alebo kritiky tohto diela. Pri použití diela sa musí uviesť meno autora alebo meno osoby, pod ktorej menom, obchodným menom alebo názvom sa dielo uvádza na verejnosti, ako aj názov diela a prameň.

- vyhotovenie rozmnoženiny diela pre súkromnú potrebu na účel, ktorý nie je priamo ani nepriamo obchodný, pričom autorovi vzniká právo na náhradu odmeny podľa zákona.
- použitie diela na vyučovacie účely a pri výskume formou použitia vyhotovením rozmnoženiny, verejným vykonaním alebo verejným prenosom na účel názornej ukážky pri výučbe alebo pri výskume, ak pri takomto použití nedochádza k priamemu alebo nepriamemu majetkovému prospechu.
- použitie architektonického diela formou použitia vyhotovením rozmnoženiny, verejným prenosom alebo verejným rozširovaním bezodplatným prevodom vlastníckeho práva umelecké dielo vo forme stavby, zobrazenia stavby alebo plánu stavby na účel obnovy stavby. Obnovou sa rozumie súbor špecializovaných umelecko-remeselných činností a iných odborných činností, ktorými sa vykonáva údržba, konzervovanie, oprava, úprava alebo rekonštrukcia stavby alebo jej časti s cieľom zachovať umeleckú hodnotu stavby alebo jej funkčné využívanie.
- použitie diela na úradné účely formou použitia vyhotovením rozmnoženiny, verejným prenosom, technickým predvedením alebo verejným rozširovaním prevodom vlastníckeho práva dielo v rozsahu nevyhnutnom na účel zabezpečenia verejnej bezpečnosti, priebehu správneho konania, trestného konania alebo súdneho konania alebo rokovania Národnej rady Slovenskej republiky a jej výborov, zastupiteľstva obce alebo zastupiteľstva vyššieho územného celku.

11 Pôvodca a práva k dizajnu a ochranné známke

Pre právo priemyselného vlastníctva ako podsystem práv duševného vlastníctva platí, že zo zákonov všeobecnej právnej úpravy je dôležitejšia aplikácia Obchodného zákonníka.

Z tejto právnej normy je nutné použitie licenčnej zmluvy, ako typovej zmluvy, ktorou poskytovateľ odovzdáva v dohodnutom rozsahu a na dohodnutom území výkon majetkových práv z priemyselného vlastníctva a nadobúdateľ sa zaväzuje na poskytovanie určitej odplaty alebo inej majetkovej hodnoty. Tento zmluvný typ musí mať obligatórne písomnú formu.

Osobitná právna úprava jednotlivých predmetov priemyselného vlastníctva je v samostatných zákonoch a k nim prijatých vykonávacích predpisoch.

Výber predmetov priemyselného vlastníctva patriacich do stavebníctva je relatívna záležitosť, lebo za istých právnych súvislostí, tam môžu patriť všetky predmety technickej povahy. Tu sa však musíme zamerať iba na niektoré predmety, ktoré vznikajú prioritne pre stavebnú činnosť a preto vynechávame právnu úpravu topografie polovodičového výrobku a zlepšovacie návrhy. Pre práva priemyselného vlastníctva je príznačné, že majú určité spoločné znaky, ktorými je napríklad pomenovanie osoby, ktorá tento predmet vytvorila, a to pojem pôvodca (s výnimkou pojmu osoby v rámci právnej úpravy ochranné známky). Majú tiež stanovené právne atribúty, ktorými sú podmienky pre ich uznanie na zápis do príslušného registra a ich zverejnenie vo Vestníku Úradu priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky. Ďalej obligatórny výpočet podmienok stanovených v príslušnom zákone, za ktorých nie je možné uznať prihlásený predmet za predmet priemyselného vlastníctva. Uvedený úrad je

zároveň v národných pomeroch pre predmety priemyselného vlastníctva uvedené v zákone jediným prihlasovacím a registračným miestom v zmysle zákona.

V sledovaných súvislostiach budeme vychádzať z národnej právnej úpravy a pre jednotlivé predmety uvedené práva priemyselného vlastníctva sú v rozsahu potrebnom na vysvetlenie účelu podstaty vytýčenej témy. Predstavujú však prehľad základných pravidiel, aby bolo lepšie zrozumiteľné potom porušovanie práv tvorcov tých predmetov, ktoré sa nachádzajú v samostatnej časti tohto príspevku.

V právnej úprave práv priemyselného vlastníctva je odlišné označenie tvorcu predmetov priemyselného vlastníctva oproti označeniu uvedenému v Autorskom zákone. Pri týchto právach zákon uvádza pojem pôvodca. V sledovaných súvislostiach predkladáme len právnu úpravu dizajnu a ochrannej známky, nakoľko technickým predmetom priemyselného vlastníctva, ako je vynález a úžitkový vzor nie je venovaná pozornosť z dôvodu, že je predpoklad, že architekt/projektant má bližší vzťah k grafickým substrátom tvorby, kde práve patria dizajny a ochranné známky.

Právna úprava dizajnov sa nachádza v Zákone o dizajnoch. Na účely zákona sa rozumie

- dizajnom vonkajšia úprava výrobku alebo jeho časti spočívajúca v znakoch, ktorými sú najmä línie, obrysy, farby, tvar, štruktúra alebo materiál samého výrobku alebo jeho zdobenia,
- zapísaným dizajnom dizajn zapísaný do registra dizajnov,
- výrobkom akákoľvek priemyselne alebo remeselne zhotovená hmotná vec vrátane obalu, úpravy, grafických symbolov, typografických znakov alebo z častí určených na zostavenie zloženého výrobku s výnimkou počítačových programov,
- zloženým výrobkom výrobok, ktorý sa skladá z viacerých častí, ktoré môžu byť vymenené a ktoré umožňujú rozobratie a opätovné zostavenie výrobku.

Dizajn je spôsobilý na ochranu, ak je nový a má osobitý charakter.

Dizajn použitý na výrobku, ktorý predstavuje súčasť zloženého výrobku, alebo dizajn v takom výrobku stelesnený sa považuje za nový a majúci osobitý charakter len vtedy,

- ak súčasť zostáva aj po začlenení do zloženého výrobku viditeľná pri bežnom užívaní a
- ak viditeľné znaky súčastí spĺňajú samy osebe podmienku novosti a osobitého charakteru.

Bežným užívaním sa rozumie užívanie konečným užívateľom s výnimkou údržbárskych, servisných alebo opravárskych prác.

Dizajn sa považuje za nový, ak nebol zhodný dizajn sprístupnený verejnosti pred dňom vzniku práva prednosti. Dizajny sa považujú za zhodné, ak sa ich znaky odlišujú iba v nepodstatných detailoch.

Dizajn má osobitý charakter, ak sa celkový dojem, ktorý vyvoláva u informovaného užívateľa, odlišuje od celkového dojmu, ktorý u takého užívateľa vyvoláva dizajn sprístupnený verejnosti pred dňom vzniku práva prednosti.

Právo prednosti prihlasovateľovi vznikne:

- dňom podania prihlášky alebo
- dňom práva prednosti podľa medzinárodného dohovoru.

Pri posudzovaní osobitého charakteru sa prihliada na mieru tvorivej voľnosti, ktorú mal pôvodca dizajnu pri tvorbe dizajnu.

Dizajn sa považuje za sprístupnený verejnosti, ak bol zverejnený po zápise do registra dizajnov alebo vystavený, použitý v obchode, alebo inak sprístupnený verejnosti pred dňom vzniku práva prednosti. To neplatí, ak sa takéto sprístupnenie nemohlo pri bežnom obchodnom styku stať známym špecialistom v príslušnom odvetví pred dňom vzniku práva prednosti.

Dizajn sa nepovažuje za sprístupnený verejnosti, ak bol tretej osobe sprístupnený pod podmienkou dôvernosti.

Dizajn, ktorý spĺňa podmienky ochrany podľa tohto zákona, zapisuje Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky do registra. Úrad nezapíše do registra dizajn, ktorý je v rozpore s verejným poriadkom alebo s dobrými mravmi.

Úrad nezapíše do registra dizajn, ktorý je zhodný s dizajnom, ktorý je predmetom prihlášky dizajnu podanej v Slovenskej republike so skorším právom prednosti za predpokladu jeho zápisu. Úrad nezapíše do registra dizajn, ak bol už v Slovenskej republike zapísaný zhodný dizajn so skorším právom prednosti.

Pôvodcom dizajnu je fyzická osoba, ktorá vytvorila dizajn vlastnou tvorivou činnosťou. Právo na dizajn vrátane práva podať prihlášku má pôvodca dizajnu. Spolupôvodcom dizajnu je ten, kto sa podieľal na jeho vytvorení tvorivou činnosťou.

Ak pôvodca dizajnu vytvoril dizajn v rámci plnenia úloh z pracovnoprávneho vzťahu alebo z obdobného pracovného vzťahu, prechádza právo na dizajn na zamestnávateľa, ak sa účastníci tohto vzťahu nedohodli inak. Právo na pôvodcovstvo tým nie je dotknuté. Rozsah ochrany je daný vyobrazením dizajnu tak, ako je zapísaný v registri. Do rozsahu ochrany patrí každý dizajn, ktorý u informovaného užívateľa nevyvoláva odlišný celkový dojem.

Pri posudzovaní rozsahu ochrany sa prihliada na mieru tvorivej voľnosti, ktorú mal pôvodca dizajnu pri tvorbe dizajnu.

Majiteľom zapísaného dizajnu je fyzická osoba alebo právnická osoba zapísaná ako majiteľ v registri.

Zapísaný dizajn môže byť v spolumajiteľstve viacerých osôb.

Majiteľ zapísaného dizajnu má výlučné právo využívať zapísaný dizajn, brániť tretím osobám využívať zapísaný dizajn bez jeho súhlasu, poskytnúť súhlas na využívanie zapísaného dizajnu, previesť zapísaný dizajn na inú osobu alebo zriadiť k zapísanému dizajnu záložné právo.

Využívanie zapísaného dizajnu je najmä výroba, ponuka, uvedenie na trh, dovoz, vývoz alebo používanie výrobku, v ktorom je zapísaný dizajn stelesnený alebo na ktorom je použitý, alebo skladovanie tohto výrobku na takéto účely.

Účinky zapísaného dizajnu nastávajú odo dňa jeho zápisu do registra.

Platnosť zapísaného dizajnu je päť rokov odo dňa podania prihlášky. Platnosť zapísaného dizajnu úrad predĺži na základe žiadosti o predĺženie platnosti zapísaného dizajnu podanej majiteľom zapísaného dizajnu alebo jedným zo spolumajiteľov zapísaného dizajnu opakovane najviac štyrikrát, a to vždy o päť rokov až na celkovú dobu ochrany 25 rokov odo dňa podania prihlášky.

Zapísaný dizajn zanikne:

- skončením jeho platnosti,
- odo dňa účinnosti vzdania sa zapísaného dizajnu.

Majiteľ zapísaného dizajnu má výlučné právo využívať zapísaný dizajn, brániť tretím osobám využívať zapísaný dizajn bez jeho súhlasu, poskytnúť súhlas na využívanie zapísaného dizajnu, previesť zapísaný dizajn na inú osobu alebo zriadiť k zapísanému dizajnu záložné právo.

Protiprávne zasahovanie do práv pri dizajnu je v tom prípade, keď porušíteľ:

- vyrába, ponúka, uvedenie na trh, dováža, vyváža alebo používa výrobok, v ktorom je zapísaný dizajn stelesnený, bez súhlasu majiteľa, alebo skladuje výrobok na takéto účely.

Môžeme konštatovať, že ochrana proti neoprávnenému zásahu do práv dizajnu je koncepčne rovnaká ako pri právach k vynálezu a úžitkovému vzoru, platí to aj o súdnej ochrane práv dizajnu.

Samostatným Zákonom o ochranných známkach je upravená problematika právnej ochrany ochranných známok.

Ochranná známka je akékoľvek označenie, ktoré tvoria najmä slová vrátane osobných mien, kresby, písmená, číslice, farby, tvar obalu výrobku alebo zvuky, ak je toto označenie spôsobilé rozlišovať tovary alebo služby a byť vyjadrené v registri ochranných známok Úradu priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky spôsobom, ktorý príslušný orgánom a verejnosti umožňuje jasne a presne určiť predmet ochrany poskytnutej majiteľovi ochrannej známky.

Staršou ochrannou známkou je ochranná známka zapísaná v registri so skorším právom prednosti medzinárodná ochranná známka s účinkami v Slovenskej republike so

skorším právom prednosti, ochranná známka EÚ so skorším právom prednosti alebo so skorším právom seniority, označenie, ktoré je predmetom prihlášky ochrannej známky, ak bolo zapísaná ako ochranná známka uvedená vyššie.

Dôvody zamietnutia zápisu označenia do registra sú, ak ochranná známka:

- nespĺňa atribúty ochrannej známky uvedené v zákone,
- nemá rozlišovaciu spôsobilosť,
- je tvorené výlučne označeniami alebo údajmi, ktoré v obchodnom styku môžu slúžiť na určenie druhu, kvality, množstva, účelu, hodnoty zemepisného pôvodu, prípadne času výroby tovarov a poskytnutia služieb, alebo iných vlastností tovarov alebo služieb,
- je tvorené výlučne označeniami alebo údajmi, ktoré sa stali obvyklými v bežnom jazyku alebo v zaužívaných poctivých obchodných zvyklostiach,
- je tvorené výlučne tvarom alebo inou vlastnosťou výrobku,
- je v rozpore s verejným poriadkom alebo dobrými mravmi,
- môže klamať verejnosť najmä o povahe, kvalite, zemepisnom pôvode tovarov alebo služieb,
- obsahuje, bez súhlasu príslušných orgánov označenie chránené podľa medzinárodného dohovoru,
- obsahuje označenie, ktorých používanie nie je v súlade s ustanoveniami právneho predpisu alebo je v rozpore so záväzkami, ktoré vyplývajú Slovenskej republike z medzinárodných zmlúv,
- obsahuje znak vysokej symbolickej hodnoty, najmä náboženský symbol,
- obsahuje, bez súhlasu príslušných orgánov, znaky, emblémy alebo erby iné, než tie, ktoré sú chránené podľa medzinárodného dohovoru a ktoré sú predmetom verejného záujmu,
- je predmetom prihlášky, ktorá nebola podaná v dobrej viere,
- obsahuje alebo vo svojich podstatných prvkoch reprodukuje starší názov odrody rastliny zapísanej v súlade so zákonom alebo medzinárodnou zmluvou.

Označenia vyššie uvedené sa zapisujú do registra, ak prihlasovateľ preukáže, že označenie nadobudol pred dňom podania prihlášky na základe jeho používania na území Slovenskej republiky alebo vo vzťahu k územiu Slovenskej republiky rozlišovaciu spôsobilosť k tovarom alebo službám, pre ktoré je prihlásené.

Za majiteľa ochrannej známky sa považuje právnická osoba alebo fyzická osoba zapísaná ako majiteľ v registri, ak súd nerozhodol inak.

Každý zo spolumajiteľov ochrannej známky má právo používať ochrannú známku, ak sa spolumajitelia nedohodnú inak. Na poskytnutie práva ochrannej známke tretej osobe sa

vyžaduje súhlas všetkých spolumajiteľov ochrannej známky, ak sa spolumajitelia nedohodnú inak.

Majiteľ ochrannej známky má výlučné právo používať ochrannú známku v spojení s tovarmi alebo so službami pre ktoré je zapísaná. Majiteľ ochrannej známky je oprávnený používať spolu s ochrannou známkou značku ®.

Ak zákon neustanovuje inak, tak bez súhlasu majiteľa ochrannej známky nesmú tretie osoby v obchodnom styku používať označenie zhodné s ochrannou známkou pre tovary alebo služby, ktoré sú zhodné s tými, pre ktoré je ochranná známka zapísaná, rovnako označenie ak z dôvodu jeho zhodnosti alebo podobnosti s ochrannou známkou a zhodnosti alebo podobnosti tovarov alebo služieb existuje pravdepodobnosť zámeny na strane verejnosti.

Zákon upravuje aj právo na informácie zo strany súdu, pričom povinné osoby, ktoré majú poskytnúť informácie sú tam priamo uvedené. Na návrh majiteľa ochrannej známky súd nariadi, aby tovary, materiály alebo nástroje, ktorých prostredníctvom dochádza k porušovaniu zákona, boli stiahnuté, odstránené, zničené alebo aby boli použité spôsoby zamedzujúce porušovanie alebo ohrozovanie práva.

Obmedzenie práv z ochrannej známky pre majiteľa ochrannej známky sú taxatívne vymedzené v zákone. Dôležité sú aj inštitúty vyčerpania práv ochrannej známky, prevodu ochrannej známky, prechodu ochrannej známky, licenčnej zmluvy a záložného práva k ochrannej známke. Zmluvy k prevodu ochrannej známky, licencií a záložnému právu ochrannej známky musia mať písomnú formu.

Ochranná doba zapísanej ochrannej známky je desať rokov odo dňa podania prihlášky úradu. Na základe žiadosti majiteľa alebo záložného veriteľa ochrannej známky o obnovu zápisu podanej najskôr v poslednom roku ochrannej doby, úrad obnoví na ďalších desať rokov.

Ochranná známka zaniká dňom:

- skončenia platnosti jej zápisu, ak nebola podaná žiadosť o obnovu zápisu,
- účinnosti vzdania sa ochrannej známky majiteľom. Vzdanie sa ochrannej známky nadobúda účinnosť dňom, ktorý je v oznámení o vzdaní sa ochrannej známky uvedený ako deň, ku ktorému sa majiteľ ochrannej známky vzdáva. Ak tento deň v oznámení uvedený nie je, vzdanie sa ochrannej známky nadobúda účinnosť dňom doručenia oznámenia úradu alebo
- účinnosti zrušenia ochrannej známky.

Konanie pred Úradom priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky je v zákone podrobne upravené vo veciach obsahových náležitostí prihlášky, ktorou sa žiada o zápis ochrannej známky do registra, práva prednosti, úpravy označenia a rozdelenia prihlášky, prieskumu a zverejnenia prihlášky a pripomienok proti zápisu označenia do registra.

Tovary a služby, pre ktoré má byť označenie zapísané ako ochranná známka, sa v zozname tovarov alebo služieb zatriedujú podľa triedenia ustanoveného medzinárodnou dohodou.

Prihlasovateľovi vzniká právo prednosti pred každým, kto podá neskôr prihlášku obsahujúcu zhodné alebo podobné označenia pre zhodné alebo podobné tovary alebo služby odo dňa podania prihlášky podľa zákona alebo odo dňa práva prednosti podľa medzinárodného dohovoru vyplývajúceho z prvej prihlášky tejto ochrannej známky.

Po zverejnení prihlášky vo vestníku môže osoba uvedená v zákone v lehote troch mesiacov od tohto zverejnenia podať námietky z dôvodov uvedených v zákone, pričom musia byť odôvodnené a doložené dôkazmi. Ak námietky neboli podané včas, úrad konanie o námietkach zastaví a doručí rozhodnutie namietateľovi. Ak úrad zistí, že námietky sú opodstatnené, prihlášku zamietne. V prípade, že v konaní o námietkach nezistí existenciu dôvodov pre zamietnutie prihlášky, námietky zamietne.

Ak sú splnené podmienky na zápis označenia do registra podľa zákona, úrad označenie zapíše do registra. Účinky zápisu ochrannej známky do registra nastávajú dňom zápisu označenia do registra. Týmto dňom sa prihlasovateľ stáva majiteľom ochrannej známky. Majiteľovi úrad vydá osvedčenie o zápise ochrannej známky do registra. Zápis ochrannej známky do registra oznámi úrad vo vestníku.

Osobitné inštitúty zrušenia ochrannej známky, vyhlásenie ochrannej známky za neplatnú, ako aj konanie v týchto prípadoch ustanovuje zákon.

Proti rozhodnutiu úradu možno podať rozklad v lehote 30 dní odo dňa doručenia rozhodnutia. Včas podaný rozklad má odkladný účinok. Odôvodnenie rozkladu musí byť podané do jedného mesiaca odo dňa podania rozkladu. V prípade nepodania odôvodnenia rozkladu v tejto lehote úrad konanie o rozklade zastaví. Úrad konanie zastaví aj v prípade oneskoreného alebo neprípustného rozkladu.

Právna úprava medzinárodnej ochrannej známky (ochrannej známky zapísanej na Medzinárodnom úrade Svetovej organizácie duševného vlastníctva) a ochrannej známky Spoločenstva (Európskej únie) sú upravené pred spoločnými, splnomocňovacími, prechodnými a zrušovacími ustanoveniami zákona.

Protiprávne zasahovanie do práv pri ochrannej známke je v prípadoch, keď porušíteľ:

- používa označenie zhodné s ochrannou známkou pre tovary alebo služby, ktoré sú zhodné s tými, pre ktoré je ochranná známka zapísaná,
- ak existuje z dôvodu jeho zhodnosti alebo podobnosti s ochrannou známkou alebo podobnosti tovarov alebo služieb pravdepodobnosť zámieny na strane verejnosti, pričom pravdepodobnosť zámieny sa považuje aj pravdepodobnosť asociácie medzi ochrannou známkou a označením,

- zhodné alebo podobné s ochrannou známkou, ktorá má na území SR dobré meno, ak by používanie tohto označenia v spojení s tovarmi alebo so službami, ktoré sú zhodné, podobné alebo nepodobné tým, pre ktoré je ochranná známka zapísaná, bez náležitého dôvodu neoprávnene zasahovalo a spôsobovalo ujmu inému subjektu v týchto znakoch.

V zákone je aj právne vymedzenie používania označenia, ktorým sa rozumie umiestnenie označenia na tovare alebo obale tovaru, ponuka alebo uvádzanie na trh označeného tovaru, skladovanie, alebo ponuka alebo poskytnutie označenej služby, dovoz alebo vývoz označeného tovaru, použitie označenia ako obchodného mena alebo názvu právnickej osoby a používanie označenia v porovnávacej reklame spôsobom, ktorý je v rozpore s osobitným predpisom.

Rovnako môžeme potvrdiť, že ochrana proti neoprávnenému zásahu do práv ochrannej známky je koncepčne rovnaká ako pri právach k vynálezu a úžitkovému vzoru, platí to aj o súdnej ochrane práv dizajnu.

12 Zamestnanec – pracovnoprávne vzťahy

Autorizovaný architekt a autorizovaný stavebný inžinier, prípadne živnostníci, ktorí vykonávajú viazané živnosti pre predmet činnosti projektovanie jednoduchých, drobných stavieb a ich zmien môžu zamestnávať v pracovnom pomere iné osoby. Pracovnoprávne vzťahy sa spravujú pracovnoprávnymi predpismi, pričom základným právnym predpisom je Zákonník práce.

V Zákone o autorizácii sú ustanovenia, že na autorizovaných architektov a autorizovaných stavebných inžinierov, ktorí vykonávajú povolanie ako zamestnanci, sa vzťahujú ustanovenia Zákonníka práce a plnenie pracovných úloh a pokynov zamestnávateľa pre tieto osoby, ktorí vykonávajú povolanie ako zamestnanci, nesmie byť na úkor odbornosti ich výkonu.

Zákonník práce upravuje individuálne pracovnoprávne vzťahy v súvislosti s výkonom závislej práce fyzických osôb pre právnické osoby alebo fyzické osoby a kolektívne pracovnoprávne vzťahy.

Vznik pracovného pomeru

Pred uzatvorením pracovnej zmluvy je zamestnávateľ povinný oboznámiť fyzickú osobu s právami a povinnosťami, ktoré pre ňu vyplývajú z pracovnej zmluvy, s pracovnými podmienkami a mzdovými podmienkami, za ktorých má prácu vykonávať.

Pracovný pomer sa zakladá písomnou pracovnou zmluvou medzi zamestnávateľom a zamestnancom. Jedno písomné vyhotovenie pracovnej zmluvy je zamestnávateľ povinný vydať zamestnancovi.

Ak osobitný predpis ustanovuje voľbu alebo vymenovanie ako predpoklad vykonávania funkcie štatutárneho orgánu alebo vnútorný predpis zamestnávateľa ustanovuje voľbu alebo vymenovanie ako požiadavku vykonávania funkcie vedúceho zamestnanca v

priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu, pracovný pomer s týmto zamestnancom sa zakladá písomnou pracovnou zmluvou až po jeho zvolení alebo vymenovaní.

V pracovnej zmluve je zamestnávateľ povinný so zamestnancom dohodnúť podstatné náležitosti, ktorými sú:

- druh práce, na ktorý sa zamestnanec prijíma, a jeho stručná charakteristika,
- miesto výkonu práce (obec a organizačnú časť alebo inak určené miesto),
- deň nástupu do práce,
- mzdové podmienky, ak nie sú dohodnuté v kolektívnej zmluve.

Zamestnávateľ v pracovnej zmluve uvedie okrem vyššie uvedených náležitostí aj ďalšie pracovné podmienky, a to výplatné termíny, pracovný čas, výmeru dovolenky a dĺžku výpovednej doby.

Ak písomná pracovná zmluva neobsahuje podmienky vyššie uvedené, je zamestnávateľ povinný najneskôr do jedného mesiaca od vzniku pracovného pomeru vyhotoviť zamestnancovi písomné oznámenie obsahujúce tieto podmienky. Ak sa má pracovný pomer skončiť pred uplynutím jedného mesiaca od nástupu do zamestnania, musí zamestnávateľ zamestnancovi vydať písomné oznámenie o prijatí do zamestnania najneskôr do skončenia pracovného pomeru.

Ak je miesto výkonu práce v cudzine, zamestnávateľ je povinný písomné oznámenie o prijatí do zamestnania vydať pred odchodom zamestnanca do cudziny.

V pracovnej zmluve možno dohodnúť skúšobnú dobu, ktorá je najviac tri mesiace. Skúšobnú dobu nemožno predlžovať. Skúšobná doba sa predlžuje o čas prekážok v práci na strane zamestnanca. Skúšobná doba sa musí dohodnúť písomne, inak je neplatná. Skúšobnú dobu nie je možné dohodnúť v prípade opätovne uzatváraných pracovných pomerov na určitú dobu.

Pracovný pomer vzniká odo dňa, ktorý bol dohodnutý v pracovnej zmluve ako deň nástupu do práce.

Pracovný pomer je dohodnutý na neurčitý čas, ak nebola v pracovnej zmluve výslovne určená doba jeho trvania alebo ak v pracovnej zmluve alebo pri jej zmene neboli splnené zákonné podmienky na uzatvorenie pracovného pomeru na určitú dobu. Pracovný pomer je uzatvorený na neurčitý čas aj vtedy, ak pracovný pomer na určitú dobu nebol dohodnutý písomne.

Pracovný pomer na určitú dobu možno dohodnúť, predĺžiť alebo opätovne dohodnúť najdlhšie na tri roky, okrem výnimiek uvedených v zákone.

Zamestnávateľ môže so zamestnancom dohodnúť v pracovnej zmluve kratší pracovný čas, ako je ustanovený týždenný pracovný čas. Kratší pracovný čas nemusí byť rozvrhnutý na všetky pracovné dni. Zamestnancovi v pracovnom pomere na kratší pracovný čas patrí mzda zodpovedajúca dohodnutému kratšiemu pracovnému času.

Zmeny pracovných podmienok

Dohodnutý obsah pracovnej zmluvy možno zmeniť len vtedy, ak sa zamestnávateľ a zamestnanec dohodnú na jeho zmene. Zamestnávateľ je povinný zmenu pracovnej zmluvy vyhotoviť písomne.

Skončenie pracovného pomeru

Spôsoby skončenia pracovného pomeru sú tieto:

Dohoda

Ak sa zamestnávateľ a zamestnanec dohodnú na skončení pracovného pomeru, pracovný pomer sa skončí dohodnutým dňom.

Dohodu o skončení pracovného pomeru zamestnávateľ a zamestnanec uzatvárajú písomne. V dohode musia byť uvedené dôvody skončenia pracovného pomeru, ak to zamestnanec požaduje alebo ak sa pracovný pomer skončil dohodou z dôvodov organizačných zmien.

Jedno vyhotovenie dohody o skončení pracovného pomeru vydá zamestnávateľ zamestnancovi.

Výpoveď

Týmto spôsobom môže skončiť pracovný pomer zamestnávateľ aj zamestnanec. Výpoveď musí byť písomná a doručená, inak je neplatná.

Zamestnávateľ môže dať zamestnancovi výpoveď iba z dôvodov ustanovených v Zákonníku práce. Dôvod výpovede sa musí vo výpovedi skutkovo vymedziť tak, aby ho nebolo možné zameniť s iným dôvodom, inak je výpoveď neplatná. Dôvod výpovede nemožno dodatočne meniť.

Výpoveď, ktorá bola doručená druhému účastníkovi, možno odvolať len s jeho súhlasom. Odvolanie výpovede, ako aj súhlas s jej odvolaním treba urobiť písomne. Ak je daná výpoveď, pracovný pomer sa skončí uplynutím výpovednej doby.

Zamestnanec môže dať zamestnávateľovi výpoveď z akéhokoľvek dôvodu alebo bez uvedenia dôvodu.

Okamžité skončenie

Zamestnávateľ môže okamžite skončiť pracovný pomer výnimočne, a to iba vtedy, ak zamestnanec:

- bol právoplatne odsúdený pre úmyselný trestný čin,
- porušil závažne pracovnú disciplínu.

Zamestnávateľ môže okamžite skončiť pracovný pomer iba v lehote dvoch mesiacov odo dňa, keď sa o dôvode na okamžité skončenie dozvedel, najneskôr však do jedného roka odo dňa, keď tento dôvod vznikol.

Zamestnávateľ nemôže okamžite skončiť pracovný pomer s tehotnou zamestnankyňou, so zamestnankyňou na materskej dovolenke alebo so zamestnankyňou a zamestnancom na rodičovskej dovolenke, s osamelou zamestnankyňou alebo s osamelým zamestnancom, ak sa stará o dieťa mladšie ako tri roky, alebo so zamestnancom, ktorý sa osobne stará o blízku osobu, ktorá je osobou s ťažkým zdravotným postihnutím. Môže však s nimi s výnimkou zamestnankyne na materskej dovolenke a zamestnanca na rodičovskej dovolenke skončiť pracovný pomer výpoveďou.

Zamestnanec môže pracovný pomer okamžite skončiť, ak:

- podľa lekárskeho posudku nemôže ďalej vykonávať prácu bez vážneho ohrozenia svojho zdravia a zamestnávateľ ho nepreradil do 15 dní odo dňa predloženia tohto posudku na inú pre neho vhodnú prácu,
- zamestnávateľ mu nevyplatil mzdu, náhradu mzdy, cestovné náhrady, náhradu za pracovnú pohotovosť, náhradu príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca alebo ich časť do 15 dní po uplynutí ich splatnosti,
- je bezprostredne ohrozený jeho život alebo zdravie.

Zamestnanec môže okamžite skončiť pracovný pomer iba v lehote jedného mesiaca odo dňa, keď sa o dôvode na okamžité skončenie pracovného pomeru dozvedel.

Zamestnanec, ktorý okamžite skončil pracovný pomer, má nárok na náhradu mzdy v sume svojho priemerného mesačného zárobku za výpovednú dobu dvoch mesiacov.

Okamžité skončenie pracovného pomeru musí zamestnávateľ aj zamestnanec urobiť písomne, musia v ňom skutkovo vymedziť jeho dôvod tak, aby ho nebolo možné zameniť s iným dôvodom, a musia ho v ustanovenej lehote doručiť druhému účastníkovi, inak je neplatné. Uvedený dôvod sa nesmie dodatočne meniť.

Pracovný pomer uzatvorený na určitú dobu sa skončí uplynutím tejto doby. Ak zamestnanec pokračuje po uplynutí dohodnutej doby s vedomím zamestnávateľa ďalej vo výkone práce, platí, že sa tento pracovný pomer zmenil na pracovný pomer uzatvorený na neurčitý čas, ak sa zamestnávateľ nedohodne so zamestnancom inak.

Zamestnávateľ môže okamžite skončiť pracovný pomer na určitú dobu aj bez uvedenia dôvodu; v takomto prípade má zamestnanec nárok na náhradu mzdy v sume priemerného mesačného zárobku za dobu, po ktorú mal trvať pracovný pomer.

Zamestnanec, ktorý okamžite skončil pracovný pomer, má nárok na náhradu mzdy v sume svojho priemerného mesačného zárobku za výpovednú dobu dvoch mesiacov.

Skončenie v skúšobnej dobe

V skúšobnej dobe môže tak zamestnávateľ, ako aj zamestnanec skončiť pracovný pomer písomne z akéhokoľvek dôvodu alebo bez uvedenia dôvodu.

Písomné oznámenie o skončení pracovného pomeru sa má doručiť druhému účastníkovi spravidla aspoň tri dni pred dňom, keď sa má pracovný pomer skončiť.

Pracovný pomer dohodnutý na určitú dobu sa skončí uplynutím dohodnutej doby.

Pracovný pomer zaniká smrťou zamestnanca.

Pracovnoprávna zodpovednosť zamestnávateľa a zamestnanca je obsiahnutá v samostatnej kapitole.

13 Zmluvné zastupovanie vo výstavbe

Pri právnom úkone sa možno dať zastúpiť fyzickou alebo právnickou osobou. Splnomocniteľ udelí na tento účel plnomocenstvo splnomocnencovi, v ktorom sa musí uviesť rozsah splnomocnencovho oprávnenia.

Plnomocenstvo možno udeliť aj niekoľkým splnomocnencom spoločne. Ak v plnomocenstve udelenom niekoľkým splnomocnencom nie je určené inak, musia konať všetci spoločne.

Ak je potrebné, aby sa právny úkon urobil v písomnej forme, musí sa plnomocenstvo udeliť písomne. Písomne sa musí plnomocenstvo udeliť aj vtedy, ak sa netýka len určitého právneho úkonu. Splnomocnenec je oprávnený udeliť plnomocenstvo inej osobe, aby namiesto neho konala za splnomocniteľa:

- ak je výslovne oprávnený podľa plnomocenstva udeliť plnomocenstvo inej osobe,
- ak je splnomocnencom právnická osoba.

Plnomocenstvo zanikne:

- vykonaním úkonu, na ktorý bolo obmedzené,
- ak ho splnomocniteľ odvolal,
- ak ho vypovedal splnomocnenec,
- ak splnomocnenec zomrie.

Plnomocenstvo zaniká smrťou splnomocniteľa, ak z jeho obsahu nevyplýva niečo iné. Zánikom právnickej osoby, ktorá je splnomocnencom alebo splnomocniteľom, zaniká plnomocenstvo len vtedy, ak jej práva a záväzky neprechádzajú na inú osobu.

Splnomocniteľ sa nemôže platne vzdať práva plnomocenstvo kedykoľvek odvolať.

14 Znalec v odbore stavebníctvo

Znaleckú činnosť v odbore stavebníctva právne upravuje Zákon o znalcoch. Dôležitá je aj právna úprava obsiahnutá vo Vyhláške k zákonu o znalcoch, ktorou sa vykonáva Zákon o znalcoch. Príloha č. 1 k tejto Vyhláške stanovuje, že pre odbor Stavebníctvo je potrebné špecializované vzdelávanie. Podrobnosti o rozsahu špecializovaného vzdelávania sú uvedené vo Vyhláške.

Špecializované vzdelávanie poskytujú znalecké ústavy na základe poverenia Ministerstvom dopravy a výstavby, ktoré schválilo študijný program tohto vzdelávania. Na priebeh tohto vzdelávania, na odbornú prípravu uchádzačov a na vykonanie skúšky uchádzačov sa vzťahuje Zákon o ďalšom vzdelávaní. Obsahom špecializovaného vzdelávania je najmä použitie teoretických znalostí v danom odbore.

Na Slovenskej technickej univerzite v Bratislave je znalecký ústav: Ústav súdneho znactva, ktorý je poverený ministerstvom na špecializované vzdelávanie v stavebníctve, rozsah tohto vzdelávania je najmenej 300 hodín. Tento znalecký ústav vydáva pre osoby, ktoré úspešne absolvujú toto vzdelávanie písomné potvrdenie.

Čo sa týka právnej úpravy dokazovania a v rámci toho znaleckého posudku a osobitne súkromného znaleckého posudku, táto problematika je v kapitole E.

C ZMLUVNÉ VZŤAHY PRI VÝKONE POVOLANIA ARCHITEKTA/PROJEKTANTA

1 Kúpna, zámenná a darovacia zmluva k nehnuteľnosti

Kúpna zmluva

Z kúpnej zmluvy vznikne predávajúcemu povinnosť predmet kúpy kupujúcemu odovzdať a kupujúcemu povinnosť predmet kúpy prevziať a zaplatiť zaň predávajúcemu dohodnutú cenu. Cenu treba dojednať v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi, inak je možné zmluvu postihnúť súdnou žalobou v lehote 3 rokov od nadobudnutia vlastníckeho práva neplatnosťou. Ak to nie je vykonané v tejto lehote neskôr už nie je možné žiadať o neplatnosť právneho úkonu. Kúpna zmluva predmetom ktorej je nehnuteľnosť musí mať písomnú formu.

Účastníci môžu písomnou zmluvou dohodnúť aj iné vedľajšie dojednania majúce povahu výhrad a podmienok pripúšťajúcich zánik právneho vzťahu založeného kúpnu zmluvou.

Pokiaľ sa účastníci nedohodli inak, zanikajú tieto výhrady a podmienky najneskôr uplynutím jedného roka od uzavretia kúpnej zmluvy, ak ich predávajúci v tejto lehote neuplatnil.

Zámenná zmluva

Ustanovenia o kúpnej zmluve sa primerane použijú aj na zmluvu, podľa ktorej si zmluvné strany vymieňajú vec za vec, a to tak, že každá zo strán sa považuje ohľadne veci, ktorú výmenou dáva, za predávajúcu stranu, a ohľadne veci, ktorú výmenou prijíma, za kupujúcu stranu.

Darovacia zmluva

Darovacou zmluvou darca niečo bezplatne prenecháva alebo sľubuje obdarovanému a ten dar alebo sľub prijíma.

Darovacia zmluva musí byť písomná, ak je predmetom daru nehnuteľnosť, a pri hnuteľnej veci, ak nedôjde k odovzdaniu a prevzatíu veci pri darovaní. Neplatná je darovacia zmluva, podľa ktorej sa má plniť až po darcovej smrti.

Darca sa môže domáhať vrátenia daru, ak sa obdarovaný správa k nemu alebo členom jeho rodiny tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy. Lehota na uplatnenie vrátenia daru je trojročná, a to odo dňa porušenia dobrých mravov zo strany obdarovaného voči darcovi.

2 Zmluva o výstavbe, vstavbe a nadstavbe bytu a nebytového priestoru

Vlastníctvo bytov a nebytových priestorov v bytovom dome môže vzniknúť na základe zmluvy o výstavbe, vstavbe alebo nadstavbe domu uzavretej medzi doterajšími

vlastníkmi bytov a nebytových priestorov v dome a stavebníkmi. Stavebníkom môže byť právnická osoba alebo fyzická osoba. Predmetné zmluvy upravuje Zákon o vlastníctve bytov a nebytových priestorov.

Zmluvou sa vymedzia vzájomné práva a povinnosti pri výstavbe medzi stavebníkmi alebo pri vstavbe alebo nadstavbe domu medzi stavebníkmi a vlastníkmi bytov a nebytových priestorov v dome.

Na účinnosť zmluvy a jej zmien je potrebný zápis do katastra nehnuteľností.

Zmluva obsahuje najmä:

- určenie vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome s vymedzením polohy a uvedením rozsahu podlahovej plochy bytu a nebytového priestoru v dome,
- vymedzenie a výpočet spoločných častí domu, spoločných zariadení domu, spoločných nebytových priestorov a príslušenstva a prípadne určenie, ktoré spoločné časti domu a spoločné zariadenia domu alebo pozemok budú užívať len niektorí vlastníci,
- vymedzenie spoluvlastníckeho podielu vlastníka bytu alebo nebytového priestoru v dome na spoločných častiach domu, spoločných zariadeniach domu a spoločných nebytových priestorov, na príslušenstve a na pozemku, pričom veľkosť spoluvlastníckeho podielu je daná podielom podlahovej plochy bytu alebo nebytového priestoru k úhrnu podlahových plôch všetkých bytov a nebytových priestorov v dome,
- úpravu práv k pozemku určenému na stavbu domu, identifikáciu pozemku a jeho výmeru,
- určenie osoby oprávnenej zastupovať vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome,
- spôsob financovania stavebných nákladov, podiely a splatnosť príspevkov, prípadne rozsah ocenenia vlastnej práce stavebníkov.

Ak vstavbou alebo nadstavbou vzniknú v dome nové byty alebo nebytové priestory, zmluvu so stavebníkom uzatvára vlastník domu alebo vlastníci bytov a nebytových priestorov v dome. Zmluva musí okrem náležitostí vyššie uvedených obsahovať presné vymedzenie spoločných častí domu, spoločných zariadení domu alebo spoločných nebytových priestorov, v ktorých sa bude uskutočňovať vstavba alebo nadstavba.

Ak nie sú v dome prevedené byty do vlastníctva a vstavbou alebo nadstavbou vzniknú nové byty alebo nebytové priestory, musí byť obsahom zmluvy aj vymedzenie vlastníctva bytov a nebytových priestorov v dome a veľkosti spoluvlastníckych podielov.

Ak stavebník domu, ktorého výstavba bola začatá na základe stavebného povolenia, odpredá počas výstavby byty alebo nebytové priestory, uzatvára s budúcim vlastníkom bytu alebo nebytového priestoru zmluvu o predaji rozostavaného bytu alebo nebytového priestoru.

Stavebník je povinný v zmluve vymedziť vzájomné práva a povinnosti aj pri stavebných úpravách, ktorými sa mení veľkosť bytu, nebytového priestoru alebo príslušenstva na úkor spoločných častí domu alebo spoločných zariadení domu; zmluvu uzatvára vlastník

bytu alebo nebytového priestoru v dome /stavebník/ s ostatnými vlastníkmi bytov a nebytových priestorov v dome.

K zmluve sa musí na účely zápisu do katastra nehnuteľností predložiť dokumentácia, z ktorej je zrejmä plocha a poloha jednotlivých bytov, nebytových priestorov, spoločných častí domu a spoločných zariadení domu a príslušenstva, rovnako sa prikladá kolaudačné rozhodnutie o právoplatnom ukončení výstavby.

3 Zmluva o dielo

Obchodný zákonník právne upravuje zmluvu o dielo, a treba pre veľký význam zdôrazniť, že právny inštitút duplicitného názvu upravuje aj Autorský zákon, avšak v tomto prípade predmetom zmluvy je vytvorenie architektonického diela. Táto právna úprava sa dá použiť pre prípady obchodných vzťahov medzi podnikateľmi vo forme právnických osôb a v praxi sa používa na riešenie právnych vzťahov, kde na jednej strane je právnická osoba a druhej strane fyzická osoba, za predpokladu, že si zmluvné strany takýto režim dohodnú.

Dielom v tejto právnej úprave sa rozumie zhotovenie určitej veci, pokiaľ nespadá pod kúpnu zmluvu, montáž určitej veci, jej údržba, vykonanie dohodnutej opravy alebo úpravy určitej veci alebo hmotne zachytený výsledok inej činnosti.

Dielom sa rozumie vždy zhotovenie, montáž, údržba, oprava alebo úprava stavby alebo jej časti.

Zmluvou o dielo sa zaväzuje zhotoviteľ vykonať určité dielo a objednávatel' sa zaväzuje zaplatiť cenu za jeho vykonanie. Cena musí byť v zmluve dohodnutá alebo v nej musí byť aspoň určený spôsob jej určenia, okrem prípadu ak strany v zmluve prejavia vôľu uzavrieť zmluvu aj bez tohto určenia.

Zhotoviteľ je povinný vykonať dielo na svoje náklady a na svoje nebezpečenstvo v dojednanom čase, inak v čase primeranom s prihliadnutím na povahu diela. Ak zo zmluvy alebo z povahy diela nevyplýva niečo iné, môže zhotoviteľ vykonať dielo ešte pred dojednaným časom.

Objednávatel' je povinný vykonané dielo prevziať.

Pri vykonávaní diela postupuje zhotoviteľ samostatne a nie je pri určení spôsobu vykonania diela viazaný pokynmi objednávatel'a, okrem prípadu, že sa výslovne zaviazal plniť ich.

Zhotoviteľ diela môže poveriť jeho vykonaním inú osobu, ak zo zmluvy alebo z povahy diela nevyplýva nič iné. Pri vykonávaní diela inou osobou má zhotoviteľ zodpovednosť, akoby dielo vykonával sám.

Objednávatel' znáša nebezpečenstvo škody na veciach, ktoré obstaral na vykonanie diela, a zostáva ich vlastníkom až do doby, keď sa spracovaním stanú súčasťou predmetu diela.

Ak zhotoviteľ zhotovuje vec u objednávateľa, na jeho pozemku alebo na pozemku, ktorý objednávateľ obstaral, objednávateľ znáša nebezpečenstvo škody na zhotovovanej veci a je jej vlastníkom, ak zmluva neurčuje niečo iné.

Na zhotoviteľa neprechádza nebezpečenstvo škody na veci, ktorá je predmetom údržby, opravy alebo úpravy, ani vlastníckej právo k nej.

Objednávateľ je povinný zhotoviteľovi zaplatiť cenu dohodnutú v zmluve alebo určenú spôsobom určeným v zmluve. Ak nie je cena takto dohodnutá alebo určiteľná a zmluva je napriek tomu platná, je objednávateľ povinný zaplatiť cenu, ktorá sa obvykle platí za porovnateľné dielo v čase uzavretia zmluvy za obdobných obchodných podmienok. Objednávateľ je povinný zaplatiť zhotoviteľovi cenu v čase dojednanom v zmluve.

Pokiaľ zo zmluvy alebo z tohto zákona nevyplýva niečo iné, vzniká nárok na cenu vykonaním diela.

Objednávateľ je oprávnený kontrolovať vykonávanie diela. Ak objednávateľ zistí, že zhotoviteľ vykonáva dielo v rozpore so svojimi povinnosťami, je objednávateľ oprávnený dožadovať sa toho, aby zhotoviteľ odstránil vady vzniknuté vadným vykonávaním a dielo vykonával riadnym spôsobom. Ak tak zhotoviteľ diela neurobí ani v primeranej lehote mu na to poskytnutej a postup zhotoviteľa by viedol nepochybne k podstatnému porušeniu zmluvy, je objednávateľ oprávnený odstúpiť od zmluvy.

Ak zmluva určuje, že objednávateľ je oprávnený skontrolovať predmet diela na určitom stupni jeho vykonávania, je zhotoviteľ povinný včas objednávateľa pozvať na vykonanie kontroly.

Zhotoviteľ splní svoju povinnosť vykonať dielo jeho riadnym ukončením a odovzdaním predmetu diela objednávateľovi v dohodnutom mieste, inak v mieste ustanovenom zákonom.

Ak toto miesto nie je dohodnuté a zmluva zahŕňa povinnosť zhotoviteľa odoslať predmet diela, uskutočňuje sa odovzdanie predmetu diela jeho odovzdaním prvému dopravcovi, ktorý má uskutočniť prepravu do miesta určenia. Inak sa dielo odovzdá v mieste, kde má zhotoviteľ sídlo alebo miesto podnikania, prípadne bydlisko alebo organizačnú zložku, ak jej miesto včas objednávateľovi oznámi.

Odovzdaním zhotovenej veci nadobúda k nej objednávateľ vlastnícke právo, ak ho do tejto doby mal zhotoviteľ, a na objednávateľa prechádza nebezpečenstvo škody na zhotovenej veci, ak ho do tejto doby znášal zhotoviteľ.

Ak o to požiada ktorákoľvek strana, spíše sa o odovzdaní predmetu diela zápisnica, ktorú podpíšu obe strany. Ak zmluva nezahŕňa povinnosť zhotoviteľa predmet diela odoslať, splní zhotoviteľ svoju povinnosť vykonať dielo, ak umožní objednávateľovi nakladať s predmetom diela riadne vykonaným v mieste ustanovenom v zákone. Ak záväzok zhotoviteľa zahŕňa vykonať montáž ním zhotovenej, opravenej alebo upravenej veci, je záväzok splnený riadnym vykonaním tejto montáže.

Ak sa podľa zmluvy má riadne vykonanie diela preukázať vykonaním dohodnutých skúšok, považuje sa vykonanie diela za dokončené až vtedy, keď sa tieto skúšky úspešne vykonali. Na účasť na nich je zhotoviteľ povinný objednávateľa včas pozvať. Výsledok skúšok sa zachytí v zápisnici podpísanej oboma stranami. Ak objednávateľ nie je prítomný, podpíše zápisnicu namiesto neho hodnoverná a nestranná osoba, ktorá sa na skúškach zúčastnila.

Dielo má vady, ak vykonanie diela nezodpovedá výsledku určenému v zmluve. Zhotoviteľ zodpovedá za vady, ktoré má dielo v čase jeho odovzdania; Za vady diela, na ktoré sa vzťahuje záruka za akosť, zodpovedá zhotoviteľ v rozsahu tejto záruky.

Záručná doba týkajúca sa diela začína plynúť odovzdaním diela.

Občiansky zákonník má rovnako právnu úpravu zmluvy o dielo.

Tento zákon sa používa pri zhotovení diela medzi fyzickými osobami a medzi právnickou osobou a fyzickou osobou. Zhotovením diela aj v tomto prípade sú prioritne zhotovenie, montáž, údržba, oprava alebo úprava stavby alebo jej časti.

Zmluvou o dielo zaväzuje sa objednávateľovi ten, komu bolo dielo zadané (zhotoviteľ diela), že ho za dohodnutú cenu vykoná na svoje nebezpečenstvo.

Ak ide o zhotovenie veci na zákazku, vznikne objednávateľovi právo, aby mu zhotoviteľ podľa jeho objednávky vec zhotovil, a povinnosť zaplatiť zhotoviteľovi cenu za zhotovenie veci.

Zhotoviteľ zodpovedá za vady vykonanej zákazky, ktorých príčinou je vadnosť materiálu dodaného objednávateľom alebo nevhodnosť jeho pokynov, ak objednávateľ na vadnosť materiálu alebo nevhodnosť jeho pokynov neupozornil.

Pri zhotovení stavby je záručná doba tri roky. Práva zo zodpovednosti za vady sa musia uplatniť u zhotoviteľa v záručnej dobe.

Ak sa objednávateľovi zhotovuje stavba na objednávku, zodpovedá zhotoviteľ za poškodenie alebo zničenie stavby až do prevzatia zhotovenej stavby, ibaže by ku škode došlo aj inak.

4 Licenčná zmluva a dielo na objednávku

Platný a účinný Autorský zákon upravuje dve typové zmluvy, a to licenčnú zmluvu a zmluvu o vytvorení diela na objednávku na základe zmluvy o dielo.

Licenčnou zmluvou udeľuje autor nadobúdateľovi súhlas na použitie diela. Licenčná zmluva obsahuje najmä spôsob použitia diela, rozsah licencie, čas, na ktorý autor licenciu udeľuje, alebo spôsob jeho určenia a odmenu alebo spôsob jej určenia, ak sa autor s nadobúdateľom nedohodol na bezodplatnom poskytnutí licencie.

Obsah licenčnej zmluvy alebo jej časť je možné určiť aj odkazom na licenčné podmienky, ktoré sú stranám známe alebo sú im dostupné v čase uzavretia licenčnej zmluvy.

Licenčná zmluva musí mať písomnú formu, ak autor udeľuje výhradnú licenciu.

Dielo na objednávku je dielo vytvorené autorom na základe zmluvy o dielo. Ak autor vytvoril dielo na objednávku, platí, že udelil súhlas na jeho použitie na účel vyplývajúci zo zmluvy, ak nie je dohodnuté inak. Objednávateľ je oprávnený použiť toto dielo na iný účel len so súhlasom autora, ak zákon neustanovuje inak.

Autor je oprávnený dielo na objednávku sám použiť, ako aj udeliť súhlas na jeho použitie, ak nie je dohodnuté inak a ak to nie je v rozpore s oprávnenými záujmami objednávateľa.

Právna úprava sa primerane vzťahuje aj na dielo vytvorené v rámci verejnej súťaže.

5 FIDIC, charakteristika a aplikácia v slovenských pomeroch

Zmluvné podmienky FIDIC (Fédération Internationale des Ingénieurs – Conseils), pôvodne v roku 1913 vo Francúzsku založeného zväzu, sa dnes rozšírili prakticky do celého sveta a sú najviac využívanými obchodnými podmienkami pri dodávke stavieb, projektovaní a výkonoch stavebných dozorov.

Dôvodom ich rozšírenia je maximálna flexibilita a univerzálne použitie pri všetkých druhoch stavebných prác, nezávisle od ich charakteru a vhodnosti týchto zmlúv, ako aj pri dodávkach technologických celkov.

Podmienky sú nezávislé od rozsahu prác, spôsobu dodávok stavebných prác, systému riadenia projektov či od miestnych špecifikácií .

Zmluvný podklad

V našich podmienkach sa FIDIC rozšíril v súvislosti s projektmi ISPA /štrukturálne fondy EÚ pre krajiny, ktoré sú kandidátne krajiny do EÚ/, kde sa zaviedol vo forme základných zmluvných podmienok /pôvodne v anglickej verzii/.

K ďalšiemu rozšíreniu neskôr prispeli projekty kofinancované Európskou úniou. Dnes sú podmienky FIDIC využívané ako „Základné zmluvné alebo obchodné podmienky“, prípadne slúžia na rozšírenie dodacích podmienok, ako aj na účely verejného obstarávania. Často tvoria základ zmluvných podmienok pri PPP /verejno-súkromné partnerstva, napr. v doprave/ projektoch a projektoch zahraničných investorov.

V základnej alebo modifikovanej verzii, predovšetkým však stále viac vo verzii žltý FIDIC, sú vyžadované ako zmluvný podklad pri projektoch financovaných, kontrolovaných alebo monitorovaných Európskou bankou pre obnovu a rozvoj, Európskou investičnou bankou, Svetovou bankou a agentúrami OSN.

Žltý a červený FIDIC

Úsporu času pre investora predstavuje zosúladenie projektových prác a realizácie. Projektovanie môže pokračovať súbežne s výstavbou, čo je z pohľadu zadávateľa jednou z hlavných výhod žltého FIDIC-u. Dodávateľ vtedy zodpovedá nielen za dodávku stavebných prác, ale aj za vypracovanie projektovej dokumentácie.

Všeobecná zodpovednosť projektanta za výsledok projektových prác je tak prenesená na stranu zhotoviteľa – na rozdiel od režimu červený FIDIC, kde je zodpovednosť za projektovú dokumentáciu na strane zadávateľa. V prípade podmienok uvedených v červenej knihe sa práce oceňujú na základe výkazov výmer a položkového rozpočtu, v žltej knihe prostredníctvom zmluvy na tzv. pevnú čiastku. V tomto prípade často chýba ďalšie spresnenie toho, čo obe zmluvné strany považujú za pevnú čiastku.

Objednávateľ je často toho názoru, že zadaním prác na základe podmienok FIDIC sa zbavil celej zodpovednosti a že posúdiť a vyhodnotiť výsledky projektových prác a porovnať tak investičný zámer so skutočnosťou môže až niekedy v závere celého investičného procesu.

Výkon stavebného dozoru a architekta/projektanta

V našich podmienkach k tomu prispieva nedostatok skúseností technikov a prípadne aj právnikov, ktorí nemajú prax so zadávaním podľa podmienok FIDIC. Na strane zadávateľa musia byť nastavené úplné iné kontrolné mechanizmy na kontrolu a odsúhlasovanie projektovej dokumentácie: technici alebo dozory musia mať v prvom rade skúsenosti s projektovaním a mení sa funkcia „klasického dozoru“, na akú sme boli zvyknutí v našich podmienkach. Výkon dozoru je v podmienkach týchto zmlúv zásadne iný, než je naša prax na stavbách.

Podľa FIDIC vykonáva stavebný dozor aj kontrolu projektovej dokumentácie, a to v celom rozsahu, takže už v prípravnej fáze môže často zásadne ovplyvniť náklady projektu aj kvalitu dodávok.

Okrem toho je veľký a zásadný rozdiel pri použití podmienok FIDIC u nás a v zahraničí, ktorý iste potvrdia všetci projektanti, dodávatelia stavieb a poskytovatelia služieb pracujúci v zahraničí. Predovšetkým z dôvodu úpravy a značného zjednodušenia časti osobitných zmluvných podmienok tieto u nás pripomínajú často „vylepšený“ Obchodný zákonník a sú ďaleko od reálnej praxe realizácie zákaziek v zahraničí.

Väčšina projektov v Strednej Ázii, financovaných bankami, používa naďalej ako základné zmluvné podmienky FIDIC, jednotlivé agentúry OSN pracujú s vlastnou verziou všeobecných dodacích alebo zmluvných podmienok.¹

V našich podmienkach Slovenskej republiky sú s výnimkou použitia právneho inštitútu FIDIC, najčastejšie používané Všeobecné obchodné podmienky, ktoré nie sú právne upravené či už v Obchodnom zákonníku alebo Občianskom zákonníku.

Poskytovatelia služieb alebo predajcovia po schválení obchodných podmienok kompetentným orgánom obchodnej spoločnosti, tieto prezentujú ako fixné a druhá zmluvná strana ich musí akceptovať, ak chce predmetnú zmluvu uzatvoriť. Samozrejme tieto podmienky majú svoje výhody a nevýhody, avšak základným atribútom v každom prípade zostáva, že jedna strana dáva právne limity v základných podmienkach druhej strane, a to subjektom ako sú zhotovitelia, klienti alebo výrobcovia.

6 Verejné obstarávanie

Zákon o verejnom obstarávaní upravuje zadávanie zákaziek na dodanie tovaru, zákaziek na uskutočnenie stavebných prác, zákaziek na poskytnutie služieb, súťaž návrhov, zadávanie koncesíí na stavebné práce, zadávanie koncesíí na služby a správu vo verejnom obstarávaní.

Zákon má sedem častí a šesť príloh.

Prvá časť sú Základné ustanovenia, druhá časť sú Postupy zadávania nadlimitných zákaziek a nadlimitných koncesíí, tretia časť je Zadávanie podlimitných zákaziek, zadávanie zákaziek s nízkou hodnotou a zadávanie podlimitných koncesíí, štvrtá časť je Súťaž návrhov, piata časť je Zadávanie zákaziek v oblasti obrany a bezpečnosti, šiesta časť je Správa vo verejnom obstarávaní, siedma časť sú Záverečné ustanovenia.

Základným pojmom zákona je právny inštitút verejné obstarávanie, ktorý znamená, že sú to pravidlá a postupy podľa zákona, ktorými sa zadávajú zákazky, koncesie a súťaže návrhov.

Stavbou sa podľa zákona rozumie výsledok stavebných prác alebo stavebných prác a inžinierskych služieb ako celku, ktorý spĺňa ekonomickú funkciu alebo technickú funkciu.

Zákazka

Z pohľadu stavebníctva je dôležité vymedzenie zákazky na uskutočnenie stavebných prác, predmetom ktorej je:

- uskutočnenie stavebných prác alebo vypracovanie projektovej dokumentácie a uskutočnenie, stavebných prác súvisiacich s niektorou z činností uvedených v oddiele 45 slovníka obstarávania²,
- uskutočnenie stavby alebo vypracovanie projektovej dokumentácie a uskutočnenie stavby alebo

- uskutočnenie stavby akýmkoľvek spôsobom podľa požiadaviek, ktoré určil verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ, ktorý má rozhodujúci vplyv na druh stavby alebo projekt stavby.

Koncesia

Koncesia na stavebné práce je zákazka rovnakého typu ako zákazka na uskutočnenie stavebných prác s tým rozdielom, že protiplnením za stavebné práce, ktoré sa majú uskutočniť, je buď právo na využívanie stavby na dohodnutý čas alebo je toto právo spojené s peňažným plnením.

Súťaž návrhov

Súťaž návrhov na účely zákona je postup, ktorý umožňuje vyhlasovateľovi súťaže návrhov – vyhlasovateľovi získať najmä v oblasti architektúry, územného plánovania, stavebného inžinierstva a spracovania dát návrh, ktorý vybrala porota z návrhov predložených do súťaže návrhov s udeľovaním cien, alebo bez udeľovania cien.

Návrh na účely zákona je písomne alebo graficky vyjadrený výsledok vlastnej intelektuálnej činnosti účastníka, ktorý je pre vyhlasovateľa užitočný ako podklad na zadávanie zákazky na územnoplánovaciú dokumentáciu, projektovú dokumentáciu alebo inú službu, najmä štúdia, rozbor alebo projekt.

Vyhlasovateľ je každý, kto použije súťaž návrhov dobrovoľne, alebo ak tak ustanovuje tento zákon.

Účastníkom je každý, kto má záujem zúčastniť sa súťaže návrhov.

Súťaž návrhov sa použije, ak

- na súťaž návrhov nadväzuje postup zadávania zákazky na poskytnutie služby alebo
- ide o súťaž návrhov s udeľovaním cien a odmien účastníkom.

Súťaž návrhov sú verejný obstarávateľ a obstarávateľ povinní použiť, ak predpokladaná hodnota je rovná alebo vyššia ako finančný limit ustanovený všeobecne záväzným právnym predpisom, ktorý vydá úrad.

Súťaž návrhov sa organizuje ako verejná súťaž návrhov alebo užšia súťaž návrhov.

Verejná súťaž návrhov sa vyhlasuje pre neobmedzený počet účastníkov, ktorí môžu predložiť návrh; lehotu na predkladanie návrhov vyhlasovateľ uvedie v oznámení o vyhlásení súťaže návrhov.

Užšia súťaž návrhov sa vyhlasuje pre neobmedzený počet účastníkov, ktorí môžu predložiť žiadosť o účasť; lehotu na predloženie žiadostí o účasť vyhlasovateľ uvedie v oznámení o vyhlásení súťaže návrhov. Vyhlasovateľ môže obmedziť počet účastníkov, ktorých vyzve na predloženie návrhu, na základe kritérií výberu účastníkov určených v

oznámení o vyhlásení súťaže návrhov. Vo výzve na predkladanie návrhov vyhlasovateľ uvedie lehotu na predkladanie návrhov.

Kritériá výberu účastníkov musia byť určené jednoznačne, zrozumiteľne a nediskriminačne, aby umožnili účasť dostatočnému počtu účastníkov, a tým umožnili hospodársku súťaž.

Predložené návrhy sa hodnotia na základe kritérií na hodnotenie návrhov určených v oznámení o vyhlásení súťaže návrhov.

Ak ide o verejnú súťaž návrhov, lehota na predkladanie návrhov je najmenej 35 dní odo dňa odoslania oznámenia o vyhlásení súťaže návrhov publikačnému úradu.

Ak ide o užšiu súťaž návrhov, lehota na

- predloženie žiadostí o účasť je najmenej 20 dní odo odoslania oznámenia o vyhlásení súťaže návrhov,
- predkladanie návrhov je najmenej 30 dní odo dňa odoslania výzvy na predkladanie návrhov.

Vyhlasovateľ môže v súťažných podmienkach určiť, že sa súťaž návrhov uskutoční v niekoľkých po sebe nasledujúcich etapách s cieľom znížiť na základe ustanovených kritérií počet návrhov, najmenej na tri, ak je dostatočný počet vhodných návrhov.

Súťaž návrhov sa uskutočňuje podľa súťažných podmienok, ktoré musia obsahovať:

- identifikáciu vyhlasovateľa,
- opis predmetu súťaže návrhov a požiadavky na rozsah, obsah a formu návrhu,
- druh súťaže návrhov,
- okruh účastníkov,
- zloženie poroty s uvedením mena a priezviska členov a náhradníkov poroty,
- kritériá výberu účastníkov, ak sa výber uplatňuje,
- kritériá hodnotenia predložených návrhov a relatívnu váhu jednotlivých kritérií,
- počet a hodnotu cien udeľovaných účastníkom, ktorých návrhy sa umiestnili na určených miestach v poradí porotou hodnotených návrhov,
- celkovú hodnotu odmien účastníkom, ktorým nebola udelená cena, ale ktoré navrhne porota odmeniť za ich kvalitatívny prínos,
- spôsob a formu komunikácie s účastníkmi,
- údaj, či súťažné podmienky boli pred uverejnením overené podľa osobitného predpisu, ak ide o súťaž návrhov v oblasti architektúry, územného plánovania a stavebného inžinierstva,

- ďalšie údaje, ktoré vyhlasovateľ považuje za potrebné.

Súťažné podmienky nemožno po vyhlásení súťaže návrhov meniť a do podpísania zápisnice o výsledkoch súťaže návrhov sú záväzné pre vyhlasovateľa, porotu a účastníkov.

Výsledok súťaže návrhov sa zverejňuje rovnakým spôsobom ako vyhlásenie súťaže návrhov. Výsledok súťaže návrhov sa oznámi každému účastníkovi, ktorého návrh hodnotila porota.

Verejný obstarávateľ (Slovenská republika a iné subjekty podľa zákona) a obstarávateľ (právnická osoba na ktorú má väzbu verejný obstarávateľ podľa podmienok uvedených zákone) nemusia uverejniť informácie o výsledku verejného obstarávania, ktorých uverejnenie by bolo v rozpore so zákonom, s verejným záujmom, mohlo by poškodiť oprávnené záujmy iných osôb alebo by bránilo hospodárskej súťaži; ak sa dôvod nezverejnenia týka len časti informácie, nezverejňuje sa len táto časť.

Návrhy, za ktoré bola udelená a vyplatená cena alebo odmena, sú vlastníctvom vyhlasovateľa. Ostatné návrhy sa vrátia účastníkom.

Návrhy chránené podľa osobitného predpisu môže vyhlasovateľ použiť len so súhlasom autora.

Informácie a dokumenty sa uverejňujú v profile podľa zákona.

Úrad je ústredným orgánom štátnej správy pre verejné obstarávanie. Sídлом úradu je Bratislava. Úrad môže zriaďovať mimo svojho sídla stále pracoviská alebo dočasné pracoviská. Pracoviská podľa prvej vety nemajú právnu subjektivitu.

Orgánmi úradu sú:

- predseda úradu,
- dvaja podpredsedovia úradu,
- rada.

Úrad vydáva v elektronickej podobe vestník, v ktorom sa uverejňujú oznámenia používané vo verejnom obstarávaní a ďalšie informácie podľa zákona. Úrad sprístupňuje vestník aj v podobe štruktúrovaných údajov, ktorá umožňuje ich ďalšie automatizované spracovanie.

Za obsahovú a jazykovú správnosť podkladov na uverejnenie zodpovedá ten, kto podklady na uverejnenie poslal.

Osobitnou časťou vestníka je elektronické úložisko, na ktorom sú verejný obstarávateľ a obstarávateľ povinní zriaďovať profil, v ktorom uverejňujú informácie a dokumenty, o ktorých to ustanovuje zákon. Verejný obstarávateľ a obstarávateľ plnia povinnosť zabezpečiť si zriadenie profilu a uverejňovať v ňom informácie a dokumenty elektronickou formou a spôsobom, ktorý určí úrad v rámci funkcionality informačného systému vestníka.

Úrad je povinný umožniť verejnému obstarávateľovi a obstarávateľovi cez príslušné technické rozhranie vytvoriť si profil a uverejňovať v ňom informácie a dokumenty.

Úrad zabezpečí prostredníctvom verejnej prístupnej funkcie vestníka každému možnosť aktivovať alebo deaktivovať si možnosť prijímania informácií podľa zákona. Prijímanie informácií možno aktivovať len po oznámení adresy na elektronickú komunikáciu úradu.

Úrad zabezpečí:

- dostupnosť každého profilu verejného obstarávateľa a obstarávateľa na rovnakom mieste a rovnakým spôsobom, ako zabezpečuje dostupnosť vestníka a možnosť bezodplatného verejne prístupného vyhľadávania v každom profile a aj naprieč profilmi,
- zaslanie informácie na adresy a v rozsahu podľa zákona, s priamym odkazom na informácie a dokumenty zverejnené v profile,
- možnosť získať informácie z vestníka v štruktúrovanej podobe a na tento účel bezodplatne zverejniť príslušné programové rozhranie.

D ETICKÁ A PRÁVNA ZODPOVEDNOSŤ ARCHITEKTA/PROJEKTANTA

Právna zodpovednosť vo všeobecnom zmysle je prepojená na základné atribúty práva a právnej normy. Vyplýva z konkrétneho právneho predpisu a v našom kontexte to je Zákon o autorizácii.

Etická zodpovednosť architekta/projektanta je upravená v internej norme či už ako Etický poriadok v Slovenskej komore architektov alebo Etický kódex v Slovenskej komore stavebných inžinierov, avšak okrem písomnej formy nie je tu základný atribút právnej normy, t. j. vykonateľnosť týchto interných predpisov štátnou mocou, teda súdnym a exekučným systémom. Je to však v úplnom poriadku, lebo všetky vzťahy v spoločnosti sa nedajú riešiť iba právnymi normami. Právne predpisy sa aplikujú až vtedy, keď etická norma má vlastnosti právnej normy, to znamená, že okrem základných prvkov právneho vzťahu je možná aplikácia konkrétnej právnej normy.

1 Etická zodpovednosť autorizovaného architekta

Zákon o autorizácii v ustanovení o kompetencii valného zhromaždenia uvádza, že etický poriadok schvaľuje valné zhromaždenie Slovenskej komory architektov. Na valnom zhromaždení majú právo hlasovať všetci členovia komory. Vo veciach týkajúcich sa výlučne architektov hlasujú iba architekti; ostatní členovia komory majú v tomto prípade poradný hlas. Valnému zhromaždeniu predsedá predseda komory alebo niektorý z podpredsedov.

Etický poriadok Slovenskej komory architektov nadobudol účinnosť 01.08.2001 a bol doplnený 14.05.2005.

V preambule sú veľmi humanistické proklamácie, ktoré vyjadrujú profesionálne, etické a ekologické aspekty pri činnosti autorizovaných architektov.

Ide o zásady:

- spoluzodpovednosti za svet, prírodu a kultúru voči minulým, súčasným a budúcim generáciám,
- svojej povinnosti ochraňovať záujmy spoločnosti v starostlivosti o výstavbu a vytváranie prostredia, ako jedného zo základných prejavov všeobecnej kultúry tejto spoločnosti a rešpektovania ochrany súkromných záujmov klienta,
- spoluzodpovednosti za starostlivosť o všeobecnú úroveň profesie a o nezávislý, čestný a profesionálny výkon činnosti autorizovaných architektov a autorizovaných krajinných architektov (v ďalšom texte architekt),
- nevyhnutnosti chrániť kolegiálne vzťahy medzi architektmi a nutnosti dozoru nad rešpektovaním tejto kolegiality,

- povinnosti obhajovať stavovské záujmy architektov voči spoločnosti.

Etický poriadok sa člení na osem článkov, a to:

Článok 1 Úvodné ustanovenie

Článok 2 Všeobecné povinnosti architekta

Článok 3 Povinnosti architekta k spoločnosti

Článok 4 Povinnosti architekta k architektonickej profesii

Článok 5 Povinnosti architekta ku klientovi

Článok 6 Povinnosti architekta k ostatným architektom

Článok 7 Povinnosti architekta ku Komore

Článok 8 Záverečné ustanovenia

Medzi všeobecné povinnosti architekta patrí:

- usiluje sa vo svojej odbornej praxi sústavne zdokonaľovať svoje odborné vedomosti, poznatky, schopnosti a zručnosti v oblastiach jeho činnosti,
- usiluje sa o sústavné zvyšovanie odbornej úrovne a estetickej dokonalosti svojej tvorby, architektonického vzdelania, výskumu, odbornej praxe a samostatného výkonu odbornej praxe,
- vhodným spôsobom podporuje príbuzné umenia a remeslá a prispieva k rozvoju poznatkov a schopností stavebného priemyslu,
- zabezpečuje vhodnými a účinnými postupmi, vrátane pravidelnej kontroly činnosť svojich spolupracovníkov a zamestnancov, aby ich činnosť bola dostatočne kvalifikovaná a aby tieto osoby mohli vykonávať svoju činnosť dostatočne účinne a účelne.
- ak vykonáva pre architekta prácu jeho zamestnanec alebo niekto iný, kto pracuje pod jeho priamym dohľadom a vedením, architekt dbá, aby táto osoba bola odborne spôsobilá vykonávať zverenú úlohu a aby bola pod primeranou kontrolou.

Povinnosti architekta k spoločnosti sú tieto:

- je zodpovedný spoločnosti, v ktorej a pre ktorú tvorí svoje architektonické diela, za svoju tvorbu, rešpektuje, zachováva, rozvíja a váži si hodnotový systém spoločnosti, prírodné a kultúrne dedičstvo spoločnosti, v ktorej pracuje,
- vykonáva svoju profesiu tak, aby prispieval k zlepšeniu podmienok ľudského života, životného prostredia a bývania trvalo udržateľným spôsobom, pričom si je plne vedomý, aký vplyv môže mať jeho činnosť na najširšie záujmy, životné podmienky a potreby všetkých, ktorí môžu užívať výsledky jeho práce,
- dodržiava vo svojej činnosti zákony a iné právne predpisy, technické normy, etické a profesiové predpisy, ako aj vnútorné predpisy Komory,
- nesmie pracovať na diele, ktorého dôsledky sú v rozpore s celospoločenskými záujmami a ktorého vplyvom môže nastať zhoršenie životného prostredia alebo zničenie prírodných a kultúrnych hodnôt,
- nesmie vykonávať žiadnu činnosť, ktorá je v rozpore so zákonmi alebo záujmami spoločnosti, nesmie byť podplatiteľný a nikoho nesmie podplácať,
- nesmie presadzovať seba, výkon svojich odborných činností, ani svoje odborné služby nepravdivým alebo falošným spôsobom alebo zavádzajúco a nesmie používať klamlivú reklamu,
- predchádza stret záujmov pri výkone činnosti verejnej správy a svojej profesijnej činnosti, a to vo vzťahu k laickej i k odbornej verejnosti, najmä ak pri výkone verejnej správy rozhoduje vo veci, v ktorej sám vypracoval pre klienta dokumenty alebo odborný posudok ako nevyhnutný podklad rozhodovania,
- zapája sa vhodným spôsobom do občianskych aktivít ako občan i ako odborník, vo svojich postojoch rešpektuje ľudské práva a podporuje verejné povedomie o architektúre, urbanizme a územnom plánovaní a šírenie dobrého mena architektúry a architektov.

Spoločnosť právne chráni zákonmi a medzinárodnými zmluvami architektovo dielo so znakmi architektonického diela.

Povinnosti architekta k architektonickej profesii sú vymedzené takto:

- vykonáva svoju profesiu a poskytuje svoje odborné služby poctivo, čestne a spravodlivo,
- je v akejkoľvek postavení vo svojich odborných postojoch a rozhodnutiach slobodný, pracuje v podmienkach potrebných pre slobodnú umeleckú tvorbu, aktívne vystupuje proti utváraniu podmienok a kritérií, ktoré jeho slobodu obmedzujú, a jeho rozhodnutia sú nezávislé na jeho osobnom alebo finančnom prospechu,
- zodpovedá za odbornú úroveň výkonu svojho povolania, za odbornú úroveň diel realizovaných podľa jeho návrhov, projektov alebo plánov, za odbornú úroveň všetkých

dokumentov označených jeho pečiatkou a podpisom; rovnako zodpovedá za svojich zamestnancov a za ostatné osoby pracujúce pod jeho vedením alebo dohľadom,

- môže prevziať len také úlohy, ktoré profesionálne zvládne podľa svojej autorizácie; k výkonu odborných činností, ktoré presahujú rozsah jeho autorizácie, je povinný prizvať k spolupráci osobu s potrebnou autorizáciou alebo špecializáciou; na spoluprácu prizve ďalšieho architekta aj k činnostiam v rozsahu jeho autorizácie, ak si táto práca svojou povahou, náročnosťou alebo náročnosťou spoluprácu vyžaduje,

- neprijme za spoločníka, ani nepoverí zastupovaním osobu bez autorizácie alebo osobu, ktorá bola vyčiarknutá zo zoznamu autorizovaných architektov alebo zo zoznamu autorizovaných krajinných architektov (ďalej len Zoznam) z iného dôvodu, než na vlastnú žiadosť,

- sa vždy usiluje svojou činnosťou podporovať dôstojnosť a bezúhonnosť architektonickej profesie a k tomu vedie aj svojich zamestnancov a spolupracovníkov, aby svojim konaním a správaním neotriasol dôverou svojich klientov a aby tí, ktorí s ním prichádzajú do styku, boli uchránení pred zavádzajúcimi výkladmi, podvodným správaním sa a úmyselným uvádzaním do omylu,

- sa usiluje podľa svojich vedomostí, schopností a zručností prispievať k rozvoju architektúry, kultúry, vzdelania a osvetu a na ten účel neustále zvyšuje úroveň svojich odborných vedomostí a svojej tvorby s plným uplatňovaním civilizačných trendov, výsledkov výskumu a architektonickej praxe,

- označuje výsledné dokumenty súvisiace s výkonom jeho činnosti odtlačkom svojej pečiatky a vlastnoručným podpisom; takto označuje len dokumenty, ktoré vypracoval osobne, prípadne v spolupráci s inými autorizovanými osobami alebo inými fyzickými osobami pracujúcimi pod jeho dohľadom alebo odborným vedením a ktoré slúžia na označovanie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie, dokumentácie na územné konania, projektu stavby, projektovej dokumentácie na uskutočňovanie stavieb a kolaudáciu stavieb, projektov a plánov krajinskej a záhradnej architektúry a interiérov stavieb, odborných posudkov a dobrozdání,

- podporuje uskutočňovanie všetkých regulérnych architektonických súťaží a upozorňuje Komoru na architektonické súťaže a iné činnosti s povahou súťaže s obsahom architektonických výkonov, najmä výberové konania, pri ktorých sa predkladajú štúdie, návrhy, plány a projekty architektonického charakteru,

- nesmie sa zúčastniť súťaže ako uchádzač, súťažiteľ alebo člen poroty, pri ktorej Komora vyzvala na neúčast z dôvodu nedodržanie pravidiel čestného súťaženia a nesúladiu súťaže s právnymi predpismi.

- autorita architekta sa opiera o výsledky jeho tvorby, o jeho odborné schopnosti a osobné vlastnosti. Na účely reklamy využíva architekt výlučne výsledky svojej vlastnej práce alebo práce, na ktorej sa autorsky významne podieľal. Nesmie využívať výsledky cudzej práce, nepravdivé údaje a prostriedky nesúvisiace s povolaním architekta.

Povinnosti architekta ku klientovi sú stanovené takto:

- hlavnou úlohou architekta vo vzťahu ku klientovi je zabezpečiť v súlade s požiadavkami a záujmami klienta, v medziach platných právnych predpisov a s ohľadom na dotknuté verejné záujmy, vysokú kvalitu navrhovaného alebo projektovaného diela.

- architekt

a) zastupuje svojho klienta a koná v jeho mene vo všetkých fázach investičného procesu, poskytuje mu v súvislosti so zákazkou všetky potrebné odborné informácie,

b) predchádza vo vzťahu ku klientovi vznik stretu záujmov a ak takýto stret záujmov hrozí, je architekt povinný na uvedenú skutočnosť klienta upozorniť, prípadne odstúpiť od zákazky alebo uzavretej zmluvy, ak klient z dôvodu nesporného stretu záujmov o to požiada,

c) neprijme zákazku, ktorá je v zjavnom rozpore so zákonom, s verejným záujmom alebo výrazne ohrozuje kultúrne alebo prírodné hodnoty alebo za takúto ju označila Komora vo svojom stanovisku,

d) dbá, aby jeho zmluvný vzťah od začiatku až do ukončenia práce zabraňoval vzniku možných budúcich sporov, najmä poskytuje klientovi včas a pravdivo všetky potrebné informácie o postupe prác a o ďalších okolnostiach, ktoré majú vplyv na vzájomné zmluvné práva a povinnosti, na kvalitu práce a na honorár,

e) prevezme zmluvne len také odborné činnosti, na ktoré má autorizáciu, odborné vedomosti, schopnosti a zručnosti a ktoré sú časovo, finančne a technicky zabezpečiteľné tak, aby bolo možné prevzaté záväzky splniť v dohodnutom čase a v potrebnej kvalite,

f) nesie zodpovednosť za následky nesprávnych a nevhodných odporúčaní, ktoré poskytol svojmu klientovi, a činností, ktoré vykonal bez autorizácie, odborných vedomostí, schopností a zručností alebo jeho zamestnanci a iné osoby pod jeho dohľadom alebo odborným vedením,

g) nesmie bez súhlasu klienta postúpiť zákazku a z nej súvisiace záväzky inej osobe, okrem svojich spolupracovníkov, zamestnancov alebo dodávateľov; ak nemôže dohodnuté záväzky splniť riadne a včas, bez zbytočného odkladu o tom upovedomí klienta a podľa potreby mu odporučí alebo sprostredkuje náhradného zhotoviteľa,

h) nesmie na získanie zákazky používať mimozmluvné finančné a vecné stimuly, protislužby a sprostredkovanie iných služieb,

i) dbá o to, aby sa s klientom dohodol dostatočne určitým spôsobom, najmä na rozsahu a obsahu zmluvných práv a povinností, na presnom vymedzení diela a jeho kvalitatívnych ukazovateľoch, na odmene alebo spôsobe jej určenia, na spôsobe a dôvodoch odstúpenia od zmluvy a aby uprednostnil písomnú formu zmluvy alebo aspoň písomný záznam z ústne uzavretej zmluvy,

j) je povinný uzavrieť zákonné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú výkonom povolania za seba i za svojich zamestnancov a informovať na požiadanie klienta o rozsahu poistenia.

- architekt poskytuje svoje služby za primeranú odmenu (honorár). Pri ponuke svojich služieb architekt ako nezávislý odborník nesmie

a) navrhovať odmenu pred podrobným vymedzením rozsahu zákazky a bez požiadania klienta,

b) meniť dohodnutú odmenu bez zmeny požadovaného rozsahu výkonov len na základe porovnania odmeny požadovanej iným architektom za rovnaký rozsah činností,

c) zneužívať nevedomosť alebo časovú tieseň klienta na bezdôvodné obohatenie,

d) nesmie s cieľom získať v súťaži zákazku ponúkať svoj súťažný návrh za natoľko nízku odmenu, ktorá celkom zjavne nemôže pokryť ani skutočné náklady.

- informácie o klientovi, ktoré architekt získa v súvislosti s výkonom svojho povolania, považuje za dôverné a zachováva o nich mlčanlivosť. Táto povinnosť nezaniká ani po zániku autorizácie. Povinnosti mlčanlivosti môže architekta pozbaviť len klient. Povinnosť mlčanlivosti sa nevzťahuje na prípady, keď je povinnosť oznámiť trestný čin orgánu činnému v trestnom konaní.

Povinnosti architekta k ostatným architektom sú vymedzené takto:

- architekt

a) je povinný rešpektovať a chrániť autorské práva ostatných architektov, a iných osôb, vrátane svojich zamestnancov a osôb tvoriacich pod jeho dohľadom alebo odborným vedením,

b) je povinný neprijíť zákazku, ktorou bol už predtým poverený iný architekt, ak právny vzťah trvá a nedošlo k dohode,

c) je povinný upozorniť klienta, že bez upovedomenia žijúceho autora neprijme zákazku, ktorej predmetom je zmena už zhotoveného architektonického diela žijúceho autora,

d) sa nesmie zúčastniť súťaže, v ktorej vypracoval súťažné podklady, bol konzultantom alebo odborným odhadcom vyhlasovateľa súťaže, vypracoval za Komoru stanovisko k súťažným podkladom, bol vymenovaný za člena poroty alebo pomocného orgánu súťaže, ani nesmie vykonávať činnosť, ktorou by narušil pravidlá súťaženia, najmä zvýhodnil, alebo znevýhodnil uchádzača,

e) je povinný upovedomiť iného architekta, ak o ňom alebo o jeho výkonoch, zamestnancoch a osobách pod jeho dohľadom alebo odborným vedením vypracúva odborný posudok, dobrozdanie alebo stanovisko na úradné účely alebo pre klienta; to neplatí, ak by to narušilo objektivnosť a nezáujatosť v aktuálnom spore,

f) sa vyvaruje účelovej kritiky iného architekta alebo jeho konkrétnej práce, ktorej účelom by bolo získanie zákazky, na ktorej iný architekt pracuje alebo ju pripravuje; tým sa nezamedzuje odborná kritika, ani vypracovanie odborných stanovísk a posudkov,

g) je povinný podľa možnosti poskytnúť inému architektovi na jeho žiadosť odbornú konzultáciu,

h) nesmie vo vzájomnej spolupráci, vypracúvaní odborných posudkov a dobrozdanií a vo verejných prejavoch diskriminovať iných architektov pre ich rasu, národnosť, náboženstvo, politické presvedčenie, pohlavie a sexuálnu orientáciu, telesné alebo duševné obmedzenia a rodinný stav,

i) je povinný spravovať svoju kanceláriu transparentne, rozvážne a dôveryhodne, viesť predpísané účtovníctvo a utvárať svojím zamestnancom a spolupracovníkom vhodné pracovné podmienky, umožňovať im rozvíjať odborné vedomosti, schopnosti a zručnosti a spravodlivo ich odmeňovať za vykonanú prácu,

j) stavia svoju profesionálnu česť na vlastnej práci a na poskytovaní svojich odborných činností a oceňuje iných za profesionálne vykonanú prácu,

k) uvádza na dokumentácii okrem svojho mena, odtlačku pečiatky a podpisu aj mená všetkých zamestnancov a spolupracovníkov, ktorí sa na jej zhotovení tvorivo podieľali.

Povinnosti architekta k Slovenskej komore architektov sú:

- pri rokovaníach s klientom, s verejnosťou, s orgánmi verejnej správy a s inými subjektami ctiť a presadzovať záujmy komory a rešpektovať jej vnútorné poriadky a rozhodnutia a stanoviská jej orgánov; tým nie je dotknuté jeho právo vecne kritizovať komoru, jej orgány a funkcionárov s cieľom napraviť chybné kroky a rozhodnutia, takáto kritika musí byť adresovaná najprv komore a až potom iným orgánom, osobám či verejnosti,

- uvádzať v úradnom styku s komorou a jej úradom len pravdivé, správne, včasné a úplné údaje a poskytnúť jej na vyžiadanie informácie týkajúce sa výkonu svojho povolania potrebné na jej činnosť,

- dodržiavať obsah sľubu a správať sa podľa neho,

- informovať komoru o každom významnom porušení predpisov vzťahujúcich sa na výkon povolania architekta a vnútorných poriadkov komory orgánmi verejnej správy, inými architektmi, prípadne inými osobami a inštitúciami, s ktorými sa stretne pri výkone svojho povolania,

- informovať komoru bez zbytočného odkladu o všetkých skutočnostiach zapisovaných do Zoznamu a o zmenách, ktoré majú význam pre autorizáciu a spôsob výkonu povolania,

- prijať najmenej na jedno volebné obdobie volenú funkciu v komore, ak je do nej navrhovaný; odmietnuť funkciu môže len z vážnych dôvodov,

- vykonávať s plnou vážnosťou a dôslednosťou funkciu, do ktorej bol zvolený, h) podieľať sa aktívne na činnosti komory, najmä účasťou na valnom zhromaždení, na vnútrokomorovej diskusii k aktuálnym otázkam a na činnosti poradných orgánov komory,
- zúčastniť sa na konaní vedenom orgánom komory alebo jej poradným orgánom, na ktoré bol predvolaný, a poskytnúť informáciu alebo údaj potrebný na konanie,
- platiť včas a riadne príspevky na činnosť komory.

Predchádzajúci dokument týkajúci sa etiky autorizovaných architektov sa nazýval Morálny kódex, zo dňa 30.04.1994 a tento bol zrušený Etickým poriadkom v roku 2001.

2 Etická zodpovednosť autorizovaného stavebného inžiniera

Zákon o autorizácii v ustanovení o kompetencii valného zhromaždenia uvádza, že vnútorné poriadky schvaľuje valné zhromaždenia Slovenskej komory stavebných inžinierov.

V tomto zákone sa neuvádza schvaľovanie etického či morálneho poriadku explicitne. Obdobne ako pri Slovenskej komore architektov na valnom zhromaždení majú právo hlasovať všetci členovia komory. Vo veciach týkajúcich sa výlučne inžinierov hlasujú iba inžinieri; ostatní členovia komory majú v tomto prípade poradný hlas. Valnému zhromaždeniu predsedá predseda komory alebo niektorý z podpredsedov.

Etický kódex Slovenskej komory stavebných inžinierov nadobudol účinnosť 19.09.2020.

Etický kódex v preambule uvádza, že vo vedomí spoluzodpovednosti za svet, prírodu a kultúru voči minulým, súčasným a budúcim generáciám sa prijíma tento dokument a člení na šesť článkov, a to:

Článok 1 Všeobecné zásady

Článok 2 Základné pravidlá etického správania sa člena SKSI pri výkone povolania

Článok 3 Zásady správania sa k zákazníkovi

Článok 4 Vzťah členov SKSI navzájom

Článok 5 Vzťah SKSI - člen SKSI

Článok 6 Prechodné a záverečné ustanovenia

Všeobecné zásady sú tieto:

- Etický kódex upravuje základné etické normy správania sa povinných a dobrovoľných členov SKSI pri výkone povolania.
- cieľom Etického kódexu je dosiahnuť vysokú úroveň vzájomných vzťahov členov SKSI a ich vzťahov k ostatnej odbornej, laickej verejnosti a zákazníkom.
- členovia SKSI sa zaväzujú v súlade so svojím sľubom dodržiavať tento Etický kódex. Za dodržiavanie kódexu sa zodpovedajú SKSI.

Základné pravidlá etického správania sa člena SKSI pri výkone povolania sú upravené takto:

- člen SKSI

- a) musí svoju činnosť vykonávať na náležitej odbornej úrovni, dôsledne a nezávisle,
 - b) nevstupuje do nepoctivých záväzkov. Prevzatie objednávky ho nezbavuje povinnosti dodržiavania zásad profesijnej etiky,
 - c) neprijíma záväzky, ktoré nemôže splniť z dôvodu nedostatočnej kvalifikácie, technického a personálneho vybavenia, obmedzených časových možností a pod.,
 - d) pri svojej činnosti nezneužíva majetok (materiálové, prístrojové a priestorové vybavenie, výpočtovú techniku a pod.) alebo prácu iných,
 - e) zdokonaľuje svoje odborné vedomosti a uplatňuje nové vedecko technické poznatky v praxi a zabezpečuje, prípadne umožňuje odborné vzdelávanie svojim zamestnancom,
 - f) je povinný zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, údajoch a informáciách získaných v spojitosti s jeho odbornou činnosťou, pokiaľ by mali osobný alebo obchodný charakter,
 - g) ctí základné pravidlá pri verejnom obstarávaní prác. Neuvádza pritom nepravdivé údaje,
 - h) sa vyhýba nekalej súťaži a zatajovaniu údajov potrebných ku konaniu mých orgánov,
 - i) odmieta všetky formy nátlaku k vydávaniu odborných vyjadrení a stanovísk bez dôkladnej znalosti predmetnej veci,
 - j) svojou činnosťou nesmie ohroziť dobrú povesť a všeobecné uznávanie profesie ako celku,
 - k) je povinný používať autorizačnú pečiatku v súlade s platnými predpismi.
- Člen orgánov SKSI nezneužíva svoje postavenie v hospodárskej súťaži.

Zásady správania sa k zákazníkom sú:

- člen SKSI

- a) vedie korektné jednanie so zákazníkom, dodržiava zmluvné vzťahy a vychádza za zásad ochrany záujmov zákazníka,
- b) vykonáva objednané práce čestne, včas a na vysokej odbornej úrovni,
- c) osobne zodpovedá za prípadné škody vzniknuté pri výkone povolania. Na tento účel uzatvára poistenie,

d) prijatú objednávku realizuje sám alebo prostredníctvom svojich zamestnancov.

Zabezpečovanie časti prác formou subdodávok realizuje výlučne prostredníctvom subjektov, ktoré majú na to odborné a profesijné predpoklady.

Rokovania a dojednania so zákazníkom sú spravidla dôverné. Takéto informácie z nich nemôžu byť poskytnuté tretím osobám, ani použité pri iných prácach bez súhlasu zákazníka.

Vzťah členov SKSI navzájom je upravený takto:

člen SKSI nesmie úmyselne poškodiť svojho kolegu, najmä:

- neobjektívnym hodnotením a vyjadrovaním sa k činnosti iného inžiniera;
- ovplyvňovaním iných osôb vo svoj prospech na úkor kolegu;
- prevzatím rozpracovanej práce bez súhlasu pôvodného spracovateľa, ak takáto práca je jeho majetkom;
- člen SKSI nesmie vo vzájomnej spolupráci, vypracúvaní odborných posudkov a dobrozdanií a vo verejných prejavoch diskriminovať iných inžinierov pre ich rasu, národnosť, náboženstvo, politické presvedčenie, pohlavie a sexuálnu orientáciu, telesné alebo duševné obmedzenia a rodinný stav;
- člen SKSI sa nesmie vo svojej práci dostať do konfliktu záujmov;
- člen SKSI sa vyvaruje účelovej kritike iného inžiniera alebo jeho konkrétnej práce, ktorej účelom by bola diskreditácia inžiniera alebo získanie zákazky, na ktorej iný inžinier pracuje alebo ju pripravuje; tým sa nezamedzuje odborná kritika, ani vypracovanie odborných stanovísk a posudkov;
- člen SKSI je povinný dodržiavať autorské práva iného člena SKSI;
- člen SKSI je povinný na spracovanej dokumentácii uviesť mená spoluautorov a uviesť časti dokumentácie, ktoré spracovali;
- člen SKSI môže zhotovovať odborné posúdenia a odborné recenzie prác iných inžinierov za podmienky, že ich o tomto vopred upovedomí.

Vzťah SKSI - člen SKSI je vymedzený takto:

člen SKSI má právo:

- využívať platené neplatené služby, ktoré SKSI poskytuje;
- na podanie podnetu v spore s iným kolegom na príslušný orgán SKSI;
- na odbornú pomoc v spore s inou osobou, za predpokladu, že SKSI uznala oprávnenosť požiadavky člena SKSI;
- člen SKSI má povinnosť najmä poznať všetky dokumenty, upravujúce pravidlá činnosti SKSI prijaté Valnými zhromaždením SKSI a riadiť sa týmito dokumentmi;
- SKSI je povinná oboznámiť všetkých členov s dokumentmi upravujúcimi činnosť a vzťahy v SKSI, ktoré boli schválené Valným zhromaždením SKSI;
- SKSI je povinná rešpektovať právo svojho člena na dôvernosť všetkých údajov o členovi a bez súhlasu člena SKSI ich nesmie poskytovať tretím osobám. Bez súhlasu člena môže SKSI oznámiť iba jeho meno, rozsah autorizácie, prerušenie výkonu autorizácie, vyčiarknutie zo zoznamu a adresu;
- SKSI je povinná na podnet člena SKSI zabezpečiť preskúmanie jeho podnetu a zaujať k nemu jasné stanovisko. V prípade, že z takéhoto podnetu vznikne dôvod na konanie, SKSI je povinná zahájiť konanie;
- preskúmanie podnetov a vynesenie rozhodnutia vykoná Etická rada, ktorá rozhodne aj o prípadnom pokračovaní pred Disciplinárnou komisiou;
- pri zistení porušenia predpisov SKSI je povinnosťou SKSI začať proti členovi SKSI disciplinárne konanie.

Slovenská komora stavebných inžinierov zrušila predchádzajúci Etický poriadok, zo dňa 10. júla 2012, novým Etickým kódexom v roku 2020.

3 Všeobecná zodpovednosť autorizovaných architektov a autorizovaných stavebných inžinierov v zmysle Zákona o autorizácii

Zákon o autorizácii upravuje právnu a disciplinárnu zodpovednosť pre činnosť autorizovaných osôb a zároveň aj umožňuje prijať etické poriadky pre tieto osoby valným zhromaždením, tak ako to bolo vyššie uvedené.

Autorizované osoby podľa Zákona o autorizácii majú tieto právne povinnosti:

- sú viazané ústavou, ústavnými zákonmi, zákonmi a ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a v ich medziach pokynmi investora alebo inej osoby, ktorá objednáva poskytovanie služieb;

- sú povinné pri vykonávaní povolania napomáhať realizáciu ústavného práva fyzických osôb na priaznivé životné prostredie a na ochranu a zveľaďovanie kultúrneho dedičstva a dbať, aby vytvorené diela nepoškodzovali ľudské zdravie, prírodu, kultúrne pamiatky a životné prostredie nad mieru ustanovenú zákonmi;
- sú povinné chrániť práva a oprávnené záujmy objednávateľa, konať pritom čestne a svedomite, využívať všetky možnosti technického riešenia a uplatňovať najnovšie odborné poznatky, ktoré podľa svojho presvedčenia pokladajú za užitočné v záujme objednávateľa;
- sú povinné zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s poskytovaním služieb pre objednávateľa, ak by ich prezradením mohla vzniknúť ujma na právach alebo oprávnených záujmoch objednávateľa alebo ak si to objednávateľ vyhradil. Od tejto povinnosti ho môže oslobodiť iba objednávateľ. Výnimky z mlčanlivosti upravuje Trestný zákon;
- nesmú sa zúčastniť na verejnej architektonickej alebo na inej odbornej súťaži, pri ktorej komora zistila nedodržanie pravidiel čestného súťaženia a súlad s právnymi predpismi. Účasť na súťaži napriek tomuto zisteniu komory je disciplinárnym previnením;
- sú povinné zverejniť vo svojich informačných materiáloch alebo na svojej internetovej doméne najmä tieto informácie:
 - právnu formu a obchodný názov, adresu ateliéru alebo kancelárie, identifikačné číslo organizácie a údaje umožňujúce kontakt, napríklad telefónne a faxové číslo, elektronickú adresu,
 - označenie zoznamu alebo registra komory, v ktorom je zapísaný, profesijné označenie a pridelené registračné číslo,
 - prípadnú špecializáciu poskytovaných služieb,
 - internetovú doménu komory, na ktorej možno nahliadnuť do etického kódexu a do metodického odporúčania na výpočet odmeny.
- sú povinné oznámiť objednávateľovi služby pred uzavretím každej zmluvy najmä:
 - hlavné znaky poskytovanej služby a nevyhnutné súvisiace a nadväzujúce činnosti vrátane upozornenia na prípadné riziká vyplývajúce z požadovanej služby,
 - všeobecné zmluvné podmienky, ktoré používa, najmä druh zmluvy, obvyklé zmluvné podmienky, poskytované záruky, spôsob výpočtu odmeny.
- sú povinné poskytovať služby, okrem týchto výnimiek ich odmietnutia:
 - ak pokyny objednávateľa sú v rozpore so zákonom, s inými všeobecne záväznými právnymi predpismi, s predpismi komory alebo so schválenou územnoplánovacou dokumentáciou, stavebným povolením alebo so slovenskou technickou normou, alebo sú technicky neuskutočniteľné alebo ich vykonanie by ohrozilo životy alebo zdravie občanov alebo dobré mravy a objednávateľ napriek upozorneniu trvá na ich splnení,

- ak by ich vykonaním pre rôznych objednávateľov, ktorých záujmy sú v kolízii, mohlo dôjsť k ohrozeniu povinnosti mlčanlivosti, k nekalej súťaži alebo k porušeniu pravidiel verejnej súťaže,
- ak presahujú oprávnenie podľa autorizačného osvedčenia,
- ich pracovné zaťaženie už prijatými objednávkami znemožňuje náležite vykonať požadované činnosti,
- zo zdravotných alebo rodinných dôvodov, ktoré sú dočasne prekážkou znemožňujúcou náležite vykonať požadované činnosti.

4 Disciplinárna zodpovednosť autorizovaných architektov a autorizovaných inžinierov

Za závažné alebo opätovné porušenie povinností (ďalej aj disciplinárne previnenie), ustanovených Zákonom o autorizácii alebo štatútom jednotlivkej komory, ak nejde o trestný čin alebo priestupok možno uložiť členovi komory – autorizovanému architektovi, autorizovanému krajinnému architektovi, hosťujúcemu architektovi, autorizovanému stavebnému inžinierovi a hosťujúcemu inžinierovi niektoré z týchto disciplinárnych opatrení:

- písomné napomenutie,
- pokutu až do 3 000 eur,
- vylúčenie z komory.

Výnos z pokút je príjmom komory.

Disciplinárnu právomoc vykonáva disciplinárna komisia, ktorú volí valné zhromaždenie na dvojročné obdobie. Disciplinárna komisia koná v päťčlennom senáte, z ktorého jeden člen má právnické vzdelanie a nie je členom komory.

Návrh na začatie disciplinárneho konania dáva predseda komory do jedného roka odo dňa, keď sa o disciplinárnom previnení člena komory dozvedel, najneskôr však do troch rokov odo dňa, keď sa disciplinárne previnenie stalo.

Rozhodnutie o uložení disciplinárneho opatrenia sa vyhotovuje písomne; obsahuje výrok, odôvodnenie a poučenie o opravnom prostriedku. Doručuje sa účastníkovi disciplinárneho konania.

Odvolanie proti rozhodnutiu disciplinárnej komisie sa podáva predstavenstvu komory do 15 dní od doručenia písomného vyhotovenia rozhodnutia účastníkovi disciplinárneho konania; odvolanie má odkladný účinok.

O odvolaní rozhoduje predstavenstvo komory, ktoré môže napadnuté rozhodnutie disciplinárnej komisie zrušiť, prípadne zrušiť a vrátiť na opakované konanie disciplinárnej komisií; inak ho potvrdí.

Podrobnosti disciplinárneho konania, počet členov disciplinárnej komisie a počet senátov upravuje Disciplinárny poriadok.

5 Trestnoprávna zodpovednosť autorizovaných architektov a autorizovaných inžinierov

Trestnú zodpovednosť autorizovaných architektov, autorizovaných krajinných architektov, hosťujúcich krajinných architektov, autorizovaných inžinierov a hosťujúcich stavebných inžinierov (ďalej autorizované osoby) je právne upravená v Trestnom zákone.

V osobitnej časti Trestného zákona sú uvedené všetky trestné činy, pričom platí, že protiprávny čin je trestným činom iba vtedy, ak naplnil znaky uvedené v Trestnom zákone.

Medzi skutkovým podstatami trestných činov nie je uvedený trestný čin, ktorý by sa špeciálne týkal autorizovaných osôb, hoci pre znalcov je v tomto zákone upravený trestný čin nepravdivého znaleckého posudku. Na autorizované osoby sa však vzťahuje trestnoprávna zodpovednosť v ostatných trestných činoch upravená v týchto oblastiach: proti majetku, proti hospodárstvu, proti poriadku vo verejných veciach a iným právam a slobodám a konkrétne ide o tieto skutkové podstaty trestných činov:

- proti majetku - ide o trestný čin podvodu,
- proti hospodárstvu - ide o trestný čin skresľovania údajov hospodárskej a obchodnej evidencii, trestný čin zneužívanie informácií v obchodnom styku, trestný čin skrátenie dane a poistného, trestný čin neodvedenie dane a poistného, trestný čin daňový podvod, trestný čin nezaplatenie dane a poistného, a trestný čin marenia výkonu správy dane,
- proti poriadku vo verejných veciach - ide o trestný čin prijímania úplatku, trestný čin podplácania, trestný čin nepriamej korupcie, trestný čin nadržovania, a trestný čin pohrdania súdom,
- proti iným právam a slobodám - ide o trestný čin neoprávnené nakladanie s osobnými údajmi, a trestný čin poškodzovania cudzích práv.

Vzhľadom na to, že vyššie uvedená problematika je značne rozsiahla, autori vytypovali z každej oblasti jednu skutkovú podstatu trestného činu, ktorú analyzovali z pohľadu objektívnej a subjektívnej stránky trestného činu.

Vo všeobecnosti sa stotožňujeme s názorom, ktorý je podporený aj justičnou praxou, že tieto ostatné trestné činy autorizovanej osoby, ako všeobecného subjektu, sú veľmi zriedkavé, pričom je veľmi ťažké autorizovanej osobe dokázať úmysel spôsobiť trestný čin pri týchto ostatných trestných činoch, čo je pozitívne zistenie, avšak netreba podceňovať v rámci činnosti autorizovaných osôb či už v spolupráci so súdmi alebo na zmluvného vzťahu, vyššie uvedené trestnoprávne skutkové podstaty uvedené v Trestnom zákone.

Trestný čin proti majetku

Pri trestnom čine proti majetku, ako je zrejmé z vyššie uvedeného zoznamu, je len jedna skutková podstata trestného činu podvodu.

V tomto prípade objektívna stránka trestného činu spočíva v tom, že kto na škodu cudzieho majetku seba alebo iného obohatí tým, že uvedie niekoho do omylu alebo využije niečí omyl, a spôsobí tak na cudzom majetku malú škodu (škoda v rozmedzí od 266 EUR do 2.660 EUR). Trestná sankcia je odňatie slobody až na dva roky.

Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin vyššie uvedený a spôsobí ním väčšiu škodu (škoda v rozmedzí od 2.660 EUR do 26.600 EUR).

Odňatím slobody na tri roky až desať rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin vyššie uvedený:

- a spôsobí ním značnú škodu(škoda v rozmedzí od 26.600 EUR do 133.000 EUR),
- z osobitného motívu,
- závažnejším spôsobom konania, alebo
- na chránenej osobe.

Odňatím slobody na desať rokov až pätnásť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin vyššie uvedený:

- a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu (škoda od 133.000 EUR vyššie),
- ako člen nebezpečného zoskupenia, alebo
- za krízovej situácie.

Pri jednotlivých odsekoch trestnej zodpovednosti sme uviedli len vysvetlenie výšky škody, pričom ďalšie pojmové znaky pri tomto trestnom čine sú uvedené presne v Trestnom zákone.

Subjektívna stránka tohto trestného činu si vyžaduje úmyselné konanie vo forme priameho úmyslu, ktorý je zjednodušene uvedený založený na intelektuálnej zložke vedel a vôľovej zložke chcel alebo nepriameho úmyslu, ktorý je založený na intelektuálnej zložke vedel a vôľovej zložke bol uzrozumený.

Trestné činy proti hospodárstvu

V tejto skupine trestných činov ide o päť skutkových podstát trestnej činnosti. Podľa autorov tejto učebnej pomôcky je dosť aktuálna pri činnosti autorizovaných osôb, skutková podstata trestného činu zneužívanie informácii v obchodnom styku.

Objektívna stránka vyššie uvedeného trestného činu spočíva v tom, že kto neoprávnene použije informáciu dosiaľ verejne neprístupnú, ktorú získal vo svojom zamestnaní, povolaní, postavení alebo vo svojej funkcii a ktorej zverejnenie podstatne ovplyvňuje rozhodovanie v obchodnom styku, a uskutoční alebo dá podnet na uskutočnenie zmluvy alebo operácie na organizovanom trhu cenných papierov alebo tovaru, alebo kto neoprávnene použije dôvernú informáciu podľa osobitného predpisu alebo kto takú dôvernú informáciu nepovolanej osobe vyzradí, potrestá sa odňatím slobody až na štyri roky. Rovnako sa potrestá, kto ako zamestnanec, člen štatutárneho orgánu, spoločník, podnikateľ alebo účastník na podnikaní dvoch alebo viacerých podnikov alebo právnických osôb s rovnakým alebo podobným predmetom činnosti v úmysle vyššie uvedenom uzavrie alebo dá podnet na uzavretie zmluvy na úkor jednej alebo viacerých z nich.

Odňatím slobody na tri roky až osem rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin vyššie uvedený

- a spôsobí ním väčšiu škodu (škoda v rozmedzí od 2.660 EUR do 26.600 EUR),
- z osobitného motívu, alebo
- závažnejším spôsobom konania.

Odňatím slobody na sedem rokov až dvanásť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin vyššie uvedený

- a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu (škoda od 133.000 EUR vyššie), alebo
- ako člen nebezpečného zoskupenia.

Čo sa týka subjektívnej stránky platí, ako bolo vyššie uvedené, že musí ísť o úmyselné konanie páchatel'a trestného činu.

Trestné činy proti poriadku vo verejných veciach

V tejto skupine trestných činov ide o sedem skutkových podstát trestnej činnosti. Podľa autorov pri činnosti autorizovaných osôb nedochádza k priamej alebo nepriamej korupcii, avšak je prospešné vedieť podrobnosti pre skutkovú podstatu trestného činu prijímania úplatku.

Trestný čin vyššie uvedený má objektívnu stránku spočívajúcu v tom, že kto priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu prijme, žiada alebo si dá sľúbiť úplatok, aby konal alebo sa zdržal konania tak, že poruší svoje povinnosti vyplývajúce zo zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až päť rokov.

Odňatím slobody na tri roky až osem rokov sa páchateľ potrestá, ak spácha čin vyššie uvedený závažnejším spôsobom konania (čo znamená, že spácha čin so zbraňou, po dlhší čas, surovým a trýznivým spôsobom, násilím, hrozbou bezprostredného násilia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy, vlámaním, lst'ou, využitím tiesne, neskúsenosti, odkázanosti alebo podriadenosti, porušením dôležitej povinnosti vyplývajúcej z páchateľovho zamestnania, postavenia alebo funkcie alebo uloženej mu podľa zákona, organizovanou skupinou alebo na viacerých osobách).

Odňatím slobody na sedem rokov až dvanásť rokov sa páchateľ potrestá, ak spácha čin vyššie uvedený vo veľkom rozsahu (škoda od 133.000 EUR vyššie).

Pre subjektívnu stránku tohto trestného činu platí, že musí ísť o úmyselné konanie páchateľa trestného činu.

Trestné činy proti iným právam a slobodám

V tejto skupine trestných činov ide o dve skutkové podstaty trestného činu.

Obzvlášť „opatrne“ musia autorizované osoby nakladať s osobnými údajmi, lebo podľa Trestného zákona, hrozí naplnenie skutkovej podstaty trestného činu neoprávneného nakladanie s osobnými údajmi.

Napokon v tomto prípade objektívna stránka trestného činu spočíva v tom, že kto neoprávnene poskytne, sprístupní alebo zverejní

- osobné údaje o inom zhromaždené v súvislosti s výkonom verejnej moci alebo uplatňovaním ústavných práv osoby, alebo

- osobné údaje o inom získané v súvislosti s výkonom svojho povolania, zamestnania alebo funkcie

a tým poruší všeobecne záväzným právnym predpisom ustanovenú povinnosť, potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok.

Odňatím slobody až na dva roky sa páchateľ potrestá, ak spácha čin vyššie uvedený a spôsobí ním vážnu ujmu na právach dotknutej osoby, verejne, alebo

závažnejším spôsobom konania (čo znamená, že spácha čin so zbraňou, po dlhší čas, surovým a trýznivým spôsobom, násilím, hrozbou bezprostredného násilia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy, vlámaním, lšťou, využitím tiesne, neskúsenosti, odkázanosti alebo podriadenosti, porušením dôležitej povinnosti vyplývajúcej z páchatel'ovho zamestnania, postavenia alebo funkcie alebo uloženej mu podľa zákona, organizovanou skupinou alebo na viacerých osobách).

Trestný zákon stanovuje pre subjektívnu stránku skutkovej podstaty, úmyselné konanie páchatel'a trestného činu.

Ochrana výsledkov duševnej tvorivej činnosti Trestným zákonom

Trestný zákon upravuje trestné činy proti priemyselným právam a autorskému právu. Tieto práva nedefinuje a je potrebné pre charakteristiku týchto práv použiť osobitné zákony priemyselného vlastníctva a autorský zákon. Ako už bolo uvedené zamerali sme sa na tieto práva priemyselného vlastníctva a autorského zákona, ktoré sú v stavebníctve prioritné a v tejto učebnej pomôcke boli uvedené, teda autorské dielo, dizajn a ochrannú známku. V trestnom zákone sú uvedené aj predmety, ktoré neboli právne vymedzené, tak v týchto prípadoch je potrebné si pojmy doplniť z príslušných právnych predpisov.

Ide o tieto prípady zásahu do práv tvorcov:

Práv k dielu, umeleckému výkonu, zvukovému záznamu alebo zvukovo-obrazovému záznamu, rozhlasovému vysielaniu alebo televíznemu vysielaniu alebo databáze, pričom skutková podstata uvádza porušenie týchto práv:

- Kto neoprávnene zasiahne do uvedených zákonom chránených práv. Trestná sankcia – trest odňatia slobody až na dva roky.

- Kto spácha vyššie uvedený čin a spôsobí ním väčšiu škodu, alebo závažnejším spôsobom konania, alebo z osobitného motívu, alebo prostredníctvom počítačového systému. Trestná sankcia – trest odňatia slobody na šesť mesiacov až tri roky.

- Kto spácha vyššie uvedený čin a spôsobí ním značnú škodu. Trestná sankcia – trest odňatia slobody na jeden rok až päť rokov.

- Kto spácha vyššie uvedený čin a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu, alebo ako člen nebezpečného zoskupenia. Trestná sankcia – trest odňatia slobody na tri roky až osem rokov.

Práv k ochrannej známke, označeniu pôvodu výrobku a obchodnému menu, pričom skutková podstata uvádza porušenie týchto práv:

- Kto uvedie do obehu tovar alebo poskytne služby neoprávnene označené označením zhodným alebo zameniteľnými s ochrannou známkou, ku ktorej právo používať ju patrí inému. Trestná sankcia – trest odňatia slobody až na tri roky.

- Kto na dosiahnutie hospodárskeho prospechu, uvedie do obehu tovar neoprávnene označený označením zhodným alebo zameniteľným so zapísaným označením pôvodu výrobku a zemepisným označením výrobku, ku ktorému právo používať ho patrí inému, alebo neoprávnene použije označenie zhodné alebo zameniteľné s obchodným menom alebo názvom právnickej osoby alebo fyzickej osoby. Trestná sankcia – trest odňatia slobody až na tri roky.

- Kto spácha niektorý vyššie uvedený čin a spôsobí ním značnú škodu, alebo z osobitného motívu, alebo závažnejším spôsobom konania. Trestná sankcia – trest odňatia slobody na jeden rok až päť rokov.

- Kto spácha niektorý vyššie uvedený čin a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu, alebo ako člen nebezpečného zoskupenia. Trestná sankcia – trest odňatia slobody na tri roky až osem rokov.

Práv k patentu, úžitkovému vzoru, dizajnu, topografii polovodičového výrobku alebo k uznaným odrodám rastlín, alebo k plemenám zvierat, pričom skutková podstata uvádza porušenie týchto práv:

- Kto neoprávnene zasiahne to uvedených práv. Trestná sankcia – trest odňatia slobody až na tri roky.

- Kto spácha niektorý vyššie uvedený čin a spôsobí ním značnú škodu, alebo závažnejším spôsobom konania. Trestná sankcia – trest odňatia slobody na jeden rok až päť rokov.

- Kto spácha niektorý vyššie uvedený čin a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu, alebo ako člen nebezpečného zoskupenia. Trestná sankcia – trest odňatia slobody na tri roky až osem rokov.

6 Pracovnoprávna zodpovednosť zamestnávateľa a zamestnanca

Základná pracovnoprávna zodpovednosť zamestnávateľa a zamestnanca je právne upravená v Zákonníku práce.

Zamestnávateľ je právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá zamestnáva aspoň jednu fyzickú osobu v pracovnoprávnom vzťahu, prípadne v iných formách podľa osobitných právnych prípadov. Zamestnávateľ vystupuje v pracovnoprávných vzťahoch vo svojom mene a má zodpovednosť vyplývajúcu z týchto vzťahov.

V pracovnoprávných vzťahoch robí právne úkony za zamestnávateľa, ktorý je právnická osoba, štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu; zamestnávateľ, ktorý je fyzická osoba, koná osobne. Namiesto nich môžu robiť právne úkony aj nimi poverení zamestnanci. Iní zamestnanci zamestnávateľa, najmä vedúci jeho organizačných útvarov, sú oprávnení ako orgány zamestnávateľa robiť v mene zamestnávateľa právne úkony vyplývajúce z ich funkcií určených organizačnými predpismi.

Zamestnanec je fyzická osoba, ktorá v pracovnoprávných vzťahoch, a ak to ustanovuje osobitný predpis, aj v obdobných pracovných vzťahoch vykonáva pre zamestnávateľa závislú prácu. Spôsobilosť fyzickej osoby mať v pracovnoprávných vzťahoch práva a povinnosti ako zamestnanec a spôsobilosť vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať tieto práva a brať na seba tieto povinnosti vzniká, ak nie je v zákone ustanovené inak, dňom, keď fyzická osoba dovŕši 15 rokov veku; zamestnávateľ však nesmie dohodnúť ako deň nástupu do práce deň, ktorý by predchádzal dňu, keď fyzická osoba skončí povinnú školskú dochádzku. Zamestnanec môže uzatvoriť dohodu o hmotnej zodpovednosti najskôr v deň, keď dovŕši 18 rokov veku.

Zástupcovia zamestnancov sú príslušný odborový orgán, zamestnanecká rada alebo zamestnanecký dôverník. Pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci je zástupcom zamestnancov aj zástupca zamestnancov pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci podľa osobitného predpisu.

Povinnosti zamestnávateľa všeobecne

Zamestnávateľ je v pracovnoprávných vzťahoch povinný zaobchádzať so zamestnancami v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania ustanovenou Antidiskriminačným zákonom.

V pracovnoprávných vzťahoch sa zakazuje diskriminácia zamestnancov z dôvodu pohlavia, manželského stavu a rodinného stavu, sexuálnej orientácie, rasy, farby pleti, jazyka, veku, nepriaznivého zdravotného stavu alebo zdravotného postihnutia, genetických vlastností, viery, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.

Výkon práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávných vzťahov musí byť v súlade s dobrými mravmi. Nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého účastníka pracovnoprávneho vzťahu alebo spoluzamestnancov. Nikto nesmie byť na pracovisku v súvislosti s výkonom pracovnoprávných vzťahov prenasledovaný ani inak postihovaný za to, že podá na iného zamestnanca alebo zamestnávateľa sťažnosť, žalobu, návrh na začatie trestného stíhania alebo iné oznámenie o kriminalite alebo inej protispoločenskej činnosti.

Zamestnávateľ nesmie bez vážnych dôvodov spočívajúcich v osobitnej povahe činností zamestnávateľa narúšať súkromie zamestnanca na pracovisku a v spoločných

priestoroch zamestnávateľa tým, že ho monitoruje, vykonáva záznam telefonických hovorov uskutočňovaných technickými pracovnými zariadeniami zamestnávateľa a kontroluje elektronickú poštu odoslanú z pracovnej elektronickej adresy a doručení na túto adresu bez toho, aby ho na to vopred upozornil. Ak zamestnávateľ zavádza kontrolný mechanizmus, je povinný prerokovať so zástupcami zamestnancov rozsah kontroly, spôsob jej uskutočnenia, ako aj dobu jej trvania a informovať zamestnancov o rozsahu kontroly, spôsobe jej uskutočnenia, ako aj o dobe jej trvania.

Zamestnávateľ nesmie zamestnancovi uložiť povinnosť zachovávať mlčanlivosť o jeho pracovných podmienkach vrátane mzdových podmienok a o podmienkach zamestnávania. Nikto nesmie byť na pracovisku prenasledovaný ani inak postihovaný za to, že nezachová mlčanlivosť o svojich pracovných podmienkach vrátane mzdových podmienok a o podmienkach zamestnávania.

Zamestnanec má právo podať zamestnávateľovi sťažnosť v súvislosti s porušením vyššie uvedených zásad. Zamestnávateľ je povinný na sťažnosť zamestnanca bez zbytočného odkladu odpovedať, vykonať nápravu, upustiť od takého konania a odstrániť jeho následky.

Spory medzi zamestnancom a zamestnávateľom o nároky z pracovnoprávných vzťahov prejednávajú a rozhodujú súdy a vzťahuje sa na spory procesný právny predpis Civilný sporový poriadok, ktorý je uvedený v kapitole E.

Povinnosti zamestnávateľa z pracovného pomeru

Zamestnávateľ je povinný prideliť zamestnancovi prácu podľa pracovnej zmluvy, platiť mu za vykonanú prácu mzdu, utvárať podmienky na plnenie pracovných úloh a dodržiavať ostatné pracovné podmienky ustanovené právnymi predpismi, kolektívnou zmluvou a pracovnou zmluvou.

Pri nástupe do zamestnania je zamestnávateľ povinný zamestnanca oboznámiť s pracovným poriadkom, s kolektívnou zmluvou, s právnymi predpismi vzťahujúcimi sa na prácu ním vykonávanú, s právnymi predpismi a ostatnými predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ktoré musí zamestnanec pri svojej práci dodržiavať, s ustanoveniami o zásade rovnakého zaobchádzania a s vnútorným predpisom upravujúcim oznamovanie kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.

Zamestnávateľ nesmie posudzovať ako nesplnenie povinnosti, ak zamestnanec odmietne vykonať prácu alebo splniť pokyn, ktoré

- sú v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi alebo s dobrými mravmi,
- bezprostredne a vážne ohrozujú život alebo zdravie zamestnanca alebo iných osôb.

Zamestnávateľ je povinný predkladať zástupcom zamestnancov správy o dohodnutých nových pracovných pomeroch v lehotách, ktoré s ním dohodol.

Povinnosti zamestnávateľa pri zaistovaní bezpečnosti a ochrany zdravia

Zamestnávateľ je v rozsahu svojej pôsobnosti povinný sústavne zaistiť bezpečnosť a ochranu zdravia zamestnancov pri práci a na ten účel vykonávať potrebné opatrenia vrátane zabezpečovania prevencie, potrebných prostriedkov a vhodného systému na riadenie ochrany práce. Zamestnávateľ je povinný zlepšovať úroveň ochrany práce vo všetkých činnostiach a prispôbovať úroveň ochrany práce meniacim sa skutočnostiam.

Ďalšie povinnosti zamestnávateľa v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci upravuje osobitné právne predpisy, pre oblasť bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

Povinnosti zamestnávateľa v sociálnej oblasti

Zákonník práce upravuje povinnosti zamestnávateľa v sociálnej oblasti pre tieto právne vzťahy, pričom pri jednotlivých prípadoch uvádzame pre ilustráciu výňatky z právnej úpravy:

- pracovné podmienky a životné podmienky zamestnancov. Ide najmä o zlepšovanie kultúry práce a pracovného prostredia zamestnávateľ utvára primerané pracovné podmienky a stará sa o vzhľad a úpravu pracovísk, sociálnych zariadení a zariadení na osobnú hygienu. Zamestnávateľ zriaďuje, udržiava a zvyšuje úroveň sociálneho zariadenia, zariadenia na osobnú hygienu a podľa osobitných predpisov aj zdravotnícke zariadenia pre zamestnancov.

- stravovanie zamestnancov. Ide najmä o povinnosť zamestnávateľa zabezpečovať zamestnancom vo všetkých zmenách stravovanie zodpovedajúce zásadám správnej výživy priamo na pracoviskách alebo v ich blízkosti a právnu úpravu podmienok poskytovania príspevkov na stravné.

- rekreácia zamestnancov. Ide najmä o právnu úpravu podmienok poskytovania príspevkov na rekreáciu.

- príspevok na športovú činnosť dieťaťa. Základná právna úprava spočíva v tom, že zamestnávateľ môže poskytnúť zamestnancovi, ktorého pracovný pomer u zamestnávateľa trvá nepretržite najmenej 24 mesiacov, na jeho žiadosť príspevok na športovú činnosť dieťaťa v sume 55 % oprávnených výdavkov, najviac však v sume 275 eur za kalendárny rok v úhrne na všetky deti zamestnanca. U zamestnanca, ktorý má dohodnutý pracovný pomer na kratší pracovný čas, sa najvyššia suma príspevku na športovú činnosť dieťaťa za kalendárny rok podľa prvej vety zníži v pomere zodpovedajúcom kratšiemu pracovnému času. Príspevok na športovú činnosť dieťaťa sa zaokrúhľuje na najbližší eurocent nahor.

- vzdelávanie zamestnancov. Zamestnávateľ sa stará o prehlbovanie kvalifikácie zamestnancov alebo o jej zvyšovanie. Zamestnávateľ prerokuje so zástupcami zamestnancov opatrenia zamerané na starostlivosť o kvalifikáciu zamestnancov, jej prehlbovanie a zvyšovanie.

- zabezpečenie zamestnanca pri dočasnej pracovnej neschopnosti, v starobe a zamestnávanie po návrate do práce. Ide o právnu úpravu, ktorá sa týka napríklad prípadu, ak sa zamestnankyňa vráti do práce po skončení materskej dovolenky alebo ak sa zamestnanec vráti do práce po skončení rodičovskej dovolenky zamestnávateľ je povinný zaradiť ich na pôvodnú prácu a pracovisko. Rovnako ak sa zamestnankyňa alebo zamestnanec vráti do práce po skončení rodičovskej dovolenky zamestnávateľ je povinný zaradiť ich na pôvodnú prácu a pracovisko.

Zabezpečenie zamestnanca pri dočasnej pracovnej neschopnosti pre chorobu, úraz, pri tehotenstve, materstve a rodičovstve, zabezpečenie zamestnanca v starobe, pri invalidite, zabezpečenie pozostalých pri úmrtí zamestnanca a preventívnu a liečebnú starostlivosť upravujú osobitné predpisy.

- zamestnanec so zdravotným postihnutím. Ide o príklad, keď je zamestnávateľ povinný zamestnávať zamestnanca so zdravotným postihnutím na vhodných pracovných miestach a umožňovať mu výcvikom alebo štúdiom získanie potrebnej kvalifikácie, ako aj starať sa o jej zvyšovanie. Ďalej je zamestnávateľ povinný utvárať podmienky, aby zamestnanec mal možnosť pracovného uplatnenia, a zlepšovať vybavenie pracovísk, aby mohol dosahovať, ak je to možné, rovnaké pracovné výsledky ako ostatní zamestnanci a aby mu bola práca čo najviac uľahčená.

- pracovné podmienky žien a mužov starajúcich sa o deti. Právna úprava zahŕňa viaceré povinnosti pre zamestnávateľa pri zriaďovaní, udržiavaní a zvyšovaní úrovne sociálneho zariadenia a zariadenia na osobnú hygienu pre ženy a voči tehotným ženám, matkám do konca deviateho mesiaca po pôrode a dojčiacim ženám.

- úpravu pracovného času. Zamestnávateľ je povinný prihliadať pri zaraďovaní zamestnancov do pracovných zmien aj na potreby tehotných žien a žien a mužov starajúcich sa o deti. Ak požiada tehotná žena a žena alebo muž trvale sa starajúci o dieťa mladšie ako 15 rokov o kratší pracovný čas alebo o inú vhodnú úpravu určeného týždenného pracovného času, zamestnávateľ je povinný ich žiadosti vyhovieť, ak tomu nebránia vážne prevádzkové dôvody. Tehotná žena, žena alebo muž trvale sa starajúci o dieťa mladšie ako tri roky, osamelá žena alebo osamelý muž, ktorí sa trvale starajú o dieťa mladšie ako 15 rokov, sa môžu zamestnávať prácou nadčas len s ich súhlasom. Pracovná pohotovosť sa s nimi môže len dohodnúť.

- materská dovolenka a rodičovská dovolenka. Ide o rozsah materskej dovolenky, rodičovskej dovolenky a podmienky ich poskytovania.

- prestávky na dojčenie. Matke, ktorá dojčí svoje dieťa, je zamestnávateľ povinný poskytnúť okrem prestávok v práci osobitné prestávky na dojčenie. Matke, ktorá pracuje po určený týždenný pracovný čas, patria na každé dieťa do konca šiesteho mesiaca jeho veku dve polhodinové prestávky na dojčenie a v ďalších šiestich mesiacoch jedna polhodinová prestávka na dojčenie za zmenu. Tieto prestávky možno zlúčiť a poskytnúť na začiatku alebo na konci pracovnej zmeny. Ak pracuje po kratší pracovný čas, ale aspoň polovicu určeného týždenného pracovného času, patrí jej len jedna polhodinová prestávka na dojčenie, a to na každé dieťa do konca šiesteho mesiaca jeho veku. Prestávky na dojčenie sa započítavajú do pracovného času ženy a poskytuje sa za ne náhrada mzdy v sume jej priemerného zárobku.
- pracovné podmienky mladistvých zamestnancov. Ide o podmienky zákazu práce nadčas, práce v noci a pracovnej pohotovosti. Mladistvý zamestnanec napríklad nesmie byť zamestnávaný prácami pod zemou pri ťažbe nerastov alebo pri razení tunelov a štôlní. Zamestnávateľ je povinný zabezpečiť posúdenie zdravotnej spôsobilosti na prácu na základe výsledkov lekárskej preventívnej prehliadky vo vzťahu k práci mladistvého zamestnanca.

Zamestnanci, ktorí sú poškodení porušením povinností vyplývajúcich z pracovnoprávných vzťahov, ako aj zástupcovia zamestnancov, ktorí sú v pracovnom pomere u zamestnávateľa, u ktorého kontrolnou činnosťou zistili porušenie pracovnoprávných predpisov, môžu podať podnet na príslušnom orgáne inšpekcie práce.

Povinnosti zamestnanca

Zamestnanec je povinný:

- podľa pokynov zamestnávateľa vykonávať práce osobne podľa pracovnej zmluvy v určenom pracovnom čase a dodržiavať pracovnú disciplínu.
- pracovať zodpovedne a riadne, plniť pokyny nadriadených vydané v súlade s právnymi predpismi; nadriadeným je aj predstavený podľa osobitného predpisu,
- byť na pracovisku na začiatku pracovného času, využívať pracovný čas na prácu a odchádzať z neho až po skončení pracovného času,
- dodržiavať právne predpisy a ostatné predpisy vzťahujúce sa na prácu ním vykonávanú, ak bol s nimi riadne oboznámený,
- v období, v ktorom má podľa osobitného predpisu nárok na náhradu príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti, dodržiavať liečebný režim určený ošetrovujúcim lekárom,
- hospodáriť riadne s prostriedkami, ktoré mu zveril zamestnávateľ, a chrániť jeho majetok pred poškodením, stratou, zničením a zneužitím a nekonať v rozpore s oprávnenými záujmami zamestnávateľa,

- zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel pri výkone zamestnania a ktoré v záujme zamestnávateľa nemožno oznamovať iným osobám; povinnosť mlčanlivosti sa nevzťahuje na oznámenie kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti,

- písomne oznamovať zamestnávateľovi bez zbytočného odkladu všetky zmeny, ktoré sa týkajú pracovného pomeru a súvisia s jeho osobou, najmä zmenu jeho mena, priezviska, trvalého pobytu alebo prechodného pobytu, adresy na doručovanie písomností, zdravotnej poisťovne, a ak sa so súhlasom zamestnanca poukazuje výplata na účet v banke alebo v pobočke zahraničnej banky, aj zmenu bankového spojenia.

Základné povinnosti vedúcich zamestnancov upravuje Zákonník práce.

Zamestnanci majú právo na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, na informácie o nebezpečenstvách vyplývajúcich z pracovného procesu a pracovného prostredia a o opatreniach na ochranu pred ich účinkami. Zamestnanci sú povinní pri práci dbať o svoju bezpečnosť a zdravie a o bezpečnosť a zdravie osôb, ktorých sa ich činnosť týka.

Ďalšie práva a povinnosti zamestnancov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci upravuje osobitný zákon.

Náhrada škody u zamestnávateľa a zamestnanca

Zamestnávateľ je povinný svojim zamestnancom zabezpečovať také pracovné podmienky, aby mohli riadne plniť svoje pracovné úlohy bez ohrozenia života, zdravia a majetku. Ak zistí nedostatky, je povinný urobiť opatrenia na ich odstránenie.

Na ochranu svojho majetku je zamestnávateľ oprávnený vykonávať v nevyhnutnom rozsahu kontrolu vecí, ktoré zamestnanci vnášajú na pracovisko alebo odnášajú z pracoviska. Podrobnejšie podmienky určí zamestnávateľ v pracovnom poriadku. Pri kontrole sa musia dodržať predpisy o ochrane osobnej slobody a nesmie byť ponižovaná ľudská dôstojnosť.

Zamestnanec je povinný si počínať tak, aby nedochádzalo k ohrozeniu života, zdravia a poškodeniu majetku alebo k jeho zničeniu, ani k bezdôvodnému obohateniu.

Ak hrozí škoda, zamestnanec je povinný na ňu upozorniť vedúceho zamestnanca. Ak je na odvrátenie škody hroziacej zamestnávateľovi neodkladne potrebný zákrok, je povinný zakročiť. Túto povinnosť nemá, ak mu v tom bránia dôležité okolnosti alebo ak by tým vystavil vážnemu ohrozeniu seba alebo ostatných zamestnancov, alebo blízke osoby. Ak zamestnanec zistí, že nemá utvorené potrebné pracovné podmienky, je povinný oznámiť to vedúcemu zamestnancovi.

Všeobecná zodpovednosť zamestnanca za škodu

Zamestnanec zodpovedá zamestnávateľovi za škodu, ktorú mu spôsobil zavineným porušením povinností pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním. Zamestnávateľ je povinný preukázať zamestnancovo zavinenie okrem zodpovednosti zamestnanca za schodok na zverených hodnotách, ktoré je zamestnanec povinný vyúčtovať a zodpovednosti zamestnanca za stratu zverených predmetov.

Zamestnanec zodpovedá aj za škodu, ktorú spôsobil úmyselným konaním proti dobrým mravom.

Zamestnanec, ktorý je postihnutý duševnou poruchou, zodpovedá za škodu ním spôsobenú, len ak je schopný ovládnuť svoje konanie a posúdiť následky svojho konania. Zamestnanec, ktorý sa uvedie vlastnou vinou do takého stavu, že nie je schopný ovládnuť svoje konanie alebo posúdiť následky svojho konania, zodpovedá za škodu v tomto stave spôsobenú.

Od zamestnanca, ktorý vedome neupozornil vedúceho zamestnanca na hroziacu škodu alebo nezakročil proti hroziacej škode, hoci by sa tým zabránilo bezprostrednému vzniku škody, môže zamestnávateľ požadovať, aby prispel na úhradu škody v rozsahu primeranom okolnostiam prípadu, ak ju nemožno uhradiť inak. Pritom sa prihliadne najmä na to, čo bránilo splneniu povinnosti. Náhrada škody nesmie presiahnuť sumu rovnajúcu sa štvornásobku jeho priemerného mesačného zárobku.

Zamestnanec nezodpovedá za škodu, ktorú spôsobil pri odvracaní škody hroziacej zamestnávateľovi alebo nebezpečenstva priamo ohrozujúceho život alebo zdravie, ak tento stav sám úmyselne nevyvolal a ak si pritom počínal spôsobom primeraným okolnostiam. Zamestnanec nezodpovedá za škodu, ktorá vyplýva z podnikateľského rizika.

Zodpovednosť zamestnanca za schodok na zverených hodnotách, ktoré je zamestnanec povinný vyúčtovať

Ak zamestnanec prevzal na základe dohody o hmotnej zodpovednosti zodpovednosť za zverené hotovosti, ceniny, tovar, zásoby materiálu alebo iné hodnoty určené na obeh alebo obrat, ktoré je povinný vyúčtovať, zodpovedá za vzniknutý schodok. V dohodách sa môže so zamestnancami súčasne dohodnúť, že ak budú pracovať na pracovisku s viacerými zamestnancami, ktorí uzatvorili dohodu o hmotnej zodpovednosti, zodpovedajú s nimi za schodok spoločne (spoločná hmotná zodpovednosť). Dohoda o hmotnej zodpovednosti sa musí uzatvoriť písomne, inak je neplatná.

Zamestnanec sa zbaví zodpovednosti celkom alebo sčasti, ak preukáže, že schodok vznikol celkom alebo sčasti bez jeho zavinenia.

Ak nedostatky vzniknú v pracovných podmienkach zamestnancov so spoločnou hmotnou zodpovednosťou v súvislosti s tým, že bol na ich pracovisko zaradený iný zamestnanec alebo iný vedúci, prípadne zástupca vedúceho, alebo s tým, že niektorý zo zamestnancov od dohody o hmotnej zodpovednosti odstúpil, zamestnávateľ je povinný nedostatky odstrániť bez zbytočného odkladu.

Zamestnanec, ktorý uzatvoril dohodu o hmotnej zodpovednosti, môže od nej odstúpiť, ak sa preraďuje na inú prácu, zaraďuje na iné pracovisko, prekladá alebo ak zamestnávateľ v čase do jedného mesiaca po tom, čo dostal jeho písomné upozornenie, neodstráni nedostatky v pracovných podmienkach, ktoré bránia riadnemu hospodáreniu so zverenými hodnotami. Pri spoločnej hmotnej zodpovednosti môže zamestnanec od dohody odstúpiť, ak je na pracovisko zaradený iný zamestnanec alebo ustanovený iný vedúci, prípadne jeho zástupca. Odstúpenie sa musí oznámiť zamestnávateľovi písomne.

Dohoda o hmotnej zodpovednosti zaniká dňom skončenia pracovného pomeru alebo dňom odstúpenia od tejto dohody.

Zodpovednosť zamestnanca za stratu zverených predmetov

Zamestnanec zodpovedá za stratu nástrojov, ochranných pracovných prostriedkov a iných podobných predmetov, ktoré mu zamestnávateľ zveril na základe písomného potvrdenia. Zamestnanec sa zbaví zodpovednosti úplne alebo sčasti, ak sa preukáže, že strata vznikla úplne alebo sčasti bez jeho zavinenia.

Zákonník práce upravuje rozsah a spôsob náhrady škody. Vzhľadom k rozsahu právnej úpravy uvádzame v problematike len zásadne prípady. Zamestnanec, ktorý zodpovedá za škodu, je povinný nahradiť zamestnávateľovi skutočnú škodu, a to v peniazoch, ak škodu neodstráni uvedením do predchádzajúceho stavu a ak túto škodu zamestnávateľ od zamestnanca požaduje.

Ak bola škoda spôsobená úmyselne, môže zamestnávateľ okrem skutočnej škody požadovať aj náhradu ušlého zisku, ak by jej neuhradenie odporovalo dobrým mravom.

Zamestnanec, ktorý zodpovedá za schodok alebo za stratu predmetov, je povinný nahradiť schodok alebo stratu v plnej sume.

Ak zamestnanec uzná záväzok nahradiť škodu v určenej sume a ak s ním zamestnávateľ dohodne spôsob náhrady, je zamestnávateľ povinný uzatvoriť dohodu písomne, inak je dohoda neplatná. Osobitná písomná dohoda nie je potrebná, ak škoda bola už uhradená.

Všeobecná zodpovednosť zamestnávateľa za škodu

Zamestnávateľ zodpovedá zamestnancovi za škodu, ktorá vznikla zamestnancovi porušením právnych povinností alebo úmyselným konaním proti dobrým mravom pri plnení pracovných úloh, alebo v priamej súvislosti s ním.

Zamestnávateľ zodpovedá zamestnancovi aj za škodu, ktorú mu spôsobili porušením právnych povinností v rámci plnenia úloh zamestnávateľa a zamestnanci konajúci v jeho mene.

Zamestnávateľ nezodpovedá zamestnancovi za škodu na motorovom vozidle, vlastnom náradí, vlastnom zariadení a vlastných predmetoch potrebných na výkon práce, ktoré použil pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním bez písomného súhlasu zamestnávateľa.

Zodpovednosť zamestnávateľa za škodu na odložených veciach

Zamestnávateľ zodpovedá za škodu na veciach, ktoré si u neho zamestnanec odložil pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním na mieste na to určenom, a ak nie je také miesto určené, potom na mieste, kde sa obvykle odkladajú. Za veci, ktoré sa do zamestnania obvykle nenosia, zamestnávateľ zodpovedá, len ak ich prevzal do úschovy, inak najviac do sumy 165,97 eur.

Právo na náhradu škody zanikne, ak zamestnanec o nej písomne neupovedomil zamestnávateľa bez zbytočného odkladu, najneskôr v lehote 15 dní odo dňa, keď sa o škode dozvedel.

Zodpovednosť zamestnávateľa pri odvracaní škody

Zamestnanec, ktorý pri odvracaní škody hroziacej zamestnávateľovi utrpel vecnú škodu, má voči nemu nárok na jej náhradu a na náhradu účelne vynaložených nákladov, ak nebezpečenstvo sám úmyselne nevyvolal a ak si počínal pritom spôsobom primeraným okolnostiam. Tento nárok má aj zamestnanec, ktorý takto odvracal nebezpečenstvo hroziace životu alebo zdraviu, ak by za škodu zodpovedal zamestnávateľ. Ak utrpel škodu na zdraví, posudzuje sa táto škoda ako pracovný úraz.

E RIEŠENIE SPOROVÝCH KONANÍ – APLIKÁCIA CIVILNÉHO SPOROVÉHO PORIADKU

Už bolo vyššie uvedené pri základnej charakteristike právnych odvetví, že niektoré sa členia na hmotnoprávne a procesnoprávne predpisy. Pre civilné hmotnoprávne odvetvia, ako je obchodné právo, občianske právo a pracovné právo je párovým procesným predpisom Civilný sporový poriadok. V rámci trestného práva je párovým predpisom Trestného zákona, Trestný poriadok.

Pre úplnosť uvádzame, že párovým procesným predpisom Stavebného zákona je Zákon o správnom poriadku a v rámci sporového konania Správny súdny poriadok.

Trestnému poriadku, Správnemu poriadku a Správnemu súdnemu poriadku sa nebudeme venovať, nakoľko v našich súvislostiach nie je na to dôvod a opodstatnenie.

Konštatujeme, že okrem Trestného zákona, kde uvádzame trestnú zodpovednosť architekta/projektanta, či už v stupni odbornej spôsobilosti živnostník alebo autorizovanej osoby, pre použité právne predpisy v tejto učebnej pomôcke budeme v sporových konaniach uplatňovať Civilný sporový poriadok. Je bezpochyby nevyhnutné sa s ním v primeranom rámci oboznámiť, aby architekt/projektant poznal základne postupy a názvoslovie v sporových konaniach s porušiteľmi ich práv a ich chránených záujmov.

Civilný sporový poriadok je zákon účinný od 01.07.2016. Tento právny predpis nahradil Občiansky súdny poriadok, ktorý stratil účinnosť dňom 30.06.2016.

1 Predmet, príslušnosť súdov, strany sporu a podanie

Upravuje postup súdu, strán sporu a osôb zúčastnených na konaní pri prejednávaní a rozhodovaní sporov.

Kauzálna príslušnosť sporov

Príslušnosť v pracovnoprávných sporoch:

Na konanie v individuálnych pracovnoprávných sporoch a v sporoch z kolektívnych pracovnoprávných vzťahov, štrajku a výluky sú príslušné

- Okresný súd Bratislava III pre obvod Krajského súdu v Bratislave,
- Okresný súd Piešťany pre obvod Krajského súdu v Trnave,
- Okresný súd Nové Mesto nad Váhom pre obvod Krajského súdu v Trenčíne,
- Okresný súd Topoľčany pre obvod Krajského súdu v Nitre,
- Okresný súd Ružomberok pre obvod Krajského súdu v Žiline,
- Okresný súd Zvolen pre obvod Krajského súdu v Banskej Bystrici,

- Okresný súd Poprad pre obvod Krajského súdu v Prešove,
- Okresný súd Košice II pre obvod Krajského súdu v Košiciach.

Príslušnosť v sporoch z priemyselného vlastníctva

Na konanie v sporoch z priemyselného vlastníctva je príslušný Okresný súd Banská Bystrica; jeho územným obvodom je celé územie Slovenskej republiky. Na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vydanému v konaní v sporoch je príslušný Krajský súd v Banskej Bystrici. Ak má spor z priemyselného vlastníctva súčasne povahu sporu z nekalého súťažného konania alebo autorskoprávneho sporu, je príslušný vyššie uvedený súd.

Príslušnosť v sporoch z nekalého súťažného konania a v autorskoprávných sporoch

Na konanie v sporoch z nekalého súťažného konania a v autorskoprávných sporoch je príslušný

- Okresný súd Bratislava I pre obvody Krajského súdu v Bratislave, Krajského súdu v Trnave a Krajského súdu v Nitre,
- Okresný súd Banská Bystrica pre obvody Krajského súdu v Banskej Bystrici, Krajského súdu v Žiline a Krajského súdu v Trenčíne,
- Okresný súd Košice I pre obvody Krajského súdu v Košiciach a Krajského súdu v Prešove.

Na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vydanému v konaní vyššie uvedených sporoch je príslušný

- Krajský súd v Bratislave pre obvody súdov Bratislava, Trnava a Nitra,
- Krajský súd v Banskej Bystrici pre obvody súdov Banská Bystrica, Žilina a Trenčín,
- Krajský súd v Košiciach pre obvody súdov Košice a Prešov.

Funkčná príslušnosť súdu

O odvolaní rozhoduje krajský súd, ak zákon neustanovuje inak. O dovolaní rozhoduje najvyšší súd.

Zloženie súdu a vylúčenie sudcov

Na okresnom súde koná a rozhoduje sudca. Na krajskom súde koná a rozhoduje senát. Na najvyššom súde koná a rozhoduje senát alebo veľký senát.

Strany a zastúpenie

Stranami sú žalobca a žalovaný. Ak je strana zastúpená advokátom, zastupovanie iným zástupcom ako advokátom je vylúčené. Zástupcovi, ktorého si strana zvolila, udelí písomne splnomocnenie buď na celé konanie, alebo len na určité úkony.

Splnomocnenie udelené na celé konanie a splnomocnenie udelené advokátovi nemožno obmedziť. Zástupca, ktorému bolo také splnomocnenie udelené, je oprávnený na všetky úkony, ktoré môže v konaní urobiť strana.

Odvolarie splnomocnenia stranou alebo výpoveď splnomocnenia zástupcom sú voči súdu účinné dňom, keď ich strana alebo zástupca súdu oznámili.

Podanie

Podanie je úkon určený súdu. Podanie vo veci samej je najmä žaloba, vzájomná žaloba, zmena žaloby, späťvzatie žaloby, odpor, odvolanie, dovolanie, a ak to z povahy veci vyplýva, aj návrh na nariadenie neodkladného opatrenia alebo zabezpečovacieho opatrenia. Každé podanie sa posudzuje podľa jeho obsahu. Hmotnoprávny úkon strany je voči súdu účinný okamihom doručenia a voči ostatným subjektom od okamihu, keď sa o ňom v konaní dozvedeli.

Podanie možno urobiť písomne, a to v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe.

Žaloba

Žaloba je procesný úkon, ktorým sa uplatňuje právo na súdnu ochranu ohrozeného alebo porušeného práva.

2 Konanie v prvej inštancii

Konanie sa začína dorúčením žaloby alebo dorúčením návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia alebo zabezpečovacieho opatrenia súdu.

Súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

Ak súd vyzve stranu, aby sa vyjadrila o určitom návrhu, ktorý sa týka postupu a vedenia konania, môže pripojiť doložku, že ak sa strana v určitej lehote nevyjadrí, bude sa predpokladať, že nemá námietky.

3 Dôkazné prostriedky

Za dôkaz môže slúžiť všetko, čo môže prispieť k náležitému objasneniu veci a čo sa získalo zákonným spôsobom z dôkazných prostriedkov.

Dôkazným prostriedkom je najmä výsluch strany, výsluch svedka, listina, odborné vyjadrenie, znalecké dokazovanie a obhliadka. Ak nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd.

Znalecké dokazovanie

Ak rozhodnutie závisí od posúdenia skutočností, na ktoré treba vedecké poznatky, a pre zložitosť posudzovaných otázok nepostačuje výsluch svedka, listina alebo verejná listina,

súd na návrh nariadi znalecké dokazovanie a ustanoví znalca. Ak súd ustanovil viacerých znalcov, môžu vypracovať spoločný posudok.

V písomnom znaleckom posudku znalec odpovie na položené otázky; nevyjadruje sa k právnomu posúdeniu veci.

Návrh na nariadenie znaleckého dokazovania znaleckým ústavom je prípustný len v obzvlášť závažných prípadoch vyžadujúcich si osobitné vedecké posúdenie, alebo ak závery znalcov sú v zrejmom rozpore.

Vykonanie znaleckého dokazovania

Znalecký posudok sa vyhotovuje písomne, ak súd nerozhodne inak. Písomný znalecký posudok súd doručí stranám; v odôvodnených prípadoch ich len upovedomí o predložení znaleckého posudku znalcom. Ak je to účelné, môže súd znalca vylúčiť o skutočnostiach uvádzaných v znaleckom posudku.

Súkromný znalecký posudok

Súkromný znalecký posudok je znalecký posudok predložený stranou bez toho, aby znalecké dokazovanie nariadil súd.

Ak je spolu so žalobou predložený súkromný znalecký posudok, ktorý má všetky zákonom predpísané náležitosti a obsahuje doložku o tom, že znalec si je vedomý následkov vedome nepravdivého znaleckého posudku, postupuje sa pri vykonávaní tohto dôkazu akoby išlo o znalecký posudok súdom ustanoveného znalca.

Ak sa súkromný znalecký posudok vyhotovuje v priebehu konania, súd umožní znalcovi nahliadnuť do spisu alebo sa inak oboznámiť s informáciami potrebnými na vypracovanie znaleckého posudku.

4 Súdne rozhodnutia – druhy a základné náležitosti

Rozsudok

Rozsudkom rozhoduje súd vo veci samej. Rozsudkom sa rozhoduje o celej prejednávanej veci. Ak je to účelné, súd môže rozsudkom rozhodnúť najskôr len o jej časti alebo len o jej základe alebo dôvode.

Rozsudok súd doručuje stranám do vlastných rúk. Rozsudok sa vyhotoví a odošle do 30 dní odo dňa jeho vyhlásenia, ak predseda súdu zo závažných dôvodov nerozhodne inak.

Právoplatnosť je vlastnosť súdneho rozhodnutia, ktorá spôsobuje záväznosť a zásadnú nezmeniteľnosť rozhodnutia. Doručený rozsudok, ktorý nemožno napadnúť odvolaním, je právoplatný.

Vykonateľnosť je vlastnosť súdneho rozhodnutia ukladajúceho povinnosť plniť, ktorá spočíva v možnosti jeho priamej a bezprostrednej vynútitelnosti zákonnými prostriedkami.

Uznesenie

Súd rozhoduje uznesením, ak nerozhoduje vo veci samej. Súd je viazaný uznesením, len čo ho vyhlásil; ak nebolo vyhlásené, len čo ho vydal. Súd nie je viazaný uznesením, ktorým sa upravuje vedenie konania.

Osobitné procesné postupy – skrátené konania a skrátené rozhodnutia

Platobný rozkaz

Ak je možné vo veci samej alebo o jej časti rozhodnúť na základe skutočností tvrdených žalobcom, o ktorých súd nemá pochybnosti, najmä ak tieto skutočnosti vyplývajú z listinných dôkazov, možno o žalobe rozhodnúť bez vyjadrenia žalovaného a bez nariadenia pojednávania aj platobným rozkazom, v ktorom sa žalovanému uloží, aby do 15 dní od doručenia zaplatil uplatnenú peňažnú pohľadávku alebo jej časť a nahradil trovy konania alebo aby v tej istej lehote podal odpor. Výrok o trovách konania sa na účely konania o platobnom rozkaze považuje za uznesenie.

Platobný rozkaz spolu so žalobou súd doručuje žalovanému do vlastných rúk. Ak nemožno doručiť čo i len jednému subjektu na strane žalovaného, súd platobný rozkaz zruší v plnom rozsahu;

Odpor proti platobnému rozkazu

Odpor proti platobnému rozkazu sa musí vecne odôvodniť.

Európsky platobný rozkaz

Európsky platobný rozkaz je platobný rozkaz vydaný podľa osobitného predpisu.

Rozsudok pre zmeškanie žalovaného

Súd môže aj bez nariadenia pojednávania rozhodnúť o žalobe o splnenie povinnosti rozsudkom pre zmeškanie, ktorým žalobe vyhovie, ak

- uznesením uložil žalovanému povinnosť v určenej lehote písomne vyjadriť sa k žalobe a v tomto svojom vyjadrení uviesť rozhodujúce skutočnosti na svoju obranu, pripojiť listiny, na ktoré sa odvoláva, a označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení a žalovaný túto povinnosť bez vážneho dôvodu nesplnil,
- v uznesení poučil podľa predchádzajúceho odseku žalovaného o následkoch nesplnenia takto uloženej povinnosti vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie a
- doručil uznesenie podľa prvého odseku žalovanému do vlastných rúk.

Na pojednávaní rozhodne súd o žalobe o splnení povinnosti na návrh žalobcu rozsudkom pre zmeškanie, ktorým žalobe vyhovie, ak

- sa žalovaný nedostavil na pojednávanie vo veci, hoci bol naň riadne a včas predvolaný a v predvolaní na pojednávanie bol žalovaný poučený o následku nedostavenia sa vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie a

- žalovaný neospravedlnil svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami.

Odôvodnenie rozsudku pre zmeškanie žalovaného obsahuje stručnú identifikáciu procesného nároku a právny dôvod vydania rozsudku pre zmeškanie.

Rozsudok pre zmeškanie žalobcu

Na pojednávaní rozhodne súd o žalobe o splnení povinnosti na návrh žalovaného rozsudkom pre zmeškanie, ktorým žalobu zamietne, ak

- sa žalobca nedostavil na pojednávanie vo veci, hoci bol naň riadne a včas predvolaný a v predvolaní na pojednávanie bol žalobca poučený o následku nedostavenia sa vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie a

- žalobca neospravedlnil svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami.

Odôvodnenie rozsudku pre zmeškanie žalobcu obsahuje len stručnú identifikáciu procesného nároku a právny dôvod vydania rozsudku pre zmeškanie.

5 Opravné prostriedky

Odvolanie

Proti rozsudku súdu prvej inštancie je prípustné odvolanie, ak to zákon nevylučuje. Proti uzneseniu súdu prvej inštancie je prípustné odvolanie, ak to zákon pripúšťa.

Lehota na podanie odvolania

Odvolanie sa podáva v lehote 15 dní od doručenia rozhodnutia na súde, proti ktorého rozhodnutiu smeruje. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plyní znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Odvolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom súde.

Žaloba na obnovu konania

Proti právoplatnému rozsudku je prípustná žaloba na obnovu konania, ak

- sú tu skutočnosti, rozhodnutia alebo dôkazy týkajúce sa strán a predmetu pôvodného konania, ktoré ten, kto podal žalobu na obnovu konania, bez svojej viny nemohol použiť v pôvodnom konaní, ak môžu privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie vo veci,

- možno vykonať dôkazy, ktoré sa nemohli vykonať v pôvodnom konaní, ak môžu privodiť pre stranu priaznivejšie rozhodnutie vo veci,

- bolo rozhodnuté v neprospech strany v dôsledku trestného činu sudcu, iných subjektov konania alebo inej osoby zúčastnenej na konaní,
- Európsky súd pre ľudské práva rozhodol alebo dospel vo svojom rozsudku k záveru, že rozhodnutím súdu alebo konaním, ktoré mu predchádzalo, boli porušené základné ľudské práva alebo slobody strany a závažné dôsledky tohto porušenia neboli odstránené priznaným spravodlivým zadosťučinením,
- je v rozpore s rozhodnutím Súdneho dvora Európskej únie, Rady Európskej únie alebo Komisie, ktoré je pre strany záväzné, alebo
- možnosť jeho preskúmania vyplýva z osobitného predpisu v súvislosti s uznaním alebo výkonom rozhodnutia slovenského súdu v inom členskom štáte Európskej únie.

Žaloba na obnovu konania je prípustná aj proti právoplatnému uzneseniu, ktorým bol schválený zmier, ak možno dôvody obnovy vzťahovať aj na predpoklady, za ktorých sa zmier schvaľoval; to platí primerane aj o platobnom rozkaze, ktorý nadobudol právoplatnosť.

Žaloba na obnovu konania nie je prípustná proti rozhodnutiu, ktorého zmenu alebo zrušenie možno dosiahnuť inak.

Subjekty oprávnené podať žalobu na obnovu konania

Žalobu na obnovu konania môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané.

Lehota na podanie žaloby na obnovu konania

Žaloba na obnovu konania sa podáva v lehote troch mesiacov, odkedy sa ten, kto podal žalobu na obnovu konania, mohol dozvedieť o dôvode obnovy, alebo odo dňa, keď ho mohol uplatniť.

Žaloba na obnovu konania sa podáva najneskôr v lehote troch rokov od právoplatnosti rozhodnutia.

Dovolanie

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,

- rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Okrem vyššie uvedeným dôvodom je dovolanie prípustné kde to ustanovuje zákon.

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné.

Subjekty oprávnené podať dovolanie

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané.

Lehota na podanie dovolania

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii.

Dovolanie generálneho prokurátora

Proti právoplatnému rozhodnutiu súdu je prípustné dovolanie generálneho prokurátora, ak to vyžaduje ochrana práv a túto ochranu nemožno v čase podania dovolania generálneho prokurátora dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Dovolanie podáva generálny prokurátor na dovolacom súde v lehote troch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia súdu.

LITERATÚRA

Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon), v znení neskorších predpisov, In: www.slovlex.sk

Zákon č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch, v znení neskorších predpisov, In: www.slovlex.sk

Zákon č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestoroch, v znení neskorších predpisov, In: www.slovlex.sk

Zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon, v znení neskorších predpisov, In: www.slovlex.sk

Zákon č. 444/2002 Z. z. o dizajnoch, v znení neskorších predpisov, In: www.slovlex.sk

Zákon č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach, v znení neskorších predpisov, In: www.slovlex.sk

Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), v znení neskorších predpisov, In: www.slovlex.sk

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov, In: www.slovlex.sk

Zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov, In: www.slovlex.sk

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov, In: www.slovlex.sk

Zákon č. 386/1997 Z. z. o ďalšom vzdelávaní a o zmene zákona č. 387/1996 Z. z. o zamestnanosti v znení zákona č. 70/1997 Z. z., In: www.slovlex.sk

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, v znení neskorších predpisov, In: www.slovlex.sk

Zákon č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, In: www.slovlex.sk

Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, v znení neskorších predpisov, In: www.slovlex.sk

Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon), In: www.slovlex.sk

Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, In: www.slovlex.sk

Zákon č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch, v znení neskorších predpisov, In: www.slovlex.sk

Vyhláška č. 490/2004 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch, In: www.slovlex.sk

Etický poriadok Slovenskej komory architektov, In: www.ska.sk

Etický kódex Slovenskej komory stavebných inžinierov, In: www.sksi.sk

¹ <https://www.asb.sk/biznis/stavebne-podnikanie/slovenska-realita-strach-zo-zlteho-fidic-u>
zo dňa 17.10.2021

² v prílohe č. 1 k zákonu č. 25/2006 Z. z.

Ing. Júlia Baranová, JUDr. Ján Florián Gajniak

VÝKON POVOLANIA A ETIKA ARCHITEKTA/PROJEKTANTA

Vydala Slovenská technická univerzita v Bratislave vo Vydavateľstve SPEKTRUM STU, Bratislava, Vazovova 5, v roku 2021.

Edícia skrípt

Rozsah 96 strán, 5,941 AH, 6,127 VH, 1. vydanie, edičné číslo 6098, vydané v elektronickej forme.

85 – 233 – 2021

ISBN 978-80-227-5151-3